

MIT HOZHAT A KÖVETKEZŐ NÉGY ÉVRE AZ OSZTRÁK PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK KIMENETELE?

Mire ezek a sorok megjelennek, lezajlottak az osztrák nemzetgyűlési választások.

Megtörtént az, amit sokan nem tartottak lehetségesnek: Wolfgang Schüssel kancellár végigkormányozta a teljes parlamenti időszakot. Az elmúlt négy év legkritikusabb mozzanata a kormány szempontjából a kisebbik koalíciós partner, a jobboldali FPÖ, a Szabadság-Párt osztódással történő szaporodása volt, melynek kapcsán az ellenzék hevesen támadta a kormányt, és kétségbe vonta legitimitását. A kettészakadás a legutóbbi választáson szenvedett katasztrofális veszteséggel kezdődött, melyért a párt vezetői egymást okolták. Jörg Haider, az öszülő és kissé megkopott retorikájú fenegyerek mellé felnőtt ifjú titán, a fiatal Haidert remekül másoló és jobbról előző Heinz-Christian Strache nagy lendülettel tört a pártelnökségre. Haider, az öreg polit-róka felmérte, hogy államférfiúi ambíciói összeegyeztethetetlenek Strache szélsőséges polemizálásával, a párt erősen el is adósodott a sikertelen választási kampány miatt, így feltehetően a liberális/pragmatikus mondásra gondolt: Cut your losses – szabadulj meg veszteségeidtől és új pártot alakított BZÖ az Osztrák Jövő Mozgalma néven. A Szabadság Párt miniszterei és parlamenti frakciójának nagy többsége vele tartott, a tartományok – Karintiát kivéve – már sokkal kevesebb polgárral követték őt az új úton. Strache tehát elérte célját: a Szabadság Párt vetélytárs nélküli elnöke lett, annak összes adóságával, viszont közvélemény-kutatók szerint a párttagok, és a párt választóinak túlnyomó része lojális maradt a párthoz, és hozzá.

Schüssel kormánya tehát túlélte ugyan a szakadást, de aránylag hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a következő választásokon az Osztrák Néppárt nem számolhat új mezbe bújó partnerével. Ráadásul a két jobboldali párt ádáz acsarkodásba fogott egymás ellen, cleve elképzelhetetlené téve az esetleges jobbközép koalíciót. Eltekintve attól, hogy az ÖVP-ban már a Haiderrel kötött paktumnak is sok ellendrukkere volt, a Strache vezette BZÖ és az ÖVP koalícióját a párt széles rétegei elutasították volna, és Strache maga is pártja jövőjét az ellenzékbe vonulásban látta, helyesen ismerve fel, hogy Schüssel darálta be az előző parlamenti ciklus alatt az FPÖ-t; amely a Knittelfeld-i „leszámolás”, majd pártszakadás következtében egyébiránt is 30%-ról 15% alá esett vissza.

A Zöldek, a higgadt, mérsékelt irányt követő, bölcs Alexander Van Den Bellen professzor vezetésével lassan, de egyenletesen növelték választói táborukat, a valamikori kőosz-egyesületből egyre közelebb kerülve ahhoz a képhez, amilyennek az inkább konzervatív beállítottságú osztrákok államférfiaikat elképzelik. Ahogy elérhető közelbe látszott kerülni a hatalomra kerülés esélye, felerősödtek a pártion belüli baloldali irányzatok. A meglepetés helyett sokak által egyedül logikusnak tartott ÖVP-Zöld-koalíció a legutolsó bécsi pártvezetőségi választáson bekövetkezett balraát után újra a messze távolba került; az osztrák politikára azért csak-csak befolyással lévő zöld-vörös német koalíció bukása ellenére, egyre valószínűbbnek látszott a zöld-vörös kormánykoalíció.

A sikerrel kecsgetető, szépen, ígéretesen induló, magát szociáldemokrata-zöld koalíciós kormány kancellárságában szinte biztos Alfred Gusenbauer legedesebb álmaiból brutálisan riasztotta fel a tavasszal kitört BAWAG-botrány. A hagyományosan szociáldemokrata vezetés alatt álló Osztrák Szakszervezeti Szövetség, az ÖGB tulajdonában lévő Munka- és Gazdaság-Bank egyik amerikai partnere csődbe ment, hittelezői pedig a BAWAG-ot fogták perbe. A lassan nyilvánosságra került, de még ma sem teljesen áttekinthető üzleti tevékenység során az ÖGB, a bankot már korábban fenyegető csőd kivédésére, elzárólagosította a szakszervezet teljes vagyonát, a strájk-alaptól az újonnan épülő székházig. Az a példátlan eset állt elő, hogy az Osztrák Szakszervezetek nagyrészt szociáldemokrata irányultságú Szövetsége létének biztosítására a jobbközép kormány hozott állami jóállást garantáló törvényt. Az osztrák szociáldemokrácia elitjéhez és szürke eminenciáihoz tartozó szakszervezeti- és bankvezérek sorának kellett lemondania, vád alatt áll, vagy vizsgálati fog-

ságban ül. A botrány alaposan megváltoztatta az SPÖ választói támogatottságát. Ráadásul az SPÖ hiába igyekezett elvágni az ÖGB-hez fűződő túl szoros szálakat, az altatás nélküli műtéthez hasonló fájdalmak ellenére sem sikerült – még az idős- és házi betegek gondozóiként feketén foglalkoztatott külföldi (szlovák, magyar) munkavállalói-botránnal sem – feledtetni a közvéleménnyel a penthouse-ban lakó, golfozó, a szakszervezetek és a bank milliárdjait tőkespekulációkban elherdáló pártarisztokraták által keltett kedvezőtlen benyomást.

Indult a választáson a KPÖ is, tehát a kommunisták, akik a gráci városi tanácsban aratott sikerük – 1 városi tanácsos bejutása - és 50 év parlamenti távollét után úgy vélték, hogy kiszélesítették a régi KPÖ penetránsan sztálinista és moszkovita szagát, s a globalizáció elleni jelszavakkal újra bejuthatnak a parlamentbe.

Az EU-parlamentbe névlistán bejutott „tisztakező” Hans Peter Martin is megkísérelt anyországi hátteret teremteni magának fiatal, ismeretlen, új arcokkal. Kérdés, hogy a sok „ellen-szavazó” közül maradnak-e elegendő ahhoz, hogy az ő listájáról bárki is parlamenti képviselőhez jusson.

A valamikor nagyreményű Liberális Fórum számára az osztrák politikában szokatlan út nyílt arra, hogy rövid vendégszereplése után legalább egy emberük beüljön a képviselői székbe. Az SPÖ listáján biztos helyre sorolt jelölt fejében a LIF választási ajánlást adott le az SPÖ javára. A mindenkit meglepő húzás valóban meglepetést hozhat: az SPÖ és az ÖVP közti 1-3 % különbség kiegyenlíthető a szociáldemokraták javára. Ha meg a LIF-szavazatok révén sikerül túlszárnyalni az ÖVP-t, újra felcsillan az örök vörös/zöld remény.

Az elmúlt hetekben a választási harc főként a televíziós párviadatokban csúcsosodott ki. De amint Madách Luciferje is mondja: „Nem adhatok mást, csak mi a lényegem”. A legtöbb vita semmi újat nem hozott. A zöldek tisztakezűségüket hangoztatták és ígéreteikre kínáltak garanciát. Könnyű nekik: ellenzéki pártként eddig még nem volt lehetőségük csenni a cukortartóból, vagy bármit is meg nem tartani. A két jobboldali párt vitájából keveset lehetett érteni, mert egymás szavába vágva igyekeztek túllitcitálni egymást a bevándorlók, menekültek, a munkahelyek és a török EU-csatlakozás kérdésében. Igaz, Strachénak még a zöldek higgadt professzorát, Van der Bellen is sikerült kihozni egy pillanatra sodrából. Ha valami a jövőbe mutatott, akkor az a két kancellárjelölt, Wolfgang Schüssel és Alfred Gusenbauer vitájából érződött ki. Azon túl, hogy mindketten igyekeztek Ausztria leendő kancellárjához méltóan hatni és lehetőleg kerültek a negatív hatást kiváltó személyeskedő megjegyzéseket vagy gúnyolódást, úgy tűnik, mindketten számolnak olyan választási eredménnyel is, ahol csak a nagy – vörös-fekete – koalíció jön majd számításba.

Amennyiben a részben új pártocskáknak – Ellenmayer, Martin, KPÖ sikerül elég sok „ellen”-szavazót maguk mögé állítani, a LIF volt szavazói nem követik elég nagy számban a szociáldemokraták javára leadott ajánlást, és a BZÖ innen-onnan elegendő szavazatot kap, akkor előfordulhat, hogy a két párt 30–35 %-os eredményeként egyike sem tud a zöldekkel (10–15 %) többséget alkotni. Az osztrák politikai életben több pártból összeálló koalícióknak nincsen hagyománya, tehát a sportfogadások nyelvén szólva az október 1-jei választások többsé-lyesek.

PS.: A hazudós Gyurcsány pártjának, és koalíciós partnerének, az SZDSZ-nek fizetett pártadomány belejátszott az osztrák választásokba is.

A Hans Peter Martin által nyilvánosságra hozott dokumentumok szerint a STRABAG osztrák útépitő konszern, aki az MSZP/SZDSZ-kormány alatt egyedülként megnyerte az összes magyarországi autópálya-építési kiírást, az Eurocontact nevű cégen keresztül mintegy 15,2 millió Eurót pörgetett vissza az MSZP-nek és különböző SZDSZ-alapítványoknak. Az Eurocontact tulajdonosa és üzletvezetője, Alexander Zach, aki mint a reménytelenül lecsúszott Liberale Forum pártvezére, választási ajánlás fejében biztos helyen indult az SPÖ listáján.

SZEMERÉDI TIBOR

Csoportkép a 122 mm-es tarack előtt a Ferenc körúton, a Tompa utca közelében

Veszélyben a demokrácia Szlovákiában

A június 17-i parlamenti választások után, mint arról előző lapszámunkban beszámoltunk, magyarellenes irányultságukról ismert pártok alakítottak kormányt. A három formáció a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) a legszélsőségesebb, amely szinte kizárólag a magyarellenességre építette választási kampányát. Még napjainkban is láthatók Pozsony és az ország fő útvonalai mentén azok az óriásplakátok, amelyek tiszta szlovák kormányt kívánnak Szlovákiának. Ezek azonban csak a legenyhébb célzások a Magyar Koalíció Pártja ellen, amely 8 évig tagja volt a szlovák kormánynak. A sajtóban és az elektronikus médiákon keresztül azonban szinte napi rendszerességgel a legválogatottabb sértő jelzökkel illették a magyar politikusokat, valamint általában a magyarokat, és követelték az MKP betiltását. Egyenesen a szlovák nemzet elleni merényletnek tüntették fel azt, hogy egyes kormányzati és közigazgatási tisztségeket az MKP által delegált szakemberek töltötték be. Azt pedig, hogy az EU-s támogatási pénzek elosztásából a magyaroktól vidékek is arányosan részesültek, kimondottan a szlovákság megrövidítéseként állították be. Támadták is ezért a Dzurinda-kormány szlovák pártjait is, akik állítólag hagyják, hogy a magyarok diktáljanak nekik. A „magyar” kifejezés, a szlovákok jelentős részének szemében szitokszó lett a szó szoros értelmében (és még ma is az).

Míntha az amúgy békés, törvénytisztelő és rendes adófizető magyarok nem is lennének szlovákiai állampolgárok. Nos ilyen, több hónapon, sőt éveken keresztül folytatott ab-

szurd vádák és lejárató propagandakampány után, nem csoda, hogy a szlovákiai magyarok a megalakult kormánytól semmi jót sem várhattak. Nem véletlen tehát, hogy a választások után kifejezték aggodalmukat. És akkor még nem beszéltünk azokról a keserű tapasztalatokról, amelyeket a szlovákiai magyarok a Meciar vezette kormányok időszakának (1992–1998) kemény magyarellenes politikája alatt szereztek. Ehhez tudni kell azt is, hogy ennek a politikának egyik végrehajtója az SNS volt, amely tagja volt az akkori kormánynak is. A szlovákiai magyarok ezen keserű tapasztalatait, úgy lát-szik, Robert Fico miniszterelnök nem érzékeli, mert ma azzal vádolja az MKP-t, hogy még meg sem alakult a választások után az új („tisztas szlovák”) kormány, a magyarok már Brüsszelben és Budapesten panaszkodtak és ezzel lejáratták Szlovákiát. Ebben is téved a miniszterelnök, mert nem Szlovákia, hanem a szélsőséges nacionalizmussal szövetkező párt és az ezekből megalakult kormány veszítheti el hitelét az európai közösségben. Az utóbbi hónapok magyarellenes atrocitásainak tükrében el is mondható, hogy a kormány erre az útra lépett. Ismeretes, hogy az európai szocialista pártok szövetsége figyelmeztette Robert Ficót, hogy Európában elfogadhatatlan szélsőséges nacionalista párt beemelése a kormányba. Ezért kilátásba helyezték a Smer – szociáldemokrácia párt tagságának felfüggesztését a szövetségben. A döntésre októberben kerül sor.

Folytatás a 6. oldalon

„Kell még valamit mondanom, Ildikó?”

Hangfelvétel tanúsítja Gyurcsány Ferenc magyarországi miniszterelnök frakciója előtti „országértékelését”, amit ő vállalt, már ahogyan értékelt, fogalmazott, és merész fordulat-tal maga hozott nyilvánosságra. Lehetséges, hogy tettek helyett csupán ez a beszéde marad majd fenn az emlékezetben. Gyurcsány Ferenc esete háborzongatóan fedi fel Magyarorszá-g valóságos helyzetét, kormánya képességeit és miniszterelnöke vajdását önmagával, pártjával, a helyzettel, amit kifelé éppen ellenkező előjellel bocsátottak áruba. A magyarországi választók tényleges tájékozottságára és politikai felkészültségére jellemzően az MSZP-nek közönséges becsapással sikerült megnyernie az áprilisi parlamenti választásokat.

Amikor szeptember 17-én nyilvánosságra került a hangfelvétel szövege s a jogos felháborodás utat tört magának, sajnálatos módon a zavarosban halászó szélsőségesek hívták magukra a tömegtájékoztatót figyelmét. Már is működésbe lépett az a láthatatlan hálózat, ami odáig torzított, hogy végül is Gyurcsányból bátor reformistát formált, míg a démonizált Orbán Viktorra ráfogták, most élve a kialakult helyzettel, Gyurcsány megbuktatásával akarja ismét megkaparintani a hatalmat. Az ellenzéki Fidesz elnökét sikerült aztán annyi-

ra nyomás alá helyezni, hogy lemondta a szeptember 23-ra Budapesten, a Hősök terére meghírdetett nagygyűlést. A néphangulat így foroghat keserű levében s a lakosságnak azt is meg kellett tapasztalnia, hogy politikai vezetés nélkül magára maradt. És rémülten teheti fel a kérdést bárki: valóban nincsen kiút és értelmetlen minden zúgolódás? Ténylegesen ilyen miniszterelnököt, ilyen kormányt, ilyen politikai vezetést érdemel Magyarország? Amiről Gyurcsány Ferenc belső körben vallott, általános jelenség. Sajnos, meghasonlottan vergődik az egész ország. Míntha nem közakarat-on épülne fel, hanem a véletlen műve lenne a jelenlegi Magyarország.

Amikor leközlöljük a május 26-án Balaton-öszdön készült felvétel szövegét, azért tesszük, hogy töprengjenek el rajta a kevesek, hova sülyed az az ország, amelyik nem tud élni a szabadság lehetőségével, az ölébe hullott demokráciával és egyetértés, közös felelős cselekvés helyett gátlástalan kalandorokra hagyja sor-sának intézését. A Habsburgok uralma, Hitler karmai, a Szovjetunióval szembeni kiszolgáltatottság netán annyira megülte a lelkeket, hogy kiveszett belőlük a kritikus gondolkodás, az önálló és felelős cselekvési képesség?

Folytatás a 4. oldalon

Határon innen - határon túl

Burgenlandi hírek

„21 km a szabadságig”– 1956-os emlékkiállítás

Kismarton, Városháza, Hauptstr. 35
2006. szeptember 20-december 13
Megtekinthető: hétfő-csütörtök 8-16, péntek 8–13 óráig

A fényképkiallítás Kismarton és Sopron szem-szögéből mutatja be az 1956-os forradalom ese-ményeit. Kismarton és Sopron ma testvérváros és 21 km a távolság a két város között, erre utal a kiállítás címe.

Az út akkor és most is Klingenbach/Kelen-patakon és Wulkaprodersdorf/Wulkaprodányon át vezet Sopronból Kismartonba.

A klingenbachi határátkelőnél sok ezren me-nekültek Burgenlandba – a szabadságba.

-

Múzeumok hosszú éjszakája

2006. október 7. szombat
18:00 – 01:00 óráig
Jegyek: 12 és 10 euró,
gyerekeknek 12 éves korig díjtalan

Az ORF (Osztrák Rádió és Tévé) hatodik alkalommal rendezi meg Burgenlandban, Kis-martonban a „Múzeumok hosszú éjszakáját”. Így lehet megismerni egy jeggyel egy este sok múzeumot – Kismartonban 17 intézmény várja sokszínű programmal a látogatókat, továbbá

Felsőlövön lehet megtekinteni az óramúzeumot (Uhrenstube Aschau).

Kismartonban a belépőjegy buszjegy is a hely-színekre közlekedő buszokra. A buszok 15 per-cenként közlekednek 18 és 01 óra között.

-

Márton-napi vigasságok (2006. november 11.)

Szent Márton Burgenland védőszentje, így különösen nagy becsben tartják a neve napját a burgenlandiak. Szinte minden városban, falu-ban megünneplik.

De ki is volt Szent Márton? Savariában szü-lettet, a mai Szombathelyen, a IV. században élt.

Jámbor és jó ember volt, még akkor is ha elő-ször római katonaként harcolt. Egy ízben meg-felezte köpenyét egy koldussal. Későbbi életét a vallásnak és az emberek térítésének szentel-te. 371-ben Tours püspökévé választották.

És a libák? Márton tiltakozott püspökké való megválasztása ellen és a legenda szerint libaólban próbált elrejtőzni, ám a libák elárul-ták őt a gágogásukkal.

A népszokás azt tartja, hogy aki Márton-na-pon nem eszik libát, az egész évben éhezni fog.

Ugyanezen a napon november 11-én kóstol-ják az új bort is.

A burgenlandi borok mint tudjuk kitűnők, így az éttermekben a finom libasülthöz jó bo-rok is korthyolhatók.

1956 – valamint a magyar emigráció élete és utóélete

Nemzetközi magyar konferencia Felsőpulyán

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc felszázadik évfordulójának kiemelkedő rendezvénye zajlott Felsőpulyán. *Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége, a Nyugat-Euró-pai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ), a Közép-Burgenlandi Magyar Kul-turális Egyesület és Felsőpulya városa* 2006. szeptem-ber 9–10-én, rendezte a **”Kufstein IX. Tanácskozást”**, amelyen **21 országból több mint 300 küldött vett részt**. A rendezvényt jelenlétével megtisztelte és kö-szöntötte ***dr. Szili Katalin***, a Magyar Országgyűlés és Univ.-Prof. ***Dr. Andreas Khol*** az Osztrák Nemzet-gyűlés elnöke. ***Dr. Deák Ernő*** a tanácskozást ren-dező szövetség s egyben a NYEOMSZSZ elnöke üd-vözölte az Európából, sőt Kanadából, USA-ból, Vene-zuelából érkezett sorstársakat és vendégeket, majd a konferencia védnökei, ***Annaliese Schmucker***, Felsőpulya polgármestere, Burgenland tartomány képviseletében ***Dr. Peter Rezar*** tartományi kultu-rális tanácsos és ***Wilhelm Heissenberger*** tartomá-ny képviselő mondtak üdvözlő beszédet.

Dr. Szili Katalin a magyar parlament elnöke a kon-ferencia megnyitóján elmondta: a magyarországi 56 kellett ahhoz, hogy Európa és a nagyvilág jó része leszámoljon a szovjet kommunizmus illúziójával. A magyar forradalom azt üzen-te a világnak, hogy a kommunizmus megdönthető s a - hol kemény, hol puhább - diktatúrák kártyavárként omlottak össze. A házelnök köszönetét fejezte ki azoknak az emigráns és hazai ötvenhatosoknak, hazafias demokra-táknak, akik a hazai hivatalos történelemhamisítás évtizedeiben sem engedték elenyészni 56 emlékét. Tisztelettel emlékeztetett azokra, akik - bár idegen országban - ám öntudattal őrizték magyarságukat. „Nekik - Önöknek - is köszönhetjük azt, amire büsz-kék vagyunk: hogy a sokszínű, sokhangú 56 remé-nyeiből megvalósult a demokratikus köztársaság. Mindnyájunk sikere, hogy köztársaságunk a rend-szerváltás óta eltelt 16 év alatt visszaszerezte Ma-gyarsország méltó helyét és csatlakozott az unióhoz” – s azzal zárta, hogy „az utókor befejezte azt, amit Önök 1956. október 23-án elkezdtek: létrejött egy

szabad ország, a demokratikus Magyar Köztársaság”.

Dr. Andreas Khol az osztrák nemzetgyűlés elnöke üdvözlő beszédében kiemelte, hogy az Ausztriában letelepedett 56-os magyarok és családtagjaik nagyon fontos részét jelentik a mai ausztriai társadalomnak. Utalt arra, hogy átérezte a menekültek sorsát s úgy véli, az alpesi országban szeretik a magyarokat. Ki-fejtette, hogy ennek jegyében érkezett a tanácsko-zásra. A politikus a magyarországi forradalom jelen-tőségét méltatva emlékeztetett arra, hogy a kelet-né-metek 1953-as lázadása után 1956-ban a magyarok voltak az elsők, akik bátorsággal és civil kurázsisval, az életüket kockáztatva harcoltak a kommunista dik-tatúra ellen. Ez pedig a szimpátia és a segítségnyű-jtási készség kinyilvánításának a hullámát indította el az osztrákok körében a magyarokkal kapcsolat-ban. - Mi mintegy 200 ezer magyart fogadtunk be, ami nem jelentett megterhelést, hiszen a magyarok iránti szimpátiából fakadt. Úgy vélte, hogy egyúttal a magyar–osztrák viszonyt is teljességgel új alapra ál-lította. A politikus szerint az 1956-os forradalom fi-gyelmeztető, világtörténelmi jelentőségű előjel volt. Az osztrákok számára pedig lehetőséget adott arra, hogy “a magyarokhoz fűződő régi és őszinte barátsá-gunkat bizonyítsuk, ami fontos volt a számunkra” - mondta az osztrák parlament elnöke. Andreas Khol felszólalásában méltatta Ausztria és Magyarország je-lenlegi kapcsolatait is.

A tanácskozást köszöntötte Felsőpulya város osztrák polgármesterasszonya, majd a protokoll után ***Méray Tibor elnökleivel*** kezdődött a tartalmi munka. A két nap során húsz előadó mutatta be és elemezte az 1956–57-ben menekültek sorsát, szociá-lis, kulturális, poliitukai, gazdasági helyzetük, lehetőségek alakulását, illetve a különböző népek a magyar forradalomhoz való viszonyulását szerte Európában.

Az előadók zöme személyes élményként szolt az 56-os csodáról és annak külhoni fogadtatásáról, de az if-jabb nemzedékek képviselőitől is kitűnő előadásokat hallhattunk az írott és íratlan források alapján. Így pl. ***dr. Kanyó Tamás és Parragi László*** a svájci ma-gyar 56-os emigráció identitásáról és fogadtatásáról,

A Nyugat-Európai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége közgyűlésének ZÁRÓNYILATKOZATA

Felsőpulya, 2006. szeptember 8.

A NYEOMSZSZ 2006. szeptember 8-án tartott közgyűlésén megállapítottuk, hogy az idő azokat igazolta, akik következetesen kitartottak 1956 eszméi mellett. A nyugat-európai magyar közösségek ébren tartották 1956 em-lékét, hűséggel megőrizték nemzeti örökségünket, magyarságunkat, kiépítve azok szervezeti hálózatát és szelle-mi műhelyeit is.

A fentiek szellemében a Nyugat-Európai Magyar Országos Szervezetek Szövetsége továbbra is az 1956-os magyar szabadságharc eszmei, a magyar történelmi hagyományok alapján fogja fel szolgálatát és fejtí ki tevé-kenységét Nyugat-Európában. A fél évszázados évforduló különösen hangsúlyossá teszi számunkra a régió ma-gyarsága megmaradásának további elősegítését, a két alappillér: a család és az intézményrendszer segítségével. Munkánkat továbbra is a szövetség tagszervezeteinek összefogása, kitűzött céljaink megvalósítása vezérli. Mindezt kormányoktól, pártpolitikától függetlenül valósítjuk meg. Tevékenységünk céljait többször megfo-galmaztuk, de a jelenlegi helyzetben különösen fontosnak tartjuk a nyugat-európai magyarság számára biztosítani a magyar állampolgárság felvételének lehetőségét alanyi jogon, valamint a helyi magyarság önrendelkezésre írá-nyuló törekvéseinek legmagasabb politikai szintű támogatását azon országok esetében, ahol erre lehetőség van.

Az előbb megfogalmazottakból kiindulva és tanulmányozva a Miniszterelnöki Hivatal: „A megújuló nemzetpo-litika elveiről és intézményrendszeréről” szóló dokumentumát, egyetértünk azzal, hogy a nemzetpolitika és intézményrendszere megújításra szorul. Ehhez azonban egy közösen kimunkált politikai stratégiára lenne szük-ség, amelyet józan számvetéssel és mérlegelő eszmecserével kellene kialakítani. Mivel ez nem történt meg, fent említett dokumentum egészével nem értünk egyet, annak ellenére, hogy az néhány hasznosítható gondolatot is tartalmaz. Figyelemre méltónak találjuk azt a törekvést, hogy erőteljesebben együtt kívánnak működni a világ magyarjaival, továbbá azt, hogy a támogatási rendszert átláthatóbbá, ellenőrizhetőbbé kell tenni. Nem találjuk elfogadhatónak az intézményrendszer javasolt struktúráját, szükségesnek tartjuk egy legfelsőbb szintű egyezte-tő és döntéshozó, az összmagyarság érdekeit megtestesítő fórum létét. Azzal is egyetértünk, hogy a határon túli magyarsággal való kapcsolattartás és támogatás pártpolitikától mentes legyen. Eppen ezért szükség van arra, hogy ezen kérdések felügyelete kormányzati kompetenciából parlamenti hatáskörbe kerüljön.

Egy pártpolitika-mentes, igazi nemzetpolitikával foglalkozó MÁÉRT-on teljes jogú tagként kíván részt venni a NYEOMSZSZ.

A NYEOMSZSZ a Határon Túli Magyarok Szervezetének Fórumát fontos műhelynek tekinti, amely egységes álláspontot tud kialakítani a határon túli magyarság érdekképviseletében.

Döbbenettel és aggodalommal vettük hírért a szlovákiai magyarokat ért atrocitásoknak. Közgyűlésünk hatá-rozottan elítéli a történeteket és felkérjük a szlovák hatóságokat, hogy kövessenek el mindent annak érdekében, hogy Szlovákiában is érvényesüljenek a nemzetközileg elfogadott közösségi, kisebbségi jogok. A NYEOMSZSZ tiltakozó dokumentumot juttat el a megfelelő fórumokra.

dr. Deák Ernő (elnök, Bécs), Bihari Szabolcs (alelnök, Stockholm), dr. Klement Kornél (alelnök, Frankfurt)

Tanévnyitó a Bécsi Magyar Iskolában

Jó hangulatban nyílt meg a Bécsi Magyar Is-kola 2006/2007-es tanéve szeptember 16-án a Magyar Otthonban. Ezen a beiratkozási napon sok új arcot lehetett látni, ami annyit jelent: ebben a tanévben sem csökken az érdeklődés a magyar szó, az anyanyelvi oktatás iránt Bécsben.

A szülői értekezlet alatt Korpás Éva pedagóg-us – népdalénekes szórakoztatta az összegyűlt kb. 40 gyermeket. Volt sok-sok játék, vidámság és természetesen énektanulás is. Ezalatt a szü-lők komoly tanácskozást folytattak az 5 peda-gógussal és dr. Deák Ernő elnökkel a szűknek bizonyult klubszobában. A legfőbb téma a szo-kásos tanári beszámolókon kívül a heti oktatásra jelentkezett diákok elosztása volt. A bőség za-varát leküzdvé olyan döntés született, hogy ezentúl két napon: szerdán és csütörtökön fog-nak járni magyarórákra a diákok. A heti okta-tásban egyelőre 4 csoport vesz részt, de amennyiben év közben nőne az érdeklődés, még két csoport megnyitására lesz lehetőség.

A kéthetenkénti szombati oktatás változat-lanul megmarad az eddig megszokott időben mind az 5 korcsoport részére. Az óvodások és a kicsik csoportja délelőtt, a nagyobbak délután vesznek részt a tanításon. A délelőtti időpont a tavalyihoz hasonlóan 10.30-tól 12.30-ig, a dél-utáni pedig 13.30-tól 15.30-ig lesz minden má-sodik szombaton. A 2006/2007-es tanév első félévének szombati oktatási napjai - a bécsi cser-készettel egyeztetve - a következők:

2006. szeptember 23., október 7. és 21., no-venber 4. és 18., december 2. és 16. (karácso-nyai ünnepély), 2007. január 13. és 27.

A heti oktatás időpontjai: szerdaként du. 16.00-tól 18.00-ig, csütörtökönként du. 16.30-tól 18.30-ig.

A szülői értekezleten az idei tervekről szólva többek között az 1956-os forradalom kerek év-fordulójának méltó megünneplése - az iskola nagyobb diákjai műsoraq esttel készülnek eb-ből az alkalomból - , továbbá múzeumlátogatás, karácsonyi ünnepély, tavaszi kirándulás, stb sze-repelnek.

Örvendetes tény az iskola iránti nagyfokú ér-deklődés és a gyors fejlődés. Remélhetőleg ez így is marad, hisz minden magyar és magyarul tanulni vágyó gyermeknek a BMI padjaiban a helye!

Elérhetőség: *bécsi Magyar Otthon A-1010 Wien/Bécs, Schwedenplatz 2 - Laurenzerberg5/ I/8-9* a fenti napokon a megadott időben, vala-mint érdeklődni lehet a *7078039*-es telefonszá-mon ill. a *koleszar@utanet.at* e-mail címen.

KOLESZÁR ILDIKÓ a BMI tanára

UTÓLAG KÖZÖLJÜK: előző számunk Megtaga-dott emigráció? c. cikkének szerzője dr. Pusztaszeri László. -*Szerk.*-

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2006/ 4. számában közzétett 29.193,06 Euro összeg 2006. augusztus 25-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dkfm. TOÓS Károly	15.00	KRISTON Ferenc	50.00
VALENTINY Géza prelátus	200.00	név olvashatatlan	10.00
POGÁNY Géza	10.00	összesen:	275.00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 29.468,06 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök, Radda István főtítkár, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000

Ötvenhat, mint nemzeti stratégia

Közel két évtizede, midőn az első szabadon választott magyar országgyűlés megemlékezett az ötvenhatos magyar forradalomról, Göncz Árpád, a köztársaság elnöke arról beszélt, hogy mindenkinek: a felkelő munkásfiataloknak, az íróknak, a börtönből szabadult korábbi raboknak, az egykori *Nagy Imre*-s kommunistáknak, az akkori egyetemi hallgatóknak megvan a maga ötvenhatos tradíciója, és talán arra kellene törekedni, hogy ez a több oldalról is megfogalmazott eszmeiség és hagyomány sohase kerüljön egymással szembe, hanem inkább az országos összefogás éltető ereje legyen. Azóta tudjuk, hogy ez a társadalmi szolidaritásra és nemzeti egységre szólító bölcs felhívás eredménytelen maradt, és éppen az egykori ötvenhatosok közül kerültek ki azok, akik szinte teljesen ronggyá tépték az amúgy is tépett lobogót.

Az ötvenhatosok vitáinak, látszólag egy politikaelméleti vagy történelem-értelmezési kérdés állott a tengelyében: milyen is volt igazából az akkori események jellege, mi volt a magyar 1956: forradalom vagy szabadságharc? E két fogalom mögöttes terében nézetek és értelmezések ütköztek össze, a „forradalom” fogalmát elsősorban azok vallották, akik a széles körben kibontakozó népi felkelést a társadalmi igazságosság és a demokratikus jogrend érvényesítéséért folytatott küzdelemnek tekintették, a „szabadságharc” fogalmát pedig többnyire azok használták, akik szerint a szovjet gyarmatosítással és ennek hazai zsoldosaival szembe forduló nemzet mindenekelőtt az ország 1944-1945-ben elveszített függetlenségét akarta visszaszerezni, s lényegében helyre kívánta állítani a két világháború közötti állapotokat.

A forradalom fogalmának hívei úgy látják, hogy 1956 tulajdonképpen azokat a torzulásokat kívánta megszüntetni, amelyeket az 1947-48-ban uralomra került kommunista diktatúra okozott, és ezért visszatérést jelentett az 1945-ben kezdődő néhány koalíciós esztendő demokratikus vívmányaihoz. A forradalmi felfogás természetesen teret engedett az ötvenhatos események baloldali, sőt „reform-szocialista” értelmezésének, hivatkozva azokra a korabeli nyilatkozatokra (*Németh László*tól *Bibó Istvánig* és *Kéthly Annától Nagy Imréig*), amelyek a magyar ötvenhatot demokratikus és népi, sőt „szocialista” tömegmozgalomként határozzák meg. Ezzel szemben a „szabadságharc” szóhasználat hívei úgy gondolják, hogy a nemzet 1956-ban mindent elutasított, ami 1945-ben vette kezdetét, és tulajdonképpen vissza kívánt térni a háborús vereséget megelőző állapotokhoz.

Véleményem szerint nehezen lehetne tagadni azt, hogy 1956 október-novembereben Magyarországon a fogalom „klasszikus” értelme szerint is forradalom zajlott le. Egyrészt, a magyar nép igen nagy része már a kezdetől fogva forradalomnak tekintette és nevezte mindazt, ami a fővárosban, majd az országban végbement. Utólagosan szükségtelen és helytelen ezzel az általános népi meggyőződéssel szembehelyezkedni. Másrészt az események menetét és jellegét meg kell feleltetni a forradalom és/vagy szabadságharc fogalomkörének, ehhez azonban pontosan meg kell határoznunk azt, hogy például mit értünk a forradalom fogalmán és ennek a fogalomnak vajon egyszerűen „morfológiai” avagy „ideológiai-politikai” értelme van.

Morfológiai értelemben ugyanis minden társadalmi mozgalom, amely az adott hatalmi viszonyok erőszakos átalakításával jár együtt, forradalom. Ideológiai-politikai értelemben viszont a forradalom fogalmának értéktartalma van, és ez arra utal, hogy az erőszakos tömegmegmozdulás nagy jelentőségű társadalmi értékeket (sajtó- és politikai szabadság, többpártrendszer, jogállamiság, köztelherviselés, esélyegyenlőség) kíván helyreállítani vagy megvalósítani.

Nézetem szerint ötvenhat egyszerűen, pontosabban egymást követve volt forradalom és nemzeti szabadságharc. Forradalomná tette a széles népi tömegek kirobbanó akarata a zsarnokság megdöntésére, szabadságharcra a szovjet intervenció hadsereggel vívott fegyveres küzdelem. Nem is lehetett ez másként, hiszen a forradalmi népfelkelés valójában már az első órákban igen közel állott ahhoz, hogy győzelmet arasson a kommunista kormány demoralizált és szétzilálódott karhatalma fölött, és csak a Magyarországon tartózkodó megszálló szovjet katonaság közbeavatkozása tudta megbénítani a felkelés erejét és ezzel a forradalom néhány órán belül nemzeti szabadságharcra alakult át.

Mindebben az 1956-os népfelkelés egészen hasonló az 1848-49-es történelmi eseményekhez, amelyek maguk is a pesti nép forradalmával kezdődtek, majd az ország függetlenségéért és a forradalom vívmányaiért vívott szabadságharcra folytatódtak. Különben a magyar ötvenhat során mindvégig és igen széles politikai körben érvényesültek az 1848-49-es analógiák, amelyek egyszersmind azt is szolgálták, hogy az 1956-os eseményeket elhelyezzék nemzeti történelmünk folyamatában.

Ezek az 1848-49-es analógiák az ötvenhatos népmozgalom önmagáról kialakított képét és politikai

identitását határozták meg. A magyar forradalom által létrehozott intézményrendszer, politikai nyelv és szimbolika egyaránt 1848-49-et idézte fel. A különféle „forradalmi bizottmányok”, a „nemzetőrség”, az írók eszmei vezető szerepe, az ismét jogaiba állított Kossuth-címer mind arra utaltak, hogy az ötvenhatban felkelt, majd önvédő szabadságharcra kényszerült magyarság tudatosan keltette életre korábbi nagy szabadságküzdelmének szellemiségét és jelképrendszerét. (Ahogy 1848-49-ben az 1789-es francia forradalom eszményei, jelszavai és jelképei mellett több vonatkozásban felidéztek a Rákóczi-szabadságharc emlékeit is).

A forradalom és a szabadságharc fogalmának szerves összekapcsolódása 1956 politikai örökségének legfontosabb értékeit kötötte össze. A forradalom fogalma ugyanis általában egy „baloldali” gondolkodásra és hagyományra, tudniillik a társadalmi viszonyok átalakításának akarata, a szabadságharc fogalma pedig általában egy „jobboldali” gondolkodásra és hagyományra, tudniillik a nemzeti függetlenség és értékek védelmére, érvényesítésére utal.

Az ötvenhatos magyar forradalom és szabadságharc átfogó történelmi jelentősége, akár szimbolikus értelemben is, talán éppen abban áll, hogy egyszerre és egymással természetesen egységben volt képes tartalmat adni ennek a kétféle hagyománynak. Ezzel tulajdonképpen egy történelmi pillanatra, a nemzet egészének érdekében sikerült feloldani azt az ellentétet, ami a „baloldaliság” és a „jobboldaliság” fogalma között hagyományosan fennállott.

Ötvenhatban történelmi szerepet kaphattak baloldaliak, mint Nagy Imre és jobboldaliak, mint Mindszenty hercegprímás (csak szőlőbaloldaliak és szélsőjobboldaliak nem kaphattak szerepet). A forradalom miniszterelnöke kétségtelenül megbecsülésben részesítette a börtönből kiszabadított hercegprímást, és a főpap is mindig tisztelettel emlékezett meg a vértanúhalált szenvedett miniszterelnökről (például az amerikai követségen vezetett naplójának soraiban). Egyszerűen a legendák (vagy ami még rosszabb: a hazugságok) világába tartozik az a nem egyszer hangzottatott megállapítás, hogy a miniszterelnök és a hercegprímás politikai stratégiáját egy világ választotta el.

Az ötvenhatos forradalom nemzeti jelentőségét tanúsítja az is, hogy az egész Kárpát-medencében, a teljes magyar nyelvterületen képes volt megmozdítani a szíveket és felkelteni a nemzeti szolidaritás szellemét. Közismert tény, hogy mind Kárpátalján, mind Erdélyben, mind a Felvidéken és a Vajdaságban széles körben nyilvánul meg a magyarság nemzeti szolidaritása a budapesti forradalom, a forradalom napjaiban meghirdetett nemzeti követelések és a megtorlás áldozatait iránt. Ha más nem tanúskodik erről, akkor az, hogy Erdélyben is, Kárpátalján is igen sok letartóztatás és bírósági ítélet torolta meg ennek a nemzeti szolidaritásnak a kinyilvánítását, akár a feltelezését. Ahogy 1848-1849-ben (vagy a Rákóczi-szabadságharc idején) az ötvenhatos forradalom és szabadságharc is az egész nemzet ügye volt. Hitelesen tanúskodnak mindezekről azok az erdélyi és kárpátaljai kiadványok, amelyek a magyar ötvenhatotani visszhangját és következményeit mérik fel.

A magyar forradalom és szabadságharc átfogó nemzeti jelentőségét mutatja az, hogy az események körül több politikai eszmeiség és hagyomány találkozott avégett, hogy helyre tudják állítani a nemzet függetlenségét, és érvényesíteni tudják a demokratikus jogrend, a társadalmi igazságosság alapvető európai alapelveit. 1989 után, igaz csak rövid időn keresztül, a minden oldalon kíváncsúnak tekintett nemzeti összefogás érdekében fordult szinte mindegyik ellenzéki politika az 1956 emlékéhez és örökségéhez. Ahogy azonban ennek az összefogásnak a stratégiája megbukott, mert a mögöttük lévő évtizedben (tapasztalataink szerint) megbukott, a magyar forradalom és szabadságharc öröksége is darabokra tört, és attól kezdve a nemzetnek már nem volt átfogó hagyománya 1956-ról. Ehelyett a különféle politikai erőközpontok és csoportok próbálták kialakítani a maguk partikuláris örökségét és részleges hagyományát.

Talán most, a magyar 1956 ötvenedik évfordulóján lehetne megkísérelni azt, hogy ezek a részleges hagyományok ismét találkozzanak és összebéküljenek. Hogy létrejöjjön valamilyen virtuális nemzeti „kerekasztal” a magyar forradalom emlékezete körül, és megkíséréljük összeilleszteni a szétfőredezett 1956-os szellemi örökség darabjait. Arra, hogy 1956 résztvevői és a megtorlások elsenvedői egy ilyen „kerekasztal” körül találkozzanak, alighanem most kínálkozik az utolsó alkalom. Néhány újabb évtized múltán már szinte senki sem lesz közöttünk a forradalom résztvevői és tanúi közül. Most kellene (és lehetne) megindulni a párbeszédnek és a kölcsönös kiengesztelődésnek az ötvenhatosok között (beleértve ebbe az erdélyi és kárpátaljai ötvenhatosokat is). Most - az ötvenedik évfordulón - ez lehetne a hiteles és erkölcsös és talán eredményes nemzeti stratégia.

POMOGÁTS BÉLA

Aluljáróba fordult szovjet harckocsi

A NYUGAT-EURÓPAI ORSZÁGOS MAGYAR SZERVEZETEK SZÖVETSÉGE (NYEOMSZSZ) ELNÖKSÉGE ÁLLÁSFOGLALÁS A MAGYARORSZÁGI VÁLSÁGHELYZETBEN

Aggodalommal követjük a magyarországi gazdasági, politikai és erkölcsi válságot. Úgy véljük, a rendszerváltást követően a legnehezebb óráit és napjait éli az ország.

Aggodalommal tölt el bennünket az óriási államháztartási hiány, az ország gazdasági mutatóinak hanyatlása, a nemzeti valuta folyamatos gyengülése és hogy mindezek következtében rendkívüli módon romlott a magyar államháztartás és gazdaság nemzetközi megítélése.

A 2006. szeptember 17-én nyilvánosságra került miniszterelnöki beszéd egyértelművé tette, hogy az áprilisi választások sikere a választók és a közvélemény félrevezetésével jött létre. Vallomása, miszerint „hazudtunk reggel, este és éjjel”, a miniszterelnök elvesztette szavahihetőségét.

Nekünk Nyugat-Európában élő magyaroknak szembesülnünk kell azzal a nemzetközi felismeréssel, hogy Magyarország országjelentései és konvergencia tervei az Európai Unió felé sorozatosan hamisak voltak és annak félrevezetésére szolgálták. Ezt döbbenettel és megsgényenítve vesszük tudomásul. A nyugat-európai politikai közéletben az ilyenfajta hozzáállás és viselkedés elfogadhatatlan és komoly következményekkel jár.

Még súlyosabban esik latba az a tény, hogy a vallomás szerint „négy esztendeje nem csináltunk semmit”. Elmaradtak az esedékes reformok, melyek a magyar nemzetet előrevihették volna. Most viszont higgyünk abban, hogy ezentúl nem lesz hazugság, csak nyíltság, és eljött a nemzeti konszenzus ideje?

Aggodalommal tölt el bennünket az a tény is, hogy az évek óta tapasztalható hazug politika következtében mélyponton vannak a magyar-magyar kapcsolatok is. A határon túli magyarok szembeállítása a magyarországi magyarsággal, a kapcsolattartó intézmények és fórumok leépítése, a központosított „egykézi vezérlés” a nemzet további szétdarabolását eredményezi akkor, amikor az országnak és a nemzetnek talán soha nem látott összefogásra lenne szüksége.

A magyar alkotmány sajátossága, hogy kormányválságot alkotmányos úton gyakorlatilag csak a kormányt adó parlamenti többség kezelheti. Ezért úgy ítéljük meg, hogy Magyarország, a magyar nemzet és nem utolsósorban a parlamenti demokrácia szavahihetősége érdekében, élve az alkotmányban rögzített jogaikkal és kötelezettségekkel a kormánypárti képviselők is vizsgálják meg, meddig szavaznak még bizalmat a jelenlegi kormánynak. Félt, hogy a történetek üzenete: „a cél szentesíti az eszközt”. Ezért olyan súlyos a kialakult helyzet, hiszen erkölcsi megtisztulás nélkül az országnak és nemzetnek lehetetlen kiemelkedni és úrrá lenni a gazdasági és politikai válságon.

Szeretnénk hinni, hogy a magyar politikai élet képviselői komolyan veszik aggodalmunkat és állásfoglalásunkat.

Bécs – Stockholm – Frankfurt/Main, 2006. szeptember 22.

Deák Ernő s.k. elnök	Bihari Szabolcs s.k. alelnök	Dr. Klement Kornél s.k. alelnök
-------------------------	---------------------------------	------------------------------------

A svájci magyar közösség Szolidaritási nyilatkozata a Kossuth téri tüntetők mellett

Teljes mértékben támogatjuk a 2006. szeptember 18-i Kossuth téri tüntetők petíciójában kifejezésre juttatott követeléseket. A tüntetés szervezőinek és résztvevőinek ezúton fejezzük ki a svájci magyar közösség teljes és fenntartás nélküli szolidaritását. 1848. március 15.-i és az 1956. október 23-i hagyományok jegyében Magyarországon ismét felemelte szavát az a politikai erő, amely nem tűri tovább a balliberális hazudozásokat, az ország teljes kiürítésát és ezáltal teljes függőségre hozását, nem kevésbé a nemzeti érdekekről való lemondást.

A tüntetők jogos követeléseinek támogatása mellett elítéljük azokat a romboló akciókat, amelyek megkérdőjelezik a tüntetők tiszta szándékát.

Megismerve a Kossuth téri tüntetők jogos követeléseit, befogadó második hazánkban, Svájcban a demokráciáról szerzett tapasztalatiank alapján az alábbi, pontokban szedett üzenetet küldjük:

Erkölc és politika

Demokratikus ország vezetője nem lehet olyan személy, aki erkölcsileg diszkvalifikálta önmagát és ezáltal az egész országban erkölcsi válságot idézett elő. Amennyiben a miniszterelnök nem hajlandó a politikai életből való visszavonulásra (lemondásra), akkor kényszeríteni kell erre, illetve meg kell fosztani politikai tiszttségétől.

A gazdaság csődje

A magyar gazdaság válsága az 1948-as kommunista hatalomátvételtől napjainkig tart.

Ez mindenekelőtt a több mint negyvenéves kommunista uralmat terheli. A rendszerváltásba vetett jogos remények jobb, igazságosabb társadalmi és gazdasági élet megteremtésére 2006-ban végérvényesen szertefoszlottak. A mára kialakult helyzetért a felelősség nem egyedül a diszkreditált miniszterelnököt, hanem a kormány-

koalíció pártjait is egyaránt terheli.

A válságból kivezető út

Az országban kialakult válság békés megoldását csak új „Nemzeti Kerekasztal” összehívásával látjuk megoldhatónak. A parlamentben többséget alkotó politikai pártok felelőssége a kialakult válságért kézenfekvő, ezért a parlament a jelenlegi összetételében a válságmegoldásra – bármennyire paradox módon hangzik is – alkalmatlan intézmény. A nemzeti kerekasztal összehívását a közársági elnököknek kell kezdeményeznie és vezetnie.

Véleményünk szerint:

- Gyurcsány Ferenc miniszterelnöknek azonnali hatállyal le kell mondania,
- az Országgyűlés vonja meg bizalmát a kormánytól és alakuljon többpárti szakértői ideiglenes kormány,
- az Országgyűlés kérje a köztársasági elnököt a parlament feloszlására és új választások még ez évben történő kiírására.

Az új választásokig új „Nemzeti Kerekasztal” teremtesen a politikai és gazdasági életre vonatkozólag olyan konszenzust, amely – a választások kimenetelétől függetlenül – hosszú távon minden politikai és társadalmi erő számára kötelező érvényű.

Az egyetemes magyar kultúra és történelem hagyományainak szellemében a nemzet felemelkedése érdekében kívánunk a hazai magyarságnak sikeres munkálkodást.

A svájci magyarok közössége nevében:

Böröcz József, a Svájci Keresztény Magyar Munkavállalók Szövetségének (KMMSZ) elnöke, **Szenyessy László**, a Zürichi Magyar Egyesület elnöke, **B. Szabó Péter**, a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör – SMIKK elnöke, v. **Kenessey Csaba**, az 1956-os emlékbizottság elnöke

„Kell még valamit mondanom, Ildikó?”

Folytatás az 1. oldalról

Gyurcsány Ferenc felszólalásának eredeti szövege:

“Az amit el tudtam nektek mondani itt egy órában, sőt talán több is volt, mint egy óra, az természetesen nem az egész politikánk. Az természetesen nem képes magába foglalni egy sor dolgot, amelyet meg kell tenni és nem képes visszaadni az egyébként szükséges kommunikációnak azt a sokrétűségét, ami kell a sikerhez. Ezzel együtt is a figyelmeztetést és a tanácsokat ez ügyben köszönjük szépen. Ha őszinte vagyok hozzátok, akkor azt tudom mondani, hogy tele vagyunk kétségekkel. Hogy a magabiztosság mögött ott van az órlódás és a gyötörődés. Egészen pontosan tudom, hogy mindaz, amit csinálunk, az nem lesz tökéletes. Hogy egy sor ügyben fogalmam sincsen, hogy melyik nem a hatodik lépés, még a harmadikat sem tudom. Tudom az első kettőt. És egyszerre kell megpróbálni előre vinni ezeket az ügyeket, fenntartani közöttünk az együttműködést, a jóhiszeműséget, biztosítani a koalíciós partner támogatását, fölkészíteni a legbefolyásosabb lapok vezetőit, és vezető publicistáit, hogy mire számíthatnak. Bevonni őket ebbe a folyamatba. Megtanulni nem fölszisszenni minden pillanatban, és menni előre. Dehogy tudom kiszámolni minden lépésünknek a következményét. Nem tudjuk. Nincsen ennyi kapacitásunk. Az az igazság, hogy csak reggel 7 órától éjjelig dolgozik az egész csapat és hiába, egy pont után nem lehet szélesíteni. Nem tudjuk 12-15 embernél többen körül ülni azt az asztalt, amelynél meg kell állapodni kormányzati emberekkel, minisztériumi emberekkel, meg szakértőkkel. Nem tudjuk. Ennyi tehetségünk van gyerekek. Amit meg lehetett csinálni az elmúlt egy hónapban, azt megtettük. Amit az azt megelőző hónapokban titokban meg lehetett csinálni úgy, hogy ne hogy a választási kampány utolsó heteiben előkerüljenek olyan papírok, hogy mire készülünk, azt megtettük. Úgy őriztük a titkot, hogy miközben tudtuk és ti is tudtátok, hogyha el fog jönni a választási győzelem, utána nagyon neki kell állni, hogy soha ilyen problémánk nem volt. Úgy őriztük a politikai egységet tavaly nyár óta, és mögötte mondjuk a szakmai politikai egységet, mint soha ebben az elmúlt években. Vagy talán sose. Természetesen mindaz, amit tudunk, az anyagaink kidolgozottsági foka hagy maga után kívánnivalót. Igen. Igazatok van. Pontosán tudjuk mi azt, hogy rengeteg kockázattal nézünk szembe. Mikor azt mondjátok nekem, hogy vigyázzunk oda, mert hát az Alkotmánybíróság vissza küldhet dolgokat, tudjuk mi ezt. Nem baj, hogy mondjátok, de higgyétek el, tudjuk. Egy nagyon szűk csapat dolgozik Petrétai Jóska mögött – mert hogy nem engedhetjük be a minisztérium egészére ebben a fázisban meg – öt-hat-hét ember. Reggeltől éjszakáig. A szó legszorosabb értelmében. Hogy ne hogy baj legyen. Örületbe kergetjük egymást bizonyos pontokon, hogy összeszedjük a szükséges mennyiségű pénzt. És én magam, amit korábban egy évig nem tapasztaltak tőlem, az elmúlt egy hónapban talán háromszor keztem el üvöltözni és kiabálni, nem bírva mindennek a feszültségét a tárgyalásokon. Nem a kollégákkal, hanem amikor mennek a politikai egyeztetések, hogy húzzatok már a p...ba ezzel. Gyerünk előre. Nincsen nagy választás. Azért nincsen, mert elkürtük. Nem kicsit, nagyon. Európában ilyen bőszeneséget még ország nem csinált, mint amit mi csináltunk. Meg lehet magyarázni. Nyilvánvalóan végighazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz. Annyival vagyunk túl az ország lehetőségein, hogy mi azt nem tudtuk korábban elképzelni, hogy ezt a Magyar Szocialista Párt és a liberálisok közös kormányzása valaha is megteszi. És közben egyébként nem csináltunk semmit négy évig. Semmit. Nem tudtok mondani olyan jelentős kormányzati intézkedést, amire büszkéek lehetünk, azon túl, hogy a szarból visszahoztuk a kormányzást a végére. Semmit. Ha el kell számolni az országának, hogy mit csináltunk négy év alatt, akkor mit mondunk? Természetesen a dolog az nem szépen, nyugodtan, aprólékosan föl-épített. Nem. Nem. Örült lóhalálában készül, mert egy darabig nem csinálhattuk, nehogy kiderüljön, most meg már olyan rohadtul kell csinálnunk, hogy majdnem belegebedünk. Aztán lassan fölbukunk. Mert nem bírjuk jobban a tempót. Ez a helyzet. Közben meg meg kell állapodni még a szabad demokratákkal, mert még miniszteri problémák – ismeritek. Nézzétek. A dolog az úgy áll, hogy a legrovidebb távon nincsen választás. Veres Janinak igaza van. Lehet még egy picikét itt teszetoszáskodni, de nem sokat. Gyorsan eljött az igazság pillanata. Az isteni gondviselés, a világgazdaság pénzébősége, meg trükkök százai, amiről nyilvánvalóan nektek nem kell tudni, segítette, hogy ezt túléljük. Nincsen tovább. Nincsen. És persze még gondolkodhatunk nagyon sokáig, meg kib...ott sok elemzést el lehet végezni, hogy melyik társadalmi csoportot hogy fogja végezni(?), azt tudom nektek mondani. Nem tudunk még hetekig elemezni gyerekek, nem tudunk. Az első nap meg kell mondani, hogy mit kell csinálni azért, hogy ebből még idén kiigazítás legyen, hogy szeptember elsejétől bizonyos adójogszabályok életbe léphessenek. Elemezgethetek még egy pár hétig, aztán majd jönnek, akiknek az a szakmájuk és azt mondják, hogy ők már elemezték. Magyarország le van írva. Ezért annak az előrebocsátásával, hogy amit csinálunk, az messze nem tökéletes, nem tudok nektek B verziót mondani. Aki a Magyar Szocialista Párt környékén befolyásos véleményformáló makrogazdasági ügyekben Kornaitól Bokrosig, Békésitől Surányiig, Vértestől a jó ég tudja kicsodáig, azokkal végigbeszéltük, végigszenvetdük, végigüvöltöztük. És azt is meg kell mond-

jam nektek, hogy nagyon sok nagy ötlettel találkozunk. Hű, a hétszázát neki. És kiderül, hogy még a legnagyobbak is, a legtöbbször tartottak is százmilliósdos nagyságrendű tévedésekben vannak. Vessünk ki ingatlanadót mindenkire. Tudjátok, hogy mennyi jön be ingatlanadóból, ha minden ingatlant megadóztatunk, ami 5 millió forintnál drágább? Alacsony értékhatárt mondtam, nem 100 milliót, ötöt. És egyébként még odaadjuk még az önkormányzatoknak azt az 52 milliárdot, ami a kommunális adóból bejön, mert akkor azt oda kell nekik adni, már most az ő bevételeik. Az egésznek az egyenlege kevesebb, mint 20 milliárd forint. Oda jön hozzám Magyarország talán legbefolyásosabb üzletembere, Demján Sándor. Hatalmas nagy hanggal, hogy: Ferikém olvasom a Sárközi-tanulmányban, hogyha minden háttérintézményt bezárunk, akkor 700-800 milliárd forintot fogunk megtakarítani. Mondom: Sanyikám, normális vagy te? Hát legalább te tudhatnál számolni, áldjon meg a jó Isten. Odajön Surányi Gyuri barátunk, hogy ő neki megvan, hogy hogyan kell átalakítani úgy a minimálbér adómentességét, hogy közben fönt leheszen tartani az igazságosságot. És dolgozunk sokáig vele. Majd elküldi a papírját végre, amire kiszámolja és kiderül, hogy minden nagyon jó, csak azt nem tudja, hogy létezik az adóújváírás intézménye ma Magyarországon és azt is át kell alakítani, és az 230 milliárd forint összességében. Ja? Hát, ha a 200 milliárd forint benne van a pakkba, akkor már nincsen megoldása. Általában sok jó ötlet van egész addig, amíg nem kell számolni. Mikor számolni kell, akkor elfogy a tudomány. Általában sok kritika van, hogy a rendszer nem eléggé kerek, nem eléggé konzisztens, mindenkinek van ötlete, hogy akkor mit vegyünk ki belőle, hogy a maradék konzisztensebb legyen és máris éppen csak harmadannyi pénz van, mint amennyit össze kell szedni. Ja? Úgy én is tudok konzisztens lenni. Ja, úgy én is tudok konzisztens rendszert. Csak az a problémám, hogy nem 50 milliárdot kell összeszedni, hanem, nem mondom meg, hogy mennyit. Hát ez a baj. Ráadásul mindezt valahol úgy kell megtenni, hogy amit akarunk csinálni hosszú távon, azt ne keresszete verje. Gyerekek. Nem vagyunk tökéletesek. Egyáltalán nem. Nem is leszünk. Nem tudom nektek azt mondani, hogy minden rendben lesz. Azt tudom nektek mondani, amit mondtam az utolsó egy évben. Hogy ami tisztességgel megcsinálható, ami a tehetségünkön kívül, mert nem játszunk különleges mecsseket, mert az energiáinkat nem arra fordítjuk, hogy egymással szarakodjunk, mert nincsenek külön érdekek, amik egyébként nem bírná ki közöttünk a nyilvánosságot, mert nem valamit akarok veletek elintézni. Az a csapat, akire rábízta- tok ennek az oldalnak a vezetését, az a csapat képes nagyjából erre a teljesítményre. Képes nagyjából programot adni. Lehet, hogy van egy másik csapat, amelyik tud mást. Nem tudunk, nem tudunk ennél többet és ennél jobbat. Nem leszünk rá képesek. Ha belegebedünk, akkor sem. Nagy munka van, tisztességes munka van egymás között. Muszáj megcsinálni. Nem beszélék az Új Magyarországról, a fejlesztésekről, határon túli magyarokról, egyházakhoz fűződő kapcsolatról és még ezer dologról, mert a nagyhoz képest ma nem ez a legfontosabb. Mindegyikben érdemi, jelentős és mély javaslataink lesznek. Egyik-másik meglepetést is fog okozni. De az egészhez képest, amit el kell döntenünk egymás között, nem ez a legfontosabb. Reform, vagy bukás. Nincs más. És amikor azt mondom, hogy bukás, akkor beszélék Magyarországról, beszélék a baloldról, és nagyon őszintén mondom nektek, beszélék magamról is. És akarok most egyetlenegyszer mondani nektek három percet. Ezt legfeljebb még egyszer fogom elmondani nektek. Fantasztikus dolog politikát csinálni. Fantasztikus. Fantasztikus egy országot vezetni. Az utolsó másfél évet azért tudtam én személy szerint csinálni, mert egy dolog ambicionált és egy dolog fűtött: visszaadni a baloldálnak a hitét, hogy megcsinálhatja, hogy nyerhet. Hogy nem kell lehajítani a fejét ebben a kurva országban. Hogy nem kell beszarni Orbán Viktortól, meg a jobboldaltól és tanulja most már meg magát nem ő hozzájuk mérni, hanem a világhoz. Ez adta a hitet, hogy miért érdemes ezt csinálni. Nagy dolog volt. Imádtam. Életem legjobb része volt. Most az adja, hogy történelmet csinálók. Nem a történelemkönyveknek, arra szarok. Egyáltalán nem érdekel, hogy benne leszünk-e, én személy szerint. Egyáltalán nem érdekel. Csinálunk-e valami nagyot? Azt mondjuk-e, hogy: a rohadt életbe, jötték páran, akik meg merték tenni és nem szarakodtak azon, hogy hogy a francban lesz majd az útiköltség elszámolásunk, b...a meg. Jöttek párok, akik nem szarakodtak azon, hogy a megyei önkormányzatban lesz-e majd helyük, vagy nem, hanem megértették, hogy másról szól ez a kurva ország. Hogy megértik azt, hogy azért érdemes politikusknak lenni itt a XXI. század elején, hogy csináljunk egy másik világot. Csak azért. Egzisztenciát lehet még találni sokat. Tudom, hogy nekem ezt könnyű mondani. Tudom. Ne vágjátok mindig a kézembe. De csak azért érdemes. Majdnem beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mint hogyha kormányoztunk volna. E helyett hazudtunk reggel, éjjel, meg este. Nem akarom tovább csinálni. Vagy megcsináljuk, és van hozzá egy emberetek, vagy mással megcsinálni. Soha egy darab interjú nem fogok adni akkor, amikor be fogom fejezni, hogyha vitával fogunk elválni egymástól. Soha. Soha nem fogom a magyar baloldalt bántani. Soha. De csak azért érdemes csinálni, hogy hozzányúljunk a nagy dolgokhoz. Elmagyarázni és majd hosszú bizottságokban ücsörögni és majd új munkabizottságot tartani, aztán majd kidarbiteni, hogy soha

egyetlenegy törvényben nem tudunk megállapodni, mert újra csak azok a kompromisszumok születnek meg, ami lényegében a semmittevés kompromisszuma, hogy főnmaradjon, ami eddig volt. Mert minden más sérti valakinek az érdekét. Ahhoz másik madam kell. Ez az én imádatomat nem fogja megváltoztatni, egyáltalán nem. Én nem fogok naponta fölállni. Volt ilyen minisztere Horn Gyulának is, aki mindig le akart mondani. Volt ilyen miniszterelnök elődöm is, aki állandóan elmondta, hogy ő, hogy én nem ilyen pasi vagyok. Amíg van benne erő és megynük előre, addig igen, és egyszer meg nagyon csöndben elmegyek. Nem érdemes másért. Mindenki döntse el magában, hogy 4-500 ezer forintért csinálja a dolgot, ami kurva fontos, különösen, ha az embernek már egyébként nincsen más szakmája, csak ez, tudom én. Hogy képes-e az elmúlt 15 év összes történetén fölülemelkedni és megkötni új.....ket, vagy azt gondolja, hogy ez is egy olyan négy év lesz, hogy á, francba, túléljük az eddigit is, most is túl leszünk. Volt már elég miniszterelnökünk, hát ezen a pasin is túl leszünk majd. Mi úgyis maradni szoktunk. Lehet. És azt is mondom, hogy ez egy legitim érvelés, és nem is bánt, egyáltalán nem, egyáltalán nem. Van ebben a frakcióban nem egy miniszterelnöknek alkalmas ember. Én azt mondom, hogy vegyen mindenki nagy levegőt, igyon kurva sok bort... (A leírt szövegben itt kazettacsere miatt törés van, az eredetit nem tudom rekonstruálni – Gy. F.) ...nem tudunk megállapodni egymással. Mert ha mind a százkilencven ugyanazokat a mondatokat mondja, mint amit az elmúlt években mondott, akkor ugyanúgy nem fog történni semmi, mert ugyanúgy nem tudunk megállapodni. Bassza meg, ugyan nem értek egyet, de elengedem. Először csinálják. Máskor meg azt, engedje el, hogy hadd csinálhassák. Az nem reform, hogy a többiek változzanak meg. Az nem reform, hogy egyébként kiállunk és mondjuk a népnak a mantrát. Az a reform, hogy hajlandók vagyunk mi is egy sor ponton átértékelni mindazt, amit eddig gondoltunk és tettünk. Ehhez képest az első hónapoknak a dolga, a kiigazítás dolga, az csak szimpla kényszer, be kell valljam. Ott tévedtek, ha azt hisztek, hogy van választásotok. Nincsen. Nekem sincs. Ma legfeljebb az a választás, hogy megpróbáljuk-e mi befolyásolni, hogy mi történik, vagy ránk fog omlani a francba. A megoldásunk biztosan nem tökéletes, igazatok van, biztosan nem, csak nem tudunk jobbat. Olyat, amiben meg tudunk állapodni a szakma nagy részével, akivel el tudjuk fogadtatni a piacokkal, el tudjuk fogadtatni a koalíciós partnerrel. Nálunk, akik nálunk ezt egy páran a tetején csinálják a Bélától a Veres Janiig, a Kiss Pétertől az Ildikóig, Szekeres Imrétől a Hillerig, meg mondjuk velem, nagyjából elhiszük, hogy körülbelül jó. Mert ezeknek kell, mindnek el kell hinni. Egyedül, külön-külön tudunk mást is, csak nem külön-külön vagyunk, hanem ott ülünk tizenegynéhányan az asztal körül, és el kell fogadni. Én azt gondolom, hogy meg lehet csinálni. Azt gondolom, hogy lesznek konfliktusok gyerekek, igen, lesznek. Lesznek tüntetések, lesznek. Lehet tüntetni a Parlament előtt. Előbb-utóbb megunják, hazamennek. Csak, csak akkor lehet végigcsinálni, hogyha a lényegben, a lényegben hisztek és a lényegben van egyetértés. Kikerülni a konfliktusokat önmagunk között, megijedni attól, hogy egyébként sértünk érdekviszonyokat, akkor nem szabad elkezdeni, nem szabad. Semmihez nem ragaszkodom. Úgy nem igaz, hogy én ahhoz ragaszkodom, hogy van egy valami a fejemben, hogy annak kell lenni az egészségügyben, annak kell lenni a Dehogy. Én ezeket a beszélgetéseket szervezem, médiálom, nyitom ki a pasikat, hogy mondják el, hogy mi van bennünk. Nem diktálom. Nem igaz. Ha diktálom, akkor, amikor le akarunk lassulni és nem akarnak megállapodni, hogy gyerünk, a hétszázát neki. Ezt tartom a dolgomnak. És ha megállapodtunk, akkor ne engedjem, hogy lelassuljanak. Nem arról szól, hogy nekem van egy Á-tól Z-ig megírt forгатókönyvem Magyarországra és azt mondom, hogy ki fogom belőletek verni. Egy francot! Van Á-tól Z-ig forгатókönyvem, hogy hogyan lehet a szocialistákban ott lévő hihetetlen energiát arra fölhasználni, hogy az országot megváltoztassák, hogy tegyék már bele, hogy legyenek már úrrá végre a kishitűségükön, meg a régi igazságaikon. Urra van. Aztán amikor nem bírom, akkor meg kiabálok egyet. Nincsen személyes sztorim ebben az ügyben, egyáltalán nincsen. Nagy

dolgot kaptam ettől, amit az elmúlt másfél évben csinálhattam. Az a személyes sztorim, hogy változtassuk meg ezt a kurva országot, mert ki fogja megváltoztatni. Orbán Viktor fogja megváltoztatni a csapatával? Vagy C változat: nem történik semmi. El lehet még így egy darabig lebocolni. Persze, hogy bonyolult az egészségügynek a dolga. De hát amelyikünk bemegy egy egészségügyi intézménybe, tudja, hogy hazugságok sokaságára épül. Persze, hogy az oktatásban borzasztón nehéz bármihez hozzányúlni. De igen, azt látjuk, hogy nem egyenlően osztja a tudást széjjel. Valamelyikötök mondta, a mégis csak – talán az Arató Gergő – azért mégis csak a legnagyobb igazságtalanság, kérem szépen, hogy a magyar oktatási rendszer egyik oldalról a köztünk lévő társadalmi különbségeket fölérősíti, nem gyengíti, aztán meg szegregál is. Hát ez az igazi nagy probléma, ez a nagy gond. És az a nagy gond, hogy azoknak adjuk az ingyenes állami oktatás, kérem szépen, akik a legjobb családokból jönnek. Hát ehhez képest nem az a botrány, hogy ki kell fizetni 3 százalékonként. Ha van társadalmi botrány, akkor az, hogy a felső tízezer termeli magát újra közpénzen. Mi meg ezt nem merjük kimondani, és be vagyunk szarva, hogy azt mondjuk, hogy egyébként a 7 százalékat akkor tessék fizetni. Ne állassuk itt egymást. Ez az igazi botrány. Az az igazi botrány, hogy akiről a Laci beszél, az ő cigány embereinek, annak tized olyan jó minőségű egészségügyi szolgáltatás jut, mint nekem. És mióta az anyám, az anyámnak ismerik a nevét Pápan és Gyurcsány Katusnak hívják, azóta neki is jobb jut, a kurva életbe! Nem tudta, hogy mi történt. Megjavult az egészségügyi rendszer, fiam? Mondom: egy lószart, mama. Az az igazság, hogy fölismerik a nevedet. Ez botrány. Hát ehhez képest, társadalmi értelemben a vizitdíj semmi. Az nem botrány, az kényelmetlen politikailag, meg kifizetni. Mert politikailag lehet neki súlyos következménye. De őszintén szólva ez a következmény legfeljebb bennünket érint, ha időtátak vagyunk. A társadalmi következménye, az meg mindenkit érint. Mi azért nem merünk hozzányúlni egy sor nyilvánvaló társadalmi hazugsághoz, mert félünk a ránk ható politikai következményektől.

De hölgyeim és uraim! Ez egy pár száz embernek, meg a családjának, meg az ismerősének a problémája a miénk. De nem azért kell politikusknak lenni, mert ebből olyan kurva jól meg lehet élni. Mert már elfelejtettük, hogy milyen autófényezőnek lenni. Hanem azért, mert meg akarjuk ezeket oldani. Egyébként pedig épp az az elmúlt négy évnek a tapasztalata, épp az Horn Gyula kormányzásának tapasztalata, hogy nem abba szoktak belebukni emberek, hogyha valamit csinálnak, meg ha nem csinálnak. A francba is, mibe is akkor? El kell indulni. Tudni kell, hogy mit akarunk csinálni. Írtózatos lesz az első pár év, persze. Teljesen érdektelen, hogy 20 százaléka a lakosságnak fog ránk szavazni. Tavaly nyáron az utolsó nyolc évben először a 100 emberből a Szonda szerint csak 18 mondta, hogy ránk fog szavazni. Tavaly nyáron, gyerekek! Egy évvel később nyertünk. Mi lenne, ha nem az egymás közötti faszkodás miatt veszítenénk el a népszerűségünket, hanem mert csinálunk nagy társadalmi ügyeket. És nem probléma, hogy elveszítjük akkor egy időre a társadalom, a támogatásunkat. Aztán majd visszazerezük. Mert majd megértik. És el lehet majd menni vidékre nyugodtan, hogy megcsináltuk, a hétszázát. Nem lett mindenkinek jobb? Igazuk van. De neki, meg neki, meg neki, meg kollégiumok épültek ebben a nyíves országban végre újra. Erről szól a politika. Nem arról, hogy melyikünkből lesz kerületi polgármester, mégis hány darab helyettese lesz. Fontos az is, tudom én, nem vagyok naiv. De nincs benn az ország első száz legfontosabb ügyébe. És mi döntjük el, hogy melyikkel foglalkozunk, mi. És az ország azt gondolom, hogy megérdemelné, meg mi magunk is, hogy ilyen dolgokat csináljunk.

Szóval azt tudom nektek mondani, hogy álljunk meg, csináljuk meg. Sok igazságotok van a figyelmeztetésben, a féltésben, a részletek ügyében. Csak azt tudom mondani, hogy nem fogok játszani semmilyen játszmát sem így, sem így. Tesszük a dolgunkat. Amíg nagy tempóval lehet menni előre, addig megyünk. Ha nem lehet menni, és elmagyarázzátok, hogy igen, de... Ahhoz énszerintem én nem köllök. Ahhoz más kell. És írok majd kibazott új könyveket a modern magyar baloldaltól. Gyerekek!

Mit? Kell még valamit mondanom, Ildikó?”

EMLEKBÉLYEG

Az Ausztriai Magyar Egyesületek Központi Szövetsége az 1956-os forradalom 50. évfordulójára az Oszt-rák Post AG-vel kötött megállapodás értelmében emlékbélyeget bocsátott ki 55 Cent értékben, amely valamennyi belföldi küldeményre érvényes. A bélyeget Kaitan Róbert Bécsben élő ötvenhatos magyar grafikus tervezte. Ára darabonként: 1,10 Euro.

Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich A-1010 Wien, Schwedenplatz 2, vagy Zentralverband@aon.at

KITŰZŐ

Eredeti Kossuth-címer (mérete: 13x15 mm), a gráci Schwertner cég előállításában. A Központi Szövetség címén szintén kapható illetve megrendelhető. Ára darabonként: 2.50 Euro.

Csak az életem ment rá

- Beszélgetés Ebinger Endrével, akinek 1956 megváltoztatta az életét -

- Dombóváron érettségiztem, Szegeden jártam egyetemre a természettudományi karra. Akkoriban minden végzöst kihelyezett maga az egyetem, s engemet Túrkevére küldtek. Dunántúli vagyok, Túrkevére nem akartam menni. Elmentem a Művelődési Minisztériumba, és megkérdeztem, nem lehetne-e áthelyeztetni magamat valahova máshova. Négy helyet ajánlottak, s a négyben benne volt Mosonmagyaróvár.

(**Ebinger Endre** (1932), matematika–fizika szakos tanár. 1956-ban a mosonmagyaróvári nemzeti tanács tagja, a tanárok képviselője. 1957 márciusában letartóztatták, Kistarcsára internálták, majd 1957 augusztusában hat év börtönbüntetésre ítélték. 1960-ban szabadult. Ezt követően segédmunkásként dolgozott. 1963-ban vegyipari szakmunkás a Budapesti Vegyiműveknél, majd fizikus az Anódygyárban. 1970-től 1992-es nyugdíjazásáig a Villamosipari Kutatóintézet fizikusa.)

- *Miért ezt választottad?*

- Édesapám odajárt egyetemre. Írtam egy kérvényt, hogy helyezzenek át. Két héten belül értesítettek, hogy megkaptam az áthelyezést Mosonmagyaróvárra. Ez 1954 nyarán volt. Mikor megjelentem Mosonmagyaróváron *Ládi Károly* igazgatónál, ő azt mondta, hogy nincs szükség fizika szakos tanárra. Végül kijelentette, ha vállalom, hogy az osztályomban magyart is tanítok, akkor tudnak alkalmazni. Erre azt mondtam neki, hogy a honvéd kórházból írtam neki egy levelet. Ha abban nem talál hibát, én vállalom, hogy magyart tanítok.

- *Tanítótól magyar irodalmat?*

- Nem. Talált hibát! De megnyugodtak, lemondtam túlórákról, a lehető legkevesebb óraszámot kértem.

- *Tudom, hogy a Holzhammer-házban laktál.*

- Ez nagyon közel volt az iskolához. Kaptam egy osztályt, ahol osztályfőnök voltam, és két felette lévő, ahol fizikát tanítottam. A matematikát, ha lehetett mellőztem, fizika főszakos voltam az egyetemen. Fizikusnak készültem.

- *Milyen volt 1952-ben a város?*

- Kisváros volt. Ha jól vélem, olyan 16 000 lakost számlált. A tantestület 16 főből állt, egy pedellus volt, a Farkas néni, s egy gondnok, aki takarított, és egy adminisztrátor. Csöndes és kihalt város volt, mert nem volt Nyugat felé forgalom.

- *Mit lehet csinálni egy 22 éves fiatalembernek ilyen helyen?*

- Kimenni a Lajta-partra és sétálni. A MOFÉM gyárban volt MOFÉM bál, a Kühne gyárban szüreti bál. Ilyen helyekre el lehetett menni s a baráti körrel lehetett még beszélgetni. Nagyon mást nem.

- *Emlékszel a fizetésedre?*

- 1040 forinttal kezdtem, és 1100-zal fejeztem be. Rá négy évre a segédmunkási fizetésem volt 1000 forint, jól kerestem.

- *Térjünk rá 1956 októberére.*

- A tantestületben volt egy néprádió, s nekünk gyanússá vált, hogy október 23-án délután zenét sugároznak. A Gerő-beszédet meghallgattam s 24-én és 25-én is szinte csak gyászzenét sugárzott a rádió. Időként mi, vajt fülűek fegyverroppogást is hallani véltünk.

- 26-án 8 óra körül kicsit megkésve mentünk be az osztályokba, s kiderült, hogy nincsenek tanítványok. Lementem, megkérdeztem Farkas nénit, hogy hol vannak a diákok. Elmondta, hogy már fél órával azelőtt sorakoztak néma csendben s a hátsó boltíves kapun kivonultak az Akadémia elé. Mi, akik eredetileg órát akartunk tartani, nem hagyhattuk egyedül őket, mentünk utánuk. A Várnál értük őket utol s onnét jöttünk akkor vissza már a gazdászokkal együtt. A *Nepomuki szobornál* összeverődünk, és nem értettük, hogy mi van. Közben a városházáról verték le már a csillagot, Koppány városi titkár segédletével. Erről ő később hallgatott, de emlékszem, hogy olyan kampóval verte le, amit tűz esetére rendszeresítettek, hogy megbontható legyen a tető. Közben az egyik gazdászhallgató elszavalta a Nemzeti dalt! *Bögi Gyula* ott felolvasta a követeléseket. Azért tudom, hogy ő volt, mert kérdeztem a gyerekektől, s ők mondták, hogy a *Bögi Csibinek* a bátyja. Amikor lezuhant a csillag, óriási ováció tört ki. Azután elvonultunk a Lenin úton egészen a Járásbíróságig. Megakadtunk a bíróság hátsó, Honvéd utca felőli részénél. Ekkor *Musits Laci*, negyedrendű vádlott volt a perünkben, felolvasta a pontokat. Aztán

láttuk, hogy kihozzák ezt a bizonyos MOFÉM gyári rendészt, ott ököllet kettőt-hármat behúztak neki, s visszavitték. Ezt sem értettük. Mondtam a gyerekeknek, hogy menjünk innen, ez nem nekik való. Akkor egy kerékpárra fölállt valaki, és intézkedett. Sokat vitatott dolog, hogy miért vált itt ketté a nép. Vitatták, hogy ez az ember provokátor volt vagy nem, de azt mondta a vázra állva, hogy menjünk a Timföld gyárhoz, mert nem engedi ki az igazgató az alkalmazottakat, a gimnazisták meg menjenek Moson felé, a múzeumhoz. Utólag sokan állították, hogy mi a rádióállomáshoz indultunk. Nem igaz. A múzeum előtt két gimnazista elszavalta a Nemzeti dalt, elénekeltük a Himnusz. Közben odapattant, s erről lehet, hogy nem tudsz, egy gumicsizmás, mondjam így, hogy tehénzaros bácsi és elszavalta a saját versét. A gimnazisták óriási tapssal jutalmazták. Erre megmámosodva újból el akarta szavalni, a gimnazisták azonban ezt nem engedték, mentünk tovább. Kétszer már nem akartuk meghallgatni a verset.

- *Ti hallottátok a sortűzet?*

- Hallottuk. Félúton voltunk Moson felé. Hallatszott a sortűz és a kézigránátok robbanása. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy én akkor azt sem tudtam, hogy ott van laktanya. Azt tudtam, hogy vannak ávosok a városban, mert minden egyes étteremben ők razziáztak. Mondtuk a diákoknak, hogy menjünk vissza a gimnáziumhoz. Mindenkit hazaküldtünk. Nem tudtuk pontosan, hogy mi történt, de azt igen, hogy történt valami.

Utána *Csete Lajos* általános iskolai tanár barátommal elmentünk a kórházhoz. Gyanítottuk, hogy ha valami történt, akkor az itt kiderül. Amikor a kórházhoz értünk, már sebesülteket hoztak.

- *Érdekes, hogy öven év távolában szinte összefolyik az emberekben az idő, Volt olyan beszélgetőtársam, aki szinte egy napban mesélte el négy nap történetét.*

- Mert túl későn mertek el emlékezni, ez természetes.

Másnap délelőtt mi szemben a Városházával a gimnáziumban ülésezünk. A tömeg kint ordított. Ezen az ülésen választottak meg pecemre a városi nemzeti tanács tagjának. Amire vége lett az ülésnek, akkorra *Vági* már ki volt húzva a városháza elé. Ott készült az a kép, ami talán az egyetlen erről az eseményről.

Az ülés után elmentünk ebédelni a Diákotthonba. Amire vége volt az ebédnek, *Stefkót* már meglicselték.

En kettőkor jelentem meg a Városházán a megbízólevéllel, addigra ez a két esemény már lezajlott. Azért is mondom, mert a perben rám akarták bizonyítani, hogy már délelőtt a Városházán voltam.

- *S ez miért lett volna fontos?*

- Hogy rám tudják bizonyítani, hogy valami közöm van a gyilkosságokhoz, hogy én is felelőssé legyek téve azért, ami délelőtt ott történt. Mert három óra körül már átvettük a hatalmat, mi intézkedtünk. Azt kell mondanom, hogy attól kezdve egyetlen pofon nem csattant el a városban. Legalábbis mi nem tudtunk róla. 27-e délutántól már nem volt semmi atrocitás. Közben a nemzeti tanács bővült, a neve is változott, volt *ideiglenes forradalmi tanács, nemzeti bizottság* is voltunk, de *nemzeti tanácsként* vonult be aztán a „történelembé”. Ahogyan jöttek a gyárakból a különböző delegáltak, egyre bővültünk. Én már nem is nagyon tudtam követni. Tekintettel arra is, hogy egy említett újságíróval 27-én délután négy óra körül mentem Győrbe. Itt részt vettünk *Szigethy Attila* nemzeti közí sajtótájékoztatóján. Amikor beléptünk a győri városházára, éppen akkor vették le a Lenin képet. Később ezt is terhemre rótták.

- *Akkor elmondhatjuk, különös esemény nem történt Mosonmagyaróváron az oroszok november 4-i bevonulásáig.*

- Igen. November 4-én, ott laktam közel a Városházához, elég korán, negyed hét körül elindultam a Városházára. Ahogyan bekanyarodok, két géppisztolyt szegeznek rám s mondják, hogy sztoj! Tudtuk, hogy jönnek az oroszok, de azt, hogy a Városházát elfoglalják, nem gondoltuk volna. Visszaforodtam, átmentem a gimnáziumba, s az ablakból nézegettem, hogy bemege-e valaki? Senki sem ment se be, se ki. Fél nyolc körül kopogtattak a tanári szoba ajtaján, jött *Lugosi Géza*. Ő volt a nemzeti bizottság elnöke akkor. Azt mondta, hogy a

szovjet városparancsnok egy nemzeti bizottsági taggal szeretne megbeszélést folytatni. Mondom neki, hogy miért nem megy ő fel. Azt válaszolta, hogy ő hadifogoly volt az oroszoknál, és nem szívesen megy fel, s neki el kell menni az akadémistákhoz, hogy lebeszélje őket a szovjet páncélosok elleni harcról, s én meg menjek fel a parancsnokhoz.

Jó, mondtam, felmegyek. Tudták az örök, hogy valaki jön, mert szó nélkül felkísértek, ha jól emlékszem a második emeletre. Bementem, ott volt egy ungvári tolmács, ő segített a beszélgetésben.

A városparancsnok azzal kezdte, hogy itt van egy hangos híradó, itt van egy szöveg, olvaszam be. Mondtam, hogy itt van a tizedes, olvassa be ő. Az igazság az, hogy nem blamáltam magamat, hogy előtte három-négy napig különböző hirdetések az én hangomon hangzottak el. Hozzátettem, hogy én itt gimnáziumi tanár vagyok, nem ennek a kezelője. Azt mondja ere, hogy ha maga gimnáziumi tanár, akkor miért nem tanít? Odacitáltam az ablakhoz, s megmutattam a bejáratot. Ott álltak a páncélosok. Mondtam neki, hogy így nem lehet tanítani, menjenek ki a városból, s akkor elengedik a szülők az iskolába a gyerekeket. Erre ő azt mondta, hogy adjunk nekik egy kocsit fát, s egy kocsit szalmát, s akkor majd ki-mennek. Mondtam, hogy én tanár vagyok, nekem se fám, se szalmám nincsen.

Gyakorlatilag félbeszakadt a beszélgetés. Megkérdeztem, hogy elmehetek-e? Azt válaszolta, hogy igen.

- *Ez a történet belekerült a perbe?*

- Így nem, az azonban izgatásként igen, hogy kijelentettem, addig nem tanítok fizikát, amíg szovjet páncélos áll a gimnázium előtt. Amikor visszamentem a tanáriba, ott találtam néhány kollégát s elmondtam nekik, hogy mit mondtam az orosz parancsnoknak.

- *Mikor fogtak le?*

- Március 5-én jöttek ki hozzám.

- *Addig tanítottál?*

- Igen, sőt bejárt hozzám a *Tóth főhadnagy* a gimnáziumba, a nagyszűnetben kérdezett ezt, kérdezett azt. Majd miután egyszer otthagytam, azzal, hogy órám van, közölte, hogy este hatra menjek be a rendőrségre. Bementem, elbeszélgettünk. Az kérdezte, hogy mi nem tetszett nekem. Akkor bátorkodtam azt mondani, hogy a sortűz sem tetszett, és az én fizetése sem tetszett. Szó nélkül kiengedett. Másnap délután négykor öten vagy hatan jöttek letartóztatni. Tóth főhadnagy civilben jött.

- *Először Kistarcsára internáltak.*

- *Utána szedtek össze benneteket, egyenként?*

- Igen. Az indíték az volt, hogy Földes Gábor perénél Dohy János belekeveredett a tanúvallomásába. Akkor öt letartóztatták. Azt gondolták, hogy csinálnak egy értelmiségi pert. Kijöttek hozzám Kistarcsára Óvárról, s fel akartak venni egy jegyzőkönyvet, de én nem tudtam semmi.

- *Mondjuk el az olvasónak, hogy Dohy János Varga Ernő akadémiai igazgatót megvédte a Földes-perben, ezért tartóztatták le. S hogy a ti perekben tíz évet kapott.*

- A kihallgatás után visszavitték Óvárra, ugyanabba a rendőrségi fogdába. Akkor állították össze négyünk perét.

Amikor bennünket felfűztek egy láncra, én nem ismertem sem *Dohyt*, sem *Pallóst*, sem *Musitzot*. *Pallos Lajos* volt az elsőrendű vádlott, *Dohy János* a másodrendű, én a harmadrendű, a negyedrendű *Musitz*.

Amikor bennünket összetettek, megorotváltak, sintérláncra fűztek és bevezettek a bírósági tárgyalásra, fogalmam sem volt, hogy nekem tárgyalásom lesz. Senki nem tudta.

- *Azt mondtad, hogy ügyvédet is ott kellett fogni.*

- Szerencsére ott volt az egyik tanítványom apja, kértem, hogy vállaljon el engemet is. Til-takozott először, hogy ő már kettőt véd, de végül elvállalt. Dupla nullás volt az ügyünk egyébként.

- *Ez mit jelentett?*

- Hogy semmit nem adhattak ki. Senki nem tudott a perünkről, csak novemberben oldották fel a dupla nullás minősítést.

- *Furcsa, hogy bevezetnek benneteket egy terembe, és egy bírósági procedúrába csöppentek. Nem voltak előzetes kihallgatások?*

- A megyei bíróságon semmi, csak az óvári rendőrségen. Viszonylag szolid bírónk volt első

A Kossuth Lajos utcai szovjet könyvesbolt előtt

fokon, *Németh Ferencnek* hívták. Nem lehet azt mondani, hogy veszélyben volt *Dohy* meg *Pallos*, akikre az ügyész halált kért.

- *Másodfokon helybenhagyták az ítéleteket.*

- Kivéve Musitzét.

- *Neve ismerős az egyetem jegyzőkönyveiből.*

- Vida lecsökkentette másfél évre Pesten a büntetését.

- *Pallos 13 évet, Dohy 10 évet, te hatot, Musitz pedig másfél évet kapott.*

- Igen.

- *Furcsa, hogy nem voltak kihallgatások.*

- A rendőrség kihallgatta a tanúkat, ebből csináltak egy dossziét. Kistarcsáról hazahoztak, fölvittek a rendőrségi fogdába. Egy *Kerepesi Miklós* nevű egyén elé vittek, aki közölte, hogy itt vannak ellenem a rendőrségi vallomások, olvassam el, és írjam alá őket. Elkezdtem olvasni, s a második vádpontnál tartottam, amikor Kerepesi titkárnője megszólalt, és megkérdezte – *Miklós, nem megyünk a cukrászdába?* – Dolgozunk, dolgozunk, mondta Kerepesi, s rám szólt, hogy igyekezzem. Majd elvette a kezemből a paksamétát, így a többi vádpontról csak a bírósági tárgyalásom értesültem.

- *Ténylegesen mennyit ültél?*

- Három év és 24 napot. De a szabadulólévelemre azt írták, hogy két év, 12 hónap és 26 nap. Nem voltak nagy matematikusok.

- *Fizikusként mentél nyugdíjba.*

- Szabadulásom után először segédmunkás voltam. Elég nehezen szereztem állást. Végigjártam tanár kollégámmal a Váci utat, Lehel utat, mindenhol ki volt írva, hogy segédmunkást keresnek. S amikor eljutottunk a személyzetishez s köztűtük, hogy két hete jöttünk ki a börtönből, abban a pillanatban nem volt szükségük segédmunkásra. A kollégám menyasszonya pesti volt, és azt mondta, hogy próbáljátok meg holnap az iskolai taneszközök gyárát. Ez az egyetlen gyár, ami a Művelődési Minisztérium alá tartozik, és segédmunkást alkalmaz. Ott felvettek, később ugyanitt műszerészkedtem. Egyik volt rabtárs kollégám átcsábított a Budapesti Vegyiművekbe. Itt is segédmunkásként kezdtem, majd elvégeztem egy szakmunkásképző tanfolyamot úgy, hogy egy másik szakmunkásképző tanfolyamon már tanítottam fizikát. Aztán egy hirdetéssel találkoztam, amiben fizikust kerestek. Elmentem oda s 18 évig ott dolgoztam, majd tudományos munkatársként átvittek a Villamosipari Kutatóintézetbe, egy olyan témára, amire én a 18 év alatt bedolgoztam magamat. S innét mentem nyugdíjba.

- *Mióta gyűjtesz '56-tal kapcsolatos dolgokat?*

- A nyolcvanas évektől. Bolhapiacokra jártam, később a samizdat kiadványokat is beszerkeztem. Újságokkal kezdtem.

- *Mi a célod ezzel?*

- Mióta ezeket az anyagokat gyűjtöm, és beszerkeztem, ami beszerezhető volt, úgy érzem, hogy a látóköröm annyira kiszélesedett, hogy kevés ember tudja annyira '56-ot mint én. Látom a Kádár konszolidáció teljes folyamatát, látom az átverést. Egy külön füzetet vezettem, hogy melyek azok a tévedések, amiket elkövettek. Nagyon sok mosonmagyaróvári is van közöttük. *Vági* fényképét közölték például a Hollós-Lajtai féle Köztársaság téri könyvben. Közél 1500 fénykép található a gyűjteményemben.

- *Úgy látszik, hogy 1956 téged később sem hagyott nyugton.*

- Csak az életem ment rá.

BÖRÖNDI LAJOS

Veszélyben a demokrácia Szlovákiában

Folytatás az 1. oldalról

Azután, hogy az SNS tagja lett az új szlovák kormánynak, érezhetően felerősödött egyes szlovák társadalmi rétegek körében az a szélsőségesen magyarellenes magatartás, amely látenszen mindig létezett és ma is létezik. Az MKP és a szlovákiai magyar politikusok címére naponta becsmérlő és fenyegető levelek, valamint e-mailek tucatjai érkeznek. Magyar zászlókat égettek és a magyarok halálát követelő transzparenst nyitottak szét az egyik footballstadionban. A szlovák napilapok levelező rovatai ontják az elfoglult magyarellenes nyilatkozatokat, és ami a legaggasztóbb, fizikai támadások is értek magyarokat, csak azért mert magyarul beszéltek. Mindez egyenes összefüggésbe hozható az SNS kormányba való belépésével és azzal, hogy a miniszterelnök ezt a pártot „jobboldali standard” pártnak tartja és elhíresült vezetőjét, Ján Slotát, pedig védelmezi mondván, hogy nem is úgy mondta, meg nem is azt mondta, amit kiragadvá idézgetnek tőle.

A legkírvóbb és a legnagyobb vihart kiváltó fizikai támadás 2006. augusztus 25-én Nyitrán történt, ahol két kopaszra nyírt tettes megtámadott egy magyar-német szakos diáklányt, Malina Hedviget, aki az egyetemre igyekezett éppen államvizgázní. Az ok, magyarul beszélt az utcán. Hajánál fogva rángatták, arcul csapták, hasba rúgták, elvették pénztárát, iratait, mobil telefonját, ékszereit. Fehér blúzának hátára az ötven éve jól ismert magyarellenes jelszót írták rá „Mad'ari za Dunaj” (Magyarok takarodjatok a Duna túl oldalára). Ezt megtoldották még egy friss jelszóval is, „Smrt’ prí•ivníkom” (Halál az élőködőkre), amin természetesen a magyarokat kell érteni. A tettesek elhagyták a helyszínt. A diáklány pedig egy ideig eszméletlenül feködt az út menti bokrokban ahová berángatták, majd reszketve, sokkos állapotban sikerült bejutnia az egyetemre, a magyar tanszékre, ahol éppen vizsgázott volna. Tanárai megdöbbenően fogadták, majd látva az állapotát értesítették a mentőket és a rendőrséget. Együttal fényképfelvételekkel dokumentálták külső sérüléseit és a blúzára írt szöveget. Először a nyitrai kórházban vizsgálták ki és látták el, majd átszállították a dunaszerdahelyi kórházba ahol szintén kivizsgálták. A sértett állandó lakhelye ugyanis egy Duna-szerdahely melletti, magyarok lakta községben van (Felsővámos, szlovákul Horné Mýto). Mindkét kórházban az orvosi lelet szerint az arcán ütések nyomai, és daganat volt látható. Kék foltok más testrészén is voltak és enyhe agyrázkódást is megállapítottak.

A lány nem volt hajlandó a médiákban fellépni és elzárkózott minden nyilvános szerepléstől. Egyedül A. Nagy Lászlót, az MKP parlamenti képviselőjét, az emberjogi bizottság elnökét volt hajlandó a kórházban fogadni. A rendőrség természetesen kihallgatta a sértettet, aki részletesnek mondható szemlélyleírást adott a két tettesről. Fantomképek is készültek róluk. Az országos rendőrfőkapitány (Szlovákiában a rendőrség elnökének nevezik) azt nyilatkozta, hogy nagy erővel végzik a nyomozást és a tettesek felkutatását ígérte.

A szlovákiai magyarok körében mély felháborodást váltott ki az ügy, de egyúttal a félelemérzet is terjedni kezdett. Megmozdult a szlovák civil társadalom vékony értelmisé-

gi rétege is. Elítélő nyilatkozatot fogalmaztak meg, amelyet mintegy kétszázan írtak alá. Köztük több szlovákiai magyar is. Nyitrán pedig az erőszakot elítélő nyilvános tüntetést is szerveztek, amelyen 30–40 személy vett részt, közülük jó néhány szintén magyar volt. Egyes megfigyelők rámutattak, hogy ugyan igen kevés szlovák vállalta nyíltan az erőszak és a szélsőséges nacionalizmus elleni tiltakozást, de Nyitrán már az is komoly eredménynek számított, hogy az utcán felvonulókat nem inzultálták. A szlovák politikusok és állami vezetők jelentős része nagy általánosságban elítélte a más nemzetek elleni erőszakos megnyilvánulásokat, mindig hangsúlyozva azonban, hogy ezt mindkét részre, tehát a magyarokra is értik. Ezzel az egyes magyarországi footballstadionokban a szurkolók által megjelentetett, Ján Slota kijelentéseire reagáló transzparensekre és a budapesti szlovák nagykövetség előtti aszfalt- és falfirkákra utaltak. R. Fico miniszterelnök a nemzetiségi villongások kezdetétől többször nyilatkozott a témáról, de mindig szűkszavúan, határozottan sohasem ítélte el a magyarellenes megnyilvánulásokat. Mindig a történetek jelentőségét igyekezett kicsinyíteni. A következő mondatával pedig az MKP-t vádolta a történetek eltúlzásával és az európai szintérre való vitelével. A magyar kormánynak a témával kapcsolatos levelére pedig szintén cinkus pökhendiséggel reagált. Levelek jönnek-mennek a világban – mondta, nem kell mindenből nagy ügyet csinálni. Az európai szocialista pártok szövetségének figyelmeztetéseire is támadással reagált. Az Európa Parlament szocialista képviselőiről mondta, hogy a jól fizetett, kényelmes állásaikat védeve inkább a globalizmust szolgálják, s megfélekeznek a szociális kérdésekről és a szolidaritásról. Meg kell még említeni a szlovák köztársasági elnök reakcióit is a történetekre. Az első néhány magyarellenes incidens után, azt mondta, úgy gondolja ehhez a témához neki nem szükséges hozzászólni. Slotáról pedig azt mondta „nem lehet észrevétel nélkül hagyni, de nem is kell belőle össznemzeti traumát csinálni”. A SME, az egyik szlovák (nem bulvár) napilap rámutatott arra is, érthető, hogy Ivan Gašparovic köztársasági elnök védi az SNS elnökét, mert 2004-ben egyezséget kötött vele a köztársasági elnök választások előtt, amely szerint az SNS őt támogatta. Ennek is köszönhetette megválasztását.

Térjünk vissza Malina Hedvig ügyéhez, amelyben szeptember 11-én, alig két héttel a megtámadása után váratlanul és hirtelen drámai fordulat következett be. Maga a belügyminiszter külön sajtóértekezleten jelentette be, hogy Malina Hedvig esetében nem történt tettlegesség és a rendőrség a nyomozást lezárta. Ennek a cikknek a terjedelme nem teszi lehetővé, hogy a döntés indoklását részletesen ismertessük. A rendőrség állítása szerint tehát a sértett az ügyet kitalálta. Ezt követően, másnap, Malina Hedvig, ügyvédje kíséretében szintén erre a célra összehívott sajtóértekezleten, kiállt a nyilvánosság elé és részletesen cáfolta a rendőrség állítását. Elmondta, semmi oka nem volt rá, hogy ilyesmit kitaláljon és egyébként is két orvosi látlelet bizonyítja, testén komoly inzultus jelei voltak láthatók. Bejelentette, hogy a törvény adta keretek között jogorvoslatért folyamo-

dik. Azóta a sajtóban többen nyilatkoztak, akik ismerik a lányt és a családját. A szlovák lapok szerint is mindnyájan azt erősítették meg, elképzelhetetlennek tartják hogy színlelt, vagy saját maga által kitervelt megverésről lenne szó. Ezt nyilatkozták az egyetemi oktatók és alkalmazottak is, akik közvetlenül az inzultus után látták őt és intézkedtek az ügyében.

A belügyminiszteri sajtóértekezleten fellépett maga a miniszterelnök R. Fico is. Azt bizonygatta, hogy a Szlovákia ellen felhozott vádak ezzel a leleplezéssel összeomlottak. Nincs tehát olyan szélsőségesség, amelyet egyesek, elsősorban az MKP hirdet. Azzal is vádolta az MKP-t, hogy mondvacsinált ügyet túldramatizálva próbál magának politikai tőkét kovácsolni. Néhány nappal később az MKP vezetése úgy döntött, hogy az ügy végleges lezárásáig a párt nem nyilatkozik az ügyben. Együttal lemondott az ügyvéd is a diáklány képviseletéről. Ugyanis Gál Gábor az MKP parlamenti képviselője, és ezt a körülményt a szlovák politikusok az MKP elleni támadásra használták ki, mondván, íme a bizonyíték, hogy az MKP politikálja az ügyet. Malina Hedvig szlovák ügyvédet fogadott, aki már benyújtotta az illetékes nyitrai járási ügyészséghez a panaszát, 29 oldalon felsorolva a rendőrség által az ügy kivizsgálása során elkövetett mulasztásokat és hibákat. Terjedelmi okokból természetesen ezek ismertetésére sem térhetünk ki. Az ügyészség valószínűleg még október folyamán dönt arról, hogy helyt ad-e a panasznak, vagy elutasítja azt. Ha az utóbbi történik, akkor vádat kellene emelnie Malina Hedvig ellen a hatóság félrevezetéséért és hamis tanúvallomásért. Ennek szankciója háromtól nyolc évig terjedő börtönbüntetés. Ezt az abszurd helyzetet és ennek lehetséges következményeit eddig még senki sem mérlegelte nyilvánosan. De az a tény, hogy maga a belügyminiszter és a miniszterelnök egyértelműen és nyilvánosan letette voksát a rendőrségi döntés mellett, rossz sejtéseket ébreszt az emberben. Ebből ugyanis további, Malina Hedvig verzióját igazoló vizsgálati eredmény esetén, csak megszegyenülve kerülhetnének ki. Ezt pedig nem fogják megengedni. Ezért elképzelhető, hogy az ügynek nemzetközi szinten lesz folytatása. És itt felmerülhet, sőt már az eddigi rendőrségi vizsgálat kapcsán is felmerült az elfogultság, valamint a tények célzatos elferdítése és a sértettel szembeni rosszdindulatú értelmezésének a gyanúja. Mi több, rendőri önkény alkalmazásának a gyanúja is fennáll. Malina Hedvig a nyilvánosság előtt ugyanis elmondta, hogy a rendőrség lehetséges tettesek azonosítása ürügyén újra behívatta. Az azonosításra egyáltalán nem került sor, ehelyett hat órán keresztül gyözködtek, ismerje be, hogy az egész ügyet csak kitalálta. Közben üvöltözték rá és különböző módon fenyegettek. A lány azonban végig kitartott az eredeti vallomása mellet, vagyis továbbra is állította, hogy megtámadták. Ha viszont egy országban a hatóságok saját állampolgárukkal mindezt következmények nélkül megtehetik, akkor itt komolyan el kell gondolkodnunk azon, hogy az illető országban veszélybe került az emberi jogok betartása és maga a demokrácia. Áldozatból bűnbakot ugyanis csak a diktatúrákban szokás csinálni.

VARGA SÁNDOR

Ötven éve történt...

Július 1.: Lengyel csapatok vérbefojtják a Poznan-i felkelést. Több mint 100 halott, 300 sebesült, 300 letartóztatott.

Déry Tibor és Méray Tibor, valamint a Párt ellenzéki értelmisége Rajk teljes rehabilitációját követeli.

Artur Miller és Marilyn Monroe házassáogt kötnek.

Július 7.: Az 1955 áprilisában leváltott Péter Gábor főnöke, Farkas Mihály ellen vizsgálat indult a Rajk-ügy miatt.

Július 10.: Déry Tibort és Tardos Zoltánt kizárják a Pártból.

Július 11.: 6 diák eltéríti a Budapest-Szombathely menetrendszerinti repülőjáratot és Münchenbe menekülnek.

Július 17.: Rákosi lemond és kiválik a Politikai Bizottságból, utóda Gerő, új tagok: Kádár, Marosán, Révay, a miniszterelnök Hegedűs András, Kádár a Közp. Biz. új titkára, további új KB-tagok: Kállai, Marosán, és Mező, póttagok Fok és Németh Károly

Július 23.: Farkas Mihályt kizárják a Pártból és degradálják. Gerő megígéri a XX. Pártkongresszus határozatainak végrehajtását.

Július 26.: Mintegy 100 mérőföldnyire az amerikai partoktól összeütközik a Stockholm teher szállítóval és elsüllyed az Andrea Doria olasz személyszállító hajó.

Aug. 4.: Az ENSZ Bécsbe akarja áttelepíteni az Atomenergia-Ügynökséget (IAEA), melynek székhelyül a Trautson-palota, a volt nemesi testőrség épülete szolgálna. Az osztrák kormány tárgyalásokat kezd megvásárlásáról a magyar féllel.

Aug 5.: A Mitropa–Kupa döntőjében a Vasas Budapesten 9:2 (3:1) győz a Rapid fölött (Körner nélkül)

Aug 7.: Válaszként a Suez előtti angol-francia flottafelvonulásra a szovjet kormány felajánlott egy flottalátogatást az egyiptomi partoknál.

Aug. 11.: A vasfüggöny bontásával napi 4 főre nő az Ausztriába érkező magyar menekültek száma.

Aug. 15.: Egyiptom csökkenti a Suez-csatornán áthaladó olajszállítmányok számát.

Aug. 18.: Az NSZK-ban betiltják a kommunista pártot.

A demokrata párt elnökjelöltje Stevenson, J.F. Kennedy az 5. helyen sorolt az alelnökjelöltek közt.

Aug. 21.: Ljuba Welitsch, a bécsi Operaház primadonnája és Karl Schmalvogel közlekedési rendőr házasságot kötnek.

Aug. 23.: A republikánusok Ike Eisenhowert és Dick Nixont küldik az elnökválasztási harcba. Karaján bejelenti elképzeléseit a következő évadra.

Aug. 25.: Bloomington/USA-ban 64 évesen meghal dr Alfred Kinsey szexuálkutató.

Szept. 1.: A salzburgi ünnepi játékok a Furtwängler-korszak végének jegyében zajlanak.

Szept. 5.: A Strudelhofstiege írója, Hemito von Doderer 60. születésnapját ünnepli.

Velencében a Biennálén Helmut Käutner filmje, a Köpenicki kapitány Heinz Rühmannnal a címszerepben 1 díjat nyer.

Szept. 5.: Az osztrák varrógépipar komoly nehézségekkel küzd.

Szept. 17.: Az olasz külügyminiszter kétségbe vonja Ausztria beleszólási jogát a déltiroli kérdésbe.

Szept. 19.: A Magyar Írószövetség elnökségéből kihagyják Darvas Józsefet, Illés Bélát és Bölöni Györgyöt, helyükre beválasztják Tamási Áront, Németh Lászlót, Ignótus Pált és Szabó Lőrincet.

Szept 28.: Bécsben ünnepélyesen átadják az új Süd- und Ostbahnhof-ot, a Déli és Keleti pályaudvart.

Szept 29.: Mollet francia miniszterelnök és Adenauer kancellár megkötik a Saarföld-i meg egyezést.

Szept. 30.: Romy Schneider, a világsikert aratott Sissy-filmek sztárja 18 éves lett.

Okt. 6.: Elvis Presley New York-i koncertjén legújabb Lincolnját rúzzsal kenték be imádói. Bemutatták a 100 lóerős Mercedes 220S kupét a Párizsi Autószalonon.

Okt. 8.: Rajk temetésén Apró Antal bejelenti, hogy mindenkit felelősségre fognak vonni ezekért a borzalmakért.

Okt. 10.: Letartóztatják Farkas Vlagyimir ÁVH-s alezredest, a Rajk-per egyik nyomozóját.

Okt 13.: Bécsben a Theater in der Josefstadt-ban Oskar Werner lép fel Hamlet szerepében.

Okt. 14.: A bécsi osztrák – magyar barátságos focimeccsen Puskás és Sándor góljaival 2:0-ra győz a magyar csapat.

Okt. 21.: Lengyelországban Gomulka magához ragadja a hatalmat, Rakossowsky marsal csapatokat von össze Varsó körül.

Múzeumi ajánló

Az **Albertina “Picasso -festészet az idő ellenében”** című kiállításán 2006. szeptember 21-től 2007. január 7-ig a látogatók Picasso életének utolsó 12 évéből származó 200 alkotást tekinthetnek meg, amelyek a gyors festészet és az egzakt rajzok ellentétét tükrözik az idővel történő versenyfutásban. Picasso kedvenc motívumai jelennek meg a festményeken: szerelmi jelenetek, aktok, önarcképek és egyenlőtlen párok. A spanyol festő, Pablo Picasso az öregedés elleni folyamatos harc közepette festette legkiemelkedőbb késői műveit, melyek a jelenlegi kiállításon megtekinthetők

A **Kunsthistorisches Museum** a velencei festészetből mutat be látogatóinak ritkán látható alkotásokat. A **velencei festészet** áttörését egy új festészeti technika megjelenése jelentette a korai reneszánszban, melynek egyik kiváló művésze volt **Giovanni Bellini**. Az olajfestés modern eszközének változatos lehetőségeit is mélyrehatóan kiaknázó életműve Giovanni Bellinit nemcsak a velencei iskola, hanem az egész itáliai reneszánsz emelte legnagyobb mestereinek sorába, akinek műhelyéből **Giorgione** és **Tizian** kerültek ki. A festőhercegek Bellini, Giorgione és Tizian

1500 és 1530 közötti időszakból származó 50 művét mutatja be. Portrék, mítoszok és allegóriák, valamint vallásos művek jelentik a színes mesterművek fő témáit. Ezen alkotások így együtt még sohasem voltak láthatóak.

A kiállítás 2006. október 17-től 2007. január 7-ig látogatható.

Kremsi Múcsarnokban (Kunsthalle) **A magyar lélek - romantika és realizmus Magyarországon** című kiállítás keretében a **Nemzeti Galéria** anyagából **Bakó Zsuzsanna** és az igazgató, **Tayfun Belgin** rendezésében hetven képet mutat be a XIX. század második felének magyar festészetéből. A kiállításon látható többek között **Munkácsy Mihály, Paal László, Markó Károly, Székely Bertalan, Madarász Viktor, Mézőly Géza, Szinyei Merse Pál** remekművei.

A kiállítás 2007 február 11-ig látogatható.

A múzeumok hosszú éjszakája 2006. október 7-én több mint 70 bécsi múzeumban hosszabbított nyitvatartással és színes keretprogramokkal várja az érdeklődőket.

ASZALÓS SÁNDOR

N. N.

DR. WILLIBALD PAHR*

30 éves az osztrák népcsoporttörvény

Majdnem pontosan 30 éve, 1976. július 7-én szavazta meg az osztrák nemzetgyűlés a Népcsoporttörvényt. A törvényt közvetlenül a Karintia vegyes nyelvű területein az 1955-ös Államszerződés 7. cikkelyének 3. bekezdése szerinti szlovén nyelvű helységjelző táblák felállításának végrehajtása körüli ellentét váltotta ki, s a kérdés máig nincsen kielégítően megoldva.

A népcsoportok védelmét szolgáló jogi előírások vonakodó és hiányos végrehajtásának gyakorlata Ausztriában hagyományos. A régi Ausztriában sok nép élt egy államban. A 18. század végén, 19. század elején kialakuló nemzeti öntudattal felerősödtek a népcsoportok problémái, melyek végső soron Ausztria feloszlásához vezettek. A magyar népcsoport követelései az 1867-es kiegyezéssel a régi Ausztria Osztrák-Magyar Monarchiává történő kettéosztása által teljesültek. A különböző, a birodalom osztrák részén (Cisleithania) élő népcsoportokra vonatkozóan az 1867-es Általános Állampolgári Jogok Állami Alaptörvény 19. cikkelye elrendelte a népcsoportok, nyelvük és tagjaik alapvető egyenjogúságát. A rendelkezés végrehajtására, különösen ami a cseh népcsoportot illeti, még sokáig kellett várni, és kielégítő megoldás akkor sem jött létre.

Az új, kis Ausztria számára 1919-ben St. Germain-i békeszerződés 62–69-es cikkelyeivel „a kisebbségek védelmére” széleskörű előírásokat hozott, melyek a gyakorlati valóságba ugyan-csak igen vonatottan kerültek be. Az előírásokat, melyek az Alkotmánytörvény 149B. cikkelye értelmében a Szövetségi Alkotmány részei, az 1955-ös Államszerződés 7. cikkelyében kiegészítették az Ausztriában élő szlovénokra és horvátokra vonatkozóan. Az Államszerződés 9. cikkelyének maradéktalan végrehajtásáért folyik még ma is, 60 évvel később a küzdelem.

A Népcsoporttörvény lényegében négy cél elérésére készült:

1. Szabályozza átfogóan az osztrák népcsoportjog alkotmányjogi kereteit alkotó St. Germain-i békeszerződésből és az 1955-ös bécsi Államszerződésből eredő kötelezettségeket. Ezt a célt már csak azért sem sikerült elérni, mert alkotmányjogi okokból a kisebbségi oktatásjog rendezése kimaradt.

2. Különleges jelentőségű a népcsoportok fennmaradásának garanciája, és az igen fontos

megállapítás, miszerint a védelemre és a népcsoportok számára fenntartott különleges jogokra csak őshonos népcsoportok tarthatnak igényt. Azt, hogy mely népcsoportok Ausztriában őshonosak, vagyis a törvényben használt kifejezéssel „beheimatet“ (*kb. „othonos“ ford. megj.*), azt a törvény nem határozza meg. Közvetve, a népcsoporttanács felállítását elrendelő szövetségi kormányrendelet szerint jelenleg a Népcsoporttörvény 1.§ 2.bek. értelmében elismert népcsoportok a következők: horvát, szlovén, szlovák, cseh, magyar és roma.

A népcsoporttörvény egyenként szabályozza a kétnyelvű helyrajzi megnevezések feltüntetését és a népcsoport nyelvének hivatalos nyelvkénti használatát. A szövetségi kormányrendeletben szabályozza, hogy melyik területeken kell kétnyelvű helyrajzi megnevezéseket feltüntetni, és melyek azok a hatóságok és hivatalok, melyeknél a német hivatali nyelv mellett egy népcsoportnyelv használata megengedett.

Karintia azon területei, melyekben kétnyelvű helyrajzi megnevezéseket kellene feltüntetni, továbbra is vitatottak. A Népcsoporttörvény-nél a törvényhozó a Kiegészítő Magyarázatok szerint abból indult ki, hogy kétnyelvű helyrajzi megnevezéseket azokon a területeken kell feltüntetni, amelyeken a lakosság egynegyede a kisebbséghez tartozik. A példakép az 1954 okt. 4-i jugoszláv–olasz „Statuto speciale per la minoranza”-memorandum volt az olasz népcsoport jogállásáról Jugoszláviában. Az (osztrák) Alkotmánybíróság, az 1955-ös Államszerződésre hivatkozva nem osztotta ezt a felfogást, és a kétnyelvű helyrajzi megnevezések feltüntetését már 10 %-os népességi aránynál elrendelendőnek tekinti. Ebben az összefüggésben utalni kell arra, hogy úgy az 1955-ös Államszerződés 7. cikkelye, mint a Népcsoporttörvény szerint nem csak „helységjelző táblákat”, hanem az illető területeken minden más helyrajzi megnevezést két nyelven kellene feltüntetni.

3. A Népcsoporttörvény további célját az elismert népcsoportok képvisellete számára alkotott fórum képezte. Ehhez megalkották a lehetőségét annak, hogy az egyes népcsoportok részére szövetségi kormányrendelettel külön népcsoporttanácsokat hozzanak létre. A tanácsok tagjait a számításba jövő népcsoportok reprezentatív egyesületeinek együttműködésével kell

Ezek a szovjet nehéz rohamlövegek lőtték rommá a Kilián laktanya sarkát

kinevezni, a tanácsstagok öntevékenyen felléphetnek népcsoportjuk érdekében és minden népcsoportjukat érintő kérdésben meg kell őket hallgatni. A népcsoporttanácsok a múltban nem mindig érték el a létrehozásukkor kitűzött célokat. Ezért részint a népcsoport-egyesületek közti véleménykülönbözések, részint az illetékes hivatalok, különösen a szövetségi kormány és annak tagjai a felelősek, akik ezt az intézményt csak vonakodva vették igénybe.

4. Utolsóként: A népcsoporttörvénnyel a népcsoportok megfelelő támogatásának alapját is le akarták rakni. A helyes felismerés oka az volt, hogy a népcsoportok létének biztosításához és fennmaradásához az egyenjogúság elrendelése és a negatív megkülönböztetés megtiltása nem elegendő. Különösen a kis népcsoportoknak szükséges a megfelelő támogatás is. A népcsoporttörvény 8.§ 2. bekezdése idevágóan elrendeli, hogy az évi költségvetésben a népcsoport-támogatás céljaira megfelelő összeget kell előirányozni. Mivel az összeg a „költségvetés lehetőségéhez” alkalmazkodik, olyan csekély maradt, hogy a kitűzött cél valójában nem vált elérhetővé.

A 3 népcsoporttörvényt 30 éve bizonyosan jószándékkal hozták. Azonban a hozzá fűzött reményeket, hogy ezáltal a népcsoportproblé-

mák a jövőre megoldódnak, nem váltotta be. Nem azért, mert a törvény rossz, hanem mert a végrehajtása kívánnivalót hagy maga után. Ennek nem mindig a kormány az oka, hanem, különösen ami a népcsoporttanácsokat illeti, véleménykülönbségek a fennálló egyesületek közt, de amelyek együttműködése nélkül a népcsoporttanácsok a nekik szánt feladatokat nem tudják kielégítő módon ellátni.

A népcsoporttörvény is bekerült azon jogi előírások sorába, melyek 1867 óta a népcsoportok joghelyzetét példamutató módon szabályozták ugyan, anélkül azonban, hogy a népcsoportok valódi helyzetén lényegesen javítottak volna, és problémáikat átfogóan megoldották volna. A mai baráti kapcsolatok az egyes népcsoportok „anyaországai” és Ausztria között egyébként lényeges alapja fennmaradásuknak és pozitív továbbfejlődésüknek. Mivel ez az előfeltétel ma nagymértékben, és különösen az Európai Unió keretében adott, fennáll a jogos remény a népcsoportok helyzetének továbbfejlődésére Ausztriában, melyhez a népcsoporttörvény is, ha az abban adott lehetőségeket kihasználják, hatásos eszköz.

*) Dr. Willibald Pahr a népcsoporttörvény megalkotása idején osztrák külügyminiszter.

Németből fordította Szemerédi Tibor

(Nem csak) történelmi visszatekintés a magyar–szlovák kapcsolatokra

Augusztus 25-e borongós, hűvös nap volt. Szemerélt az eső, és az égvilágon semmi nem emlékeztetett arra, hogy nyár vége van. Hedvignek nem csak az időjárás rontotta el a kedvét. Már másodszor indult neki a rendkívül nehéz vizsgának, és ezen a szürke reggelen sem volt az az érzése, hogy a tudásával elkápráztatja a vizsgabizottságot. Szomorúan baktatott át a bozóttal benőtt parkon, amikor hirtelen mentő ölelte támadt! Körülnézett, nem látja-e őt valaki. Nem, a park a napnak ennek a szakában kihalt volt. Levetette gondosan kiválaszt fehér blúzá, és filctollal ráírta: „Mad'ari za Dunaji!” (A magyarokat a Duna mögé!) Széltaszatolta a sminket az arcán, összeborzolta a haját, és futásnak eredt. Lihegve, kifulladásra esett be az ajtón: „Kérem, engem a parkban megtámadott két kopaszra borotvált fejű férfi, és nézzék, mit firkáltak a blúzomra!”

Mivel Hedvig a Derricken és az X-Aktákon nőtt fel, természetesen semmi gondot nem okozott neki a rendőrségen részletes, bár fiktív leírást adni támadóiról. Megjegyzendő, hogy mielőtt a kórházi kivizsgálásra sor került volna, a diáklány gyorsan kiszaladt az illemhelyre, és mivel évekig karatézott, könnyedén jó nagy pofont lekevert önmagának. És mint mindenýán tudjuk, igazán gyerekjáték eljátszani a nyilvánvalóan agyrázkódást szenvedett ember szerepét.

Az itt vázolt történet természetesen fikció. A jelen állás szerint sem a szlovák, sem a magyar közvélemény nem ismeri Hedvig igazi történetét. Ki mond igazat és ki állít valótlant? A „megvert” diáklány, a szlovák rendőrség, a Magyar Koalíció Pártja, az orvosi látélet? Az egyetlen kapaszkodó a DNA-vizsgálat, amely egyértelműen a lány ellen foglal állást. A pszichológusok az ügy kapcsán azt elemezgetik, hogy a diákok bármit – még fiktív magyarverést – is képesek kitalálni, csak hogy „megmeneküljenek” a rettegett vizsgától...

Bárhogy is oldódik meg a sok talány, ez ránk, magyarokra és szlovákokra egyaránt jellemző történet. A középpontban mindkét fél által különböző szempontból értékelt esemény áll. A közös, ezerévesként jellemzett múlt sokszor hangoztatott frázisai is felcsengenek a sorok között, úgy mint „magyarverés”,

a „szlovák nép ártatlansága”, a „magyarok népelnyomó természete”, „fikció”, a „valóság tagadása”...

Az ezer évig elnyomott szlovákok és a magyar átok

Rudolf Chmel volt magyarországi nagykövet, a magyar-szlovák kapcsolatok alapos ismerője jegyezte meg sommásan, hogy aki a régiókban a két nemzet múltjával és együttélésével foglalkozik, voltaképpen magasfeszültségű villamosvezetékhez nyúl. Szerencsésnek mondhatja magát, ha végül megússza enyhe áramütéssel. Félelmek, előítéletek, legendák és mítoszok, valós és kitalált „nemzeti hősök” és események szötte pókhálóban találja magát, amiben bizony nem könnyű kiigazodnia annak sem, aki tudományos szinten foglalkozik a témával. A két állam bilaterális kapcsolatainak racionális, pragmatikus volta óhatatlanul is tartalmaz irracionális, érzelmeiktől túlfutott elemeket, amik a közös múlt „tisztázatlan” vagy „feloldatlan” eseményeiből táplálkoznak. Mindezek mellett fontos hangsúlyozni, hogy a magyaroktól való elkülönülés illetve elhatárolódás a szlovák bel- és külpolitika fontos alkotóeleme. Ez egyáltalán nem csoda, hiszen Szlovákiában közel félmillióra tehető a magyar lakosság száma. Magyarország szempontjából viszont éppen ez a nagy számú kisebbség jelenti az északi szomszédokkal való kapcsolatok és konfliktusok alfaját és omegáját.

A még nagyon fiatal szlovák nemzeti identitás két nemzettől, a magyaroktól és csehektől elkülönülve fejlődött ki. Ez a folyamat nem csak a szlovákok, de más nemzetek esetében is ellenségeképe „gyártásával” megy végbe. A szlovák történetírás és irodalom-történetn melyen gyökerező megállapítása, hogy a magyarok ezer éven át elnyomták a szlovákokat. Ezt a nézetet Pavol Jozef Šafárik történész és szlavista ültette el a szlovák köztudatban a 19. század elején. Eszerint a szlovák nép elődei békesen éltek a morvakkal és csehekkel a Nagymorva Birodalomban, míg a magyar „nomád hordák” ezt az idillt fel nem dűlták, majd ezeréves rabszolgaságba taszították az abban az időben már megkeresztelt, földműveléssel foglalkozó szlovákokat. Az „ezeréves elnyomatás” elmélete az idők folyamán kiváló segédeszközzé vált mindannak a megmagyarázására, amit a történet-

vagy irodalomtudomány források hiányában nem tudott kellőképpen tisztázni a szlovákok identitásának vagy nemzeti fejlődésének kutatása folyamán.

Ennek következtében ha ma Ján Slot, a Szlovák Nemzeti Párt vezetője „tréfásan” kijelenti, hogy míg a szlovákok már késsel-villával ettek, a magyarok még a nyereg alatt melegítették a juhtúrós krump lis galuskát, Szlovákiában az iskolás gyerekek számára is világos, hogy a politikus mire utal. Sőt, néhány éve a nacionalista beállítottságú párt felszólította a Magyar Koalíció Pártját, hogy kérjen elnézést a szlovákoktól az ezer évig tartó elnyomásért.

Hasonlóan a szlovákokhoz, a magyar oldalon is a negatív történelemfelfogás a meghatározó a múlt eseményeinek interpretálásánál. Eszerint a magyar történelmet végig kísérik a tragikus, mások által okozott megrázkódtatások. A tatárjárás, Mohács, a 150 éves török uralom, a Rákóczi-féle szabadságharc bukása, az 1848/49-es forradalom véres elnyomása, Trianon, 1956... A magyarokat „verték”, és azóta is „verik”. (Ha más nem, akkor egy határon túli nemzetiségi incidens vagy a vízipólcáspat veresége szolgált okot erre a szomorú megállapításra).

A valós sérelmek

Az objektív, tudományos megközelítés azonban nem ezer év távolságába helyezi a szlovák-magyar kapcsolat megromlását, hanem a kiegyezés utáni időszakra. 1867-től kezdődően a magyaroknak alkalma adódott arra, hogy belefoghassanak saját nemzeti álamuk építésébe. Csak hogy ennek három akadály a hátráltatója volt. Egyrészt ez a folyamat a fejlett európai államokkal összehasonlítva túl későn indult meg és röpké őt évtized kevés volt ennek megvalósítására. Másrészt, megint Nyugat-Európával összevetve a nemzetállam eszméjének hordozói nem a polgári réteg, hanem a mágnások vagy a hanyatlóban lévő dzsentrik képviselői voltak. És nem utolsósorban, a kiegyezés után a magyarosítás elkötelezett hívei felelt és öntudatos nemzetiségi mozgalmakkal találták magukat szemben.

A kisebbségek ellen folytatott érzéken és türelmetlen politikának sokféle megnyilvánulása volt. Tény és való, hogy 1867 után bezárták a szlovákok

kulturális intézetét, a Matica slovenskát és három szlovák tannyelvű gimnáziumot, mivel a „pánszlávizmus” fészékének tartották őket. A kisebbségek elmagyarosítására törekvő politika vitathatatlan csúcspontja az 1907-ben elfogadott ún. Lex Apponyi volt, mely elrendelte, hogy a nem-állami iskolákban is csak magyarul beszélő tanárok működhesse nek, valamint kötelezővé tette a magyaroktatást. Dušan Kováč szlovák történész ezzel kapcsolatban megjegyezte: „A szlovákok és magyarok eltávolodását nem is annyira a szlovák nemzeti mozgalom és emancipáció okozta, mint inkább a magyar sovíniszta politika, mely programszerűen tűzte céljául a szlovákok elmagyarosítását”.

Az eltávolodásnak következő nagyon fontos oka a Trianon utáni események voltak. A szlovákokat szó szerint váratlanul és főleg készületlenül érte, hogy a Csehszlovák Köztársaság keretében elnyomott kisebbségből államalkotó nemzetté léptek elő. A cseh-szlovák szellemben folytatott politika, aminek egyik segítője a történetírás volt, minden erejével azon volt, hogy a szlovák–magyar múlt eseményeit a háttérbe szorítsa, és kiemelje a cseh-szlovák együttélés múltban eredő hagyományait. Tomáš Garrigue Masaryk álma a „csehszlovák nemzetről” viszont nem valósulhatott meg olyan államban, ahol közel hárommillió német, egymillió magyar, továbbá jelentős számú lengyel, zsidó és rutén élt.

A két rokon szláv nép együttélése az idő múlásával közel sem mutatkozott olyan problémamentesnek, mint ahogyan azt a csehszlovák testvériség szószólói megállmodták. A prágai centralizációs törekvések, a cseh nyelv dominanciája, a liberális szellemű politika megjelenése a szlovák, túlnyomóan katolikus környezetben, valamint a csehek és szlovákok közti mentális és kulturális különbségek az Andrej Hlinka vezette szlovák klerikális nacionalista mozgalom megerősödéséhez vezettek. A húszas évektől kezdődően a karizmatikus katolikus pap és hívei autonómiát követeltek a szlovákoknak.

A magyarokat a Trianon utáni revizionista követelések, míg a szlovákok autonómiáról majd állami önállóságról gondolkozó részét a történelem egy

Folytatás a 8. oldalon

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK Végvári Vazul

Nem könnyű feladat egy ferencescsuhába öltözött szerzetessel Budapesten, a Bartók Béla út környékén közlekedni. Lépten-nyomon megállítanak bennünket a járőkelők: ki áldást kér, ki kéreget, ki egy maga írta verset ad át Vazul atyának, miközben régmúlt idők eseményeiről beszélgetünk. Végvári Vazul szerzetes és költő, egykori pécsi hadapród, esztergomi ferences rendi páter és nevelő, 1956-ban a budai vár fegyveres fiataljainak a parancsnoka, a magyar menekültek lelki pásztora Ausztriában, Kanadában és az USA-ban, sokszor vállalt tudatos kockázatot mások érdekében, tartotta és tartja magasa az 1956-os magyar forradalom emlékének a lángját. Albert Camus ma is aktuális szavait idézi: „A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk, amiért a magyar harcosság életüket adták; és soha és sehol még közvetve sem igazoljuk a gyilkosokat”

Első kérdésem témája már a múlt évi 56-os bécsi megemlékezés óta foglalkoztat, ahol Végvári atya tartotta az ünnepi beszédet. Miként fér össze a hadapródkiskola, a fegyveres ellenállás a papi hivatással?

Mélyen vallásos családból származom. A 13 gyerekes nagyapám Székesfehérváron Prohászka Ottokár püspök kántor-karnagya volt. A prohászkaik elvek mintaképül szolgáltak a családukban. A szüleim 8 gyermeket neveltek; az egyik bátyám is pap lett. A Trianon utáni generáció nevelésében a hit és a hazafiasság az első helyen állott. Amikor édesanyám fiatalon meghalt, egy évre a szatmári MÁV árvaházba kerültem. Onnan vettek fel József főherceg közbenjárására a pécsi Zrínyi Miklós hadapródkiskola-ba. Vézna gyerek voltam, aszkétikus gyakorlatokkal edzettem a testemet és a lelkemet. Mindenképpen katonatiszt, sőt "hős" szerettem volna lenni. 1944-ben a Rajnánál frontközelpbe, majd alig 16 évesen hadifogságba kerültem. A háború után választottam a lelkipásztori hivatást. 1953-ban szenteltek pappá.

Hogyan került Esztergomba?

Az 1950-es években Rákosiék - az államosítások és az egyházi rendek feloszlatása után - 8 iskolát meghagytak egyházi kézen: 2–2 bencés, piarista, ferences és a szegény iskolanővérek rendi iskolái működtek Magyarországon. A ferencesek Szentendrén (hajdani csendőrlaktanyában) és Esztergomban tanítottak. Emlékszem komoly viták folytak arról, hogy elfogadjuk-e ezt a lehetőséget. Mindszenty bíboros azt tartotta, hogy a kommunistákkal nem szabad kooperálni. Végül is, a jövő érdekében úgy döntöttünk, hogy nem hagyhatjuk cserben a gyerekeket, és ez jó döntésnek bizonyult. Igen sok „osztályidegen” gyereken segíthettünk és a későbbi papi állomány 25 %-át ezekben az iskolákban nevelték! Így kerültem én is Esztergomba, a ferences fiúgimnáziumba nevelőnek.

Mikor értesült az 1956-os forradalom kitöréséről?

A pesti eseményekről azonnal tudomást szerezünk. Esztergomban az első megmozdulás okt. 25-én volt: leverték a kommunista jelképeket, tüntettek stb. Az iskolánkban azonban nyugalom volt. A ferences gimnázium vezetősége felelősséget érzett kiskorú diákjai iránt és megtiltotta a városba való kijárást. Az iskolánk jövője szempontjából jó is volt így. Ám a tüntetők többször is elvonultak az iskolánk előtt, hallottuk a dalokat, a tömeg ütemes skandálását: „Aki magyar, velünk tart; Ez a haza magyar haza, minden orosz menjen haza; Esztergomba Mindszentyt” stb.

En azonban október 26-án már nem bírtam tovább a várakozást. Kora reggel, előljáróim tiltó parancsa ellenére megszöktem a rendházból. Az izgalomtól remegve, gyalogszerrel indultam a 45 km-es útra. Délután érkeztem Óbuda határára, ahol orosz páncélosok állták el az utamat. Kértem, hogy engedjenek tovább, a szüleimet szeretném meglátogatni. A cipőm véresre törte a lábamat, mire megérkeztem a húgomhoz Budapestre.

Hogyan került a Budai Várba, ráadásul parancsnoknak?

Elsőként az ELTE bölcsész karán jelentkeztem a forradalmi diákbizottságnál. Pozsár István, egykori KISZ-titkár volt a vezetőjük. „Mi marxisták vagyunk!” mondta. Ellenvetésemre, hogy erről még ráérünk majd később diskurálni, beosztott munkatársnak az éppen beindított lapjukhoz. Kaptam egy rögtönzött igazolványt. Jártam Maléternél a Kilián laktanyában, a Várban, és riportot készítettem a kiszabadított Mindszenty bíborossal kapcsolatban. November 4-én a várbeli Uri utcába siettem, hogy találkozhassam Mindszentyvel, akiről kiderült, hogy már az amerikai követségen tartózkodik. Később hallottam a bezúduló újabb orosz csapatokról és Maléterék tököli törbecsaltásáról. Végtelenül elkeseredve megpróbáltam fegyvert szerezni, de sem a Hess téri diákszállóban, sem a Bimbó utcai kaptányságon nem volt már fegyver. Rohantam vissza a várba, ahol meglehetősen fejtelenség fogadott. A felkelők főhadnagy-parancsnoka eltűnt. A fiatalok a diákszálló lépcsőházában kiabálták a hírt: a Műszaki Egyetem nem-

zetőr parancsnoka, Marián alezredes telefonált, hogy hatalmas tülerő közeleg, mindenki tünjön el a várból! A hírt hihetetlen döbbenet és lehangoltság fogadta. Ki fegyverrel, ki fegyver nélkül állt ott, amikor egész bensőmben remegve bekialtottam a hirtelen beállott iszonyatos csöndbe: Átveszem a parancsnokságot! - Ott és akkor egy életre megpecsétlődött a sorsom!

Komolyan hitte, hogy sikerül ellenállniuk? Miből állt párnapos parancsnoki tevékenysége?

Természetesen tudtam, hogy ekkora tülerővel szemben nincs esélyünk, de reméltem, hogy kitart-hatunk addig, amíg megérkeznek a várva-várt ENSZ csapatok. Tudtam, hogy az oroszokkal nem szabad nyílt harcba keverednünk, de gyötörni, piszkálni kell őket, kitérni előlük és újra kellemetlenkedni, ha nem várják. A Dízis tér 3 első emeletén volt a főhadiszállásunk. A rögtönzött gyűlésen beosztottam az embereket, megszerveztem a védelmi körzeteket, az élelmezést, a betegszállítást, viharkabátokat osztottunk szét, és megbeszéltük a jelszót (fakanál), lőni csak parancsra lehetett. Eközben az oroszok megpróbálták gyűrűt vonni a vár köré. A Lánchíd és a Rózsadomb felől lőttek a levéltár épületét, ami hamarosan kigyulladt, a Citadella felől pedig aknavetőkkal és géppuskákkal tüzeltek. Mi ebbe az irányba állítottuk fel a tüzelőállásunkat. Az ipari tanulók, mint aféle fiatalok rém könnyelműen viselkedtek, a többség azonban hihetetlen józan és bátor volt. Főhadiszállásunk felső emeletét nov. 5-én aknataclátal érte. Ekkor tűnt fel a budai harcok legendás, harcsabajszú Szabó bácsija, aki a szétlőtt bútoraikért panaszkodó fiatal házasokat az ország sokkal nagyobb tragédiájára figyelmeztette. Nov. 6-án telefonon üzent a szovjet parancsnokság, hogy másnap reggel 7-ig tegyük le a fegyvert. Nem adtunk választ. Mialatt a Halász Bátya-i tüzelőállás eligazításával foglalkoztam, hozták a hírt, hogy az irodánk hátrahagyott ügyelete-se (Czérna Zoltán?) a Bécsi kapunál hősi halált halt. Folly Gábort neveztem ki a helyére. A szovjet csapatok gyűrűje nov. 7-én délben bezárult. Segítséget ekkor már sehonnan sem remélhettünk. Tudtam, ha kitartunk mindannyiunkra halál vár. Felelős voltam a fiatalokért. Ebben a helyzetben kiadtam a parancsot: “Fegyvert rejtjen! Pucolás a várból!”

Hogyan sikerült megmenekülnie?

Minden irányban szétszóródtunk. Az oroszok 1500 ellenállót kerestek (lásd Jelzin dosszié, Zsukov marsall jelentése Moszkvának), persze nem voltunk ennyien. Sokan átjutottak a határon, másokat elfogtak. Szabó bácsit, Folly Gábort a megtorlás idején kivégezték. Én nov. 8-án a műegyetemisták kollégiumában húztam meg magamat. Másnap egy egyetemista elvitt a nagybátyjához a Krisztina körútra, onnan indultunk autóval a határ felé. A határ közelében papírok hiányában letartóztattak minket az oroszok. Először a győri ávó épületében, majd a székesfehérvári reptéren tartottak fogva bennünket. Az újra felvett barátruhában nem ismertek fel, elengedtek; pedig Budapesten már keresték a „várbeli barna pópát”. Két héttel később Szentpéterfánál a cupogó sarat taposva, kutyák ugatásától kísérve futottunk társaimmal az osztrák határ felé.

Ausztriába érve, később Amerikában élve visszahúzódtott a kizárólagos papi tevékenységbe?

Nem. Bécsben már 1957 elején megalakult Király Béla vezetésével Magyar Szabadságharcos Szövetség (később New York székhellyel működött). E szervezetnek elnökségi tagja voltam. 40 évig szolgáltam a kanadai Winnipegben és Amerikában, New Brunswickben ferences magyar lelkipásztorként. Az akkori idők egyik legszebb emléke a templomunk renoválása. Az ajtót gyönyörű magyar motívumokkal, a tulipános ládák mintáival elkészítettük, angol és magyar biblikus felirat hirdette a hitet és az elvesztett hazát. A Szent Lászlóról elnevezett templomunk köoltárát a magyar történelem nagyjai díszítették. A templomot Mindszenty hercegprímás szentelte fel. Három napig volt a vendégünk. - Papi tevékenységem mellett magyar iskolákban oktattam, rádióadásokat veztettem, cserkész összejöveteleket tartottam, és mindig tudtam, 40 évig reméltem, hogy egyszer majd visszatérhetek Magyarországra!

Mikor mehetett először megint haza?

1988-ban a római szentévi zárandókat kapcsán jártam itthon először, aztán 1997-ben végleg hazatértem. Ma is az esztergomi ferences rendháznak vagyok a tagja. Külföldön is, itthon is igyekeztem és igyekszem Magyarországot javára tevékenykedni. Sok a teendő. Emlékszem, amikor először jártam itthon, figyeltem az utcán, a villamoson az embereket. Csupa törődött, lehajtott fejű ember.

És mi a helyzet ma? A kommunizmus megbukott, de győzött a materializmus, és ettől megfertőződött az emberek lelke. A hazához nem érdekből, hanem szeretetből kell kötődni. Örízni nemzeti múltunk hagyományait, az irodalmunkat, a népdalainkat, a nyelvünket és össze kellene fognunk a világ magyarságával.

FERENCZY KLÁRA

(Nem csak) történelmi visszatekintés a magyar–szlovák kapcsolatokra

Folytatás a 7. oldalról

irányba terelte: méghozzá Adolf Hitler Harmadik Birodalma felé. Az első, majd a második bécsi döntés voltaképpen az 1945 utáni „lakosságcserek” első fordulóját jelentette. A második világháború előzményei, majd következményei közötti összefüggéseket Rudolf Chmel foglalta össze igen találóan: „A bécsi döntések hátterében kétség kívül Trianon állt, míg München és a bécsi döntések nélkül nem jöhetett volna létre a Kassai Kormányprogram sem. Főleg ami a magyarok kollektív bűnösségét illeti a müncheni egyezmény létrejöttéért, Csehszlovákia szétbomlasztásáért és a német megszállás rémtetteiért. A kollektív bűnösség elve okozta sok magyar tragédiáját a második világháború utáni Csehszlovákiában, de egyaránt sújtotta a kollaboránst és az ellenállót.”

Fontos kiemelni, hogy Trianon nem csak a területvesztések, a „Nagy Magyarországról” alkotott álom szertefoszlása miatt fájó pont a magyaroknak. Konkrétan az egykori Észak-Magyarországhoz fűződő „emlékezés”, hagyomány, történeti emlékananyag az, ami a magyar történeti tudatban a legfőbb kapcsot jeleníti a mai Szlovákia területével. Az egykor Felvidékként emlegetett régió a törökkorban a magyar kultúra törzsterülete volt, Pozsony koronázóvárossá vált, a történelemben jelentős szerepet játszó magyar családok, mint pl. a Pálffyak, Rákócziak, Csákyak otthona, írók és költők, művészek stb. szülőhelyei, akik nélkül nincs magyar kultúra Balassitól, Szenci Molnár Alberten át Krúdyig vagy Máraiig. Szintén a valós sebek között kell felsorolni, hogy az 1918 után bekövetkező időszakban a területhez fűződő hagyományok, kulturális értékek elvesztésének vagy szlovákizálásának lehettünk tanúi.

Megoldás: útban a szlovák-magyar kiegyezés felé?

Az ezeréves elnyomásról szóló szlovák és a történelmi „átokról” panaszkodó magyar történelemfelfogás közös jellemzője, hogy mind a kettő makacs, szinte kitörölhetetlen részévé vált a közvéleménynek. A közös együttélés pozitív példái vagy a valós sérelmek alapos felderítése marginális szerepet játszanak a két nemzet politikai vagy más szintű dialógusában, annak ellenére, hogy 1989 után történtek kísérletek mindkét oldalon, a vitás kérdések nyilvános fórumon való megtárgyalására. 1991-ben például Szabad György magyar, és František Mikloško szlovák házelnök kezdeményezésére közös szlovák–magyar történeszbizottságot hívtak össze, mely az 1938 és 1948 közötti eseményeket volt hivatott megtárgyalni. A két ország egyre feszültebbé váló viszonya sajnos megakadályozta, hogy a bizottság eredményesen zárja le tevékenységét.

Még emlékezetesebb Pavol Hrušovský szlovák házelnök 2003. január elsején tartott beszéde, melyben hangsúlyozta, hogy a szlovákok és magyarok közti elmentéket a két nemzet eltérő történelem-interpre-

A múlt időbe tett kultúra

A kultúra viszonylagos önállóságáról szóló egykori (ál)vitákat követően Magyarország vezetői ismételen leteszik a garast a gazdasági és politikai függés marxista tétele mellett. Többé-kevésbé ugyanaz zajlik ma a kulturális életben, mint bárhol másutt: az államilag gleichschaltolt szervezetekben megtestesülő nemzeti érték maradványainak végső kiürusítása. Ehhez persze megfelelő káderek kel-lenek. Aki nem vállalja, annak útilaput kötnek a talpára: mehet.

A filmforgalmazást – jobban mondva elosztást – sokáig három, szorosan együttműködő cég végezte: a hazai alkotásokat külföldön a Hungarofilm értékesítette, az onnét származó produkciókat gondos cenzúrázás után a MOKÉP vásárolta meg, és főként a Budapestfilm terjesztette. Vezetőik megbízható káderek voltak. Mára csupán egyikük maradt a posztján, de az említett feladat elvégzésére megint előkerült egy régi társuk.

E. elvtárs pénzügyminisztériumi karrierjét munkásórként egyengette. Így került a Hungarofilm gazdasági igazgatói székébe. Hozzáértéséről azóta is legendák keringenek: noha a mozgókép neki sem tartozott kedvence passziói közé, kiruccanni annál inkább szeretett, és mivel nem vetette meg a jöfőle itókat sem, beosztottjai a különféle nemzetközi fesztiválokon alig győzték kimenteni a botrányos helyzetekből. Szakismeretét utóbb a Magyar Film-labor vezetőjeként kamatoztatta, ahonnét idén júliusban a MOKÉP-hez került, vezérigazgatónak.

Elődje, Horváth György két nappal korábban, szabadságáról hazatérve értesült menesztéséről, hivatalos indoklást azonban nem kapott. Megkellett elégednie annyival, hogy a tulajdonosi jogokat gyakorló ÁPV Zrt. ismét E. elvtársat ítélte alkalmasnak kultúránk felvirágoztatására. Csakugyan szükség lehet rá: a filmes portfóliójától megfosztott cég ugyanis veszteséggé vált és jobb híján föl kell számolni, abban pedig E. elvtárs hozzáértése vitathatatlan.

SNÉE PÉTER

tációja okozza. „Olyan ország lakosai voltunk, ahol olyan nevezetes királyok uralkodtak, mint Szent István, I. Károly Róbert, Korvin Mátás vagy Mária Terézia. Ők a mi királyaink és uralkodóink is voltak és nagyban hozzájárultak Szlovákia fejlődéséhez. Ne hagyjuk, hogy megszabadítsanak minket tőlük, ne hagyjuk, hogy elvegyék őket tőlünk.” Hrušovský új fejezetet akart nyitni az 1989 utáni szlovák–magyar kapcsolatok fejlődésében, mely szándékát az is megerősítette, hogy a szlovák politikusoktól szokatlan módon nyíltan szólt a szlovákiai magyarok 1945 utáni meghurcolásáról.

A volt házelnök szavai is jelzik, hogy éppen az 1989 utáni nagy változások óriási lehetőséget adtak volna mindkét ország történészei számára, hogy ideológiától mentesen, az objektivitásra törekedve taglalják a múlt eseményeit. Miért nem sikerült eddig olyan történelmi képet tálnalni a nagy nyilvánosság elé, mely a Magyar Királyság történetét mint több nemzetiségű államalakulatot elemezné, ahol minden egyes nemzetiség a maga részével hozzájárult a „nagy egész” fejlődéséhez? Nem tisztem ezt a kérdést megválaszolni. Viszont az elmúlt hetek eseményei világosan megmutatták, hogy valahol hiba történt. Talán túl rövid idő telt el 1989 óta?

Nem csatlakozom azokhoz, akik a múlt negatív elemzéséből kiindulva veszterhes jövőre következtetnek. Az esélyt a javulásra az adja, hogy az országhatárok egyre relatívabbá válnak, „kitágult”, szinte végtelenné vált a világ. Az 1989 előtti fejlődéstől eltérően senki nem szabja meg, mi iránt érdeklődünk, hová utazunk, mit fedezzünk fel. És ezt térségünk politikusai, akik ahhoz a generációhoz tartoznak, mikor minden szabályozva volt, bizony sokszor elfelejtik. Nem vagyunk rászorulva arra sem, hogy egy szemszögből nézve elemezzük a történelmet és találjuk a nyilvánosság elé.

1989 óta felnőtt egy történészgeneráció, amelyik több nyelven beszél, olvas és publikálja kutatásai eredményeit. Ez széles körű dialógusra ad lehetőséget, valamint arra, hogy megnézzük más „vitatkozó népek” példáját, ők vajon hogyan csinálták? Gondoljunk itt például a német–francia történelmi megbékélésre. Szükség van arra, hogy alaposabb kutatásokat végezzünk a szlovák nép 1848-at megelőző múltjáról, és mind a két oldal számára releváns, hogy ne próbáljuk tovább betömni a „lyukakat” mítoszokkal és legendákkal, melyek megalapozatlan előítéleteknek és konfliktusoknak szolgálnak kiváló táptalajt.

Akár megverték Hedviget, akár nem, a lényege ennek a történetnek nem csak az állítólagos vagy valós kisebbségbántalmazás. A baj az, hogy a szlovák–magyar kapcsolatok jelenleg ugyanarra a szintre süllyedtek, mint a 90-es évek elején. És erről a pontról kötelességünk elmozdulni, szlovákoknak, magyaroknak egyaránt.

ANNA FUNDÁRKOVÁ

JUBILEUMI ÜNNEPSÉG SOPRONBAN

A soproni volt Magyar Királyi Rákóczi Ferenc – Zrínyi Ilona Honvéd Iskolák Együttes Bajtársi Köre és a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatója meghívására 2006. szeptember 26-án rendezték meg a 15. és egyben utolsó találkozózt a Nyugat-Magyarországi egyetemen. A koszorúzással egybekötött ünnepély ökömenikus istentisztelet előzte meg az evangélikus templomban.

A megjelenteket Cseresnyés Géza mérnök, a Bajtársi Kör elnöke, volt növendék fogadta és üdvözölte. Beszédet mondott Dr. Szekeres Imre honvédelmi miniszter, Walter Dezső, Sopron város polgármestere valamint Dr. Faragó Sándor, az egyetem rektora. Dr. Holló József főigazgató beszédét távollétében Dr. Csáky Imre alezredes olvasta fel.

Cseresnyés Géza ismertette, hogy a Bajtársi Kör 1991 óta fejtette ki tevékenységét. Az elmúlt 15 év munkája sem tudja átfedni azonban azt a tényt, hogy kor és kország kérdésséssé tette a további aktív fennállást. Bejelentette, hogy előzetes megállapodás alapján a Nyugat-Magyarországi Egyetem Sopron városával karöltve vállalja a jövőben a találkozókat és a koszorúzási ünnepségek megszervezését, egyben a katonasírook gondozását.

Az ünnepély végén kitüntetéseket és díszokleveleket osztottak ki, majd fogadással zárult a találkozó.

HOSSZÚ ÉS SÚLYOS BETEGSÉG UTÁN 85. életében 2006. augusztus 25-én Linzben elhunyt **Simonffy Ferenc** volt magyar királyi hadnagy, nyugalmozott osztrák főhadnagy, a Szent László Társaság lovagja és az Európa Kereszt kitüntettje. Az utolsó közé tartozott, akik a régi linzi, felső-ausztriai magyar társaságot képezték. Habár nem törekedett pozícióra, megjelenésével eleve magára vonta a figyelmet: határozott kiállású, kemény kötésű magyar volt. Neje, **Erika**, a **Felső-Ausztriai Magyar Kultúregyesület elnöke** önfeláldozóan viselte gondját, s a hitvesi szeretet jegyében nem tekintette tehetetlnek férje egészséget próbáló ápolását.

SZŐTTES VAGY LÁBTÖRLŐ?

Törzsök Erikáról, a Határon Túli Magyarok Hivatala hajdánvolt főnökéről, az SZDSZ egykori kisebbségi szakértőjéről sok mindent el lehet mondani, azt azonban aligha, hogy szívügyének tartaná a határon túli magyar kisebbségek autonómiáját. Nem meglepő tehát, hogy a Bécsi Napló 2006. július-augusztusi számában közzétett meglehetősen terjedelmes írásában (Színes szőttest! – Milyen kisebbségpolitikára van szükség 2006-ban? –) egyetlen árva szót sem találunk a határon túli magyar közösségeknek erről a korábban Budapesten is legitimnek tekintett, mindenekelőtt elvi, helyelközzel azonban gyakorlati, napi politikai követeléséről. Természetesen mindig voltak határon túli magyar vezetők, akik – cserébe a kormányzati szerepvállalásért, személyes gazdasági előnyökért vagy más egyéb juttatásért – legszívesebben lemondtak volna e törekvésről, mint ahogyan valójában le is mondtak, a politikai szílamok szintjén azonban ezt a tényt nem tartották és nem tartják opportunusnak kimondani. Sőt az is előfordult, hogy éppen Budapest intette őket az autonómia verbális hangoztatására, részben éppen azért, hogy hatékonyabban szembe tudjanak szállni a tényleges autonómia követelőkkel. Ez történt például a VMSZ küldöttségének 1995. júliusi fővárosi útja alkalmával is, amikor Tabajdi államtitkárnak kellett erőlyesen figyelmeztetnie tárgyalópartnereit, hogy az autonómiakonceptió megfogalmazásának kihívása elől nem lehet kitérni, mivel anélkül nem lehet tudni, mi Kaszáék elképzelése. (Sokunk számára ez azóta is rejtély.)

Törzsök Erika egyébként helyesen látja, hogy „a trianoni sokk”-ra adandó hatékony fogalmi válasz nem alapulhat európaiság és magyarság szembeállításán. A szembeállítást azonban leegyszerűsíti az ún. sérelmi ideológiára, hogy kinevezhesse bűnbaknak a magyar „új konzervativizmus”-t, mely, úgy mond, reneszánszát éli. Ahhoz azonban, hogy pontos képünk legyen a dichotómikus gondolkodás mibenlétéről a Magyar Glóbuson, talán nem ártott volna egy pillantást vetni a másik pólusra is, amely a sérelmi ideológia helyett immár hagyományosan semmi mást nem tud kínálni, mint a nemzeti kérdéssel szembeni sükettség ideológiáját (az attributum ebben a gondolati összefüggésben nem tölem, hanem Eörsi Istvántól származik), és a szőnyeg alá söprés kádárista hagyományokból táplálkozó lankasztó gyakorlatát. Eb-

ből azonban európaiság sohasem lesz, legfőlegbb szép lassan egy kis mindenre kapható komprádorburzsoá lelkelet.

A dichotómián csak akkor lehetne túllépni, ha a magyar politikai elit a „sokk” orvoslására valami újat tudna nyújtani, az eddigi stratégiák ugyanis látványosan csődöt mondtak. Ehhez mindenekelőtt azt kellene végre tudatosítani, hogy Trianonnak nem csak és nem elsősorban a határon túliak a vesztesei, hanem legalább olyan mértékben az anyaország is, egy szóval az egész nemzet. Magyarország határon túli kisebbségei nélkül nem nyerheti meg a XXI. századi modernizáció nagy csatáját. Igaz ugyan, amit Törzsök Erika mond, tudniillik hogy „nyolc és fél évtized után a magyarság jelentős része először kerül újra egyazon politikai-gazdasági egység, jelesül az Európai Unió keretein belülre”, ez azonban önmagában még nem helyzeti előny. (Szlovák–magyar viszonylatban naponta tapasztaljuk, hogy még a politikai szférában sem, a többi területen pedig alighanem még ettől is rosszabb a helyzet.) Szakítanunk kell azzal a közkeletű nemzeti önállítással, hogy a határok lebontása ab ovo, egyedül és kizárólag csak jó lehet. A határok légiesülése nem önérték, hanem lehetőség, amely az életerős közösségeknek és kultúráknak kedvez, a gyengéket és életképteleneket viszont még gyengébbé teszi vagy zárványlétre fogja kárhoztatni. Nem mindegy tehát, hogy a kárpát-medencei magyarság milyen kulturális, politikai, gazdasági és lelki kondíciókkal néz szembe az új kihívásokkal. A helyzet ma siralmas minden téren. Amíg nemzetek sokasága élt a kettős illetve többes állampolgárság megadásából következő helyzeti energiák felszabadításával, Magyarországon éppen a modernizációs törekvések iránt állítólag oly elkötelezett liberális és szocialista elit folytatott hazug és végtelenül demagóg kampányt ellene. Tegyük hozzá, olyat, ami még az elemi gazdasági logikának is ellentmondott! Törzsök viszont elégedetten nyugtazza, hogy „a szerencsétlen 2004. december 5-i referendumon Magyarországon megbukott az etnikai nacionalizmus.” Majd hozzáteszi: „Ezt a határon kívüli magyarság emancipációs kudarcaként élte meg.” No hát ezt a leegyszerűsítő gondolkodást neveztem én főntebb a nemzeti kérdéssel szembeni ideológiai süketiségnek, amely mindenben, aminek a jelzője magyar, azonnal nacionalizmust szimatol. Becsületére váljon, Tör-

A romos Kilián laktanya (okt. 26.)

zsök Erika ilyen messzire azért sohasem ment el, ám ha állítását igaznak vesszük, akkor a kisebbségi sorban élő magyaroknak legalább kilencvenöt százaléka „etnikai nacionalista.” (De hiszen a Nagy Románia Pártjának vagy Slotának és Seseljnek a hívei ugyanezt mondják!) Vagy ami még rosszabb: tíz közül kilenc határon túli vagy hülye, vagy gyermekded álmodozó, aki politikai gyámságra szorul, hiszen nem képes felismerni „valós” érdekeit. (Ez volna a szabadelvű gondolkodás?)

De mik volnának a „valós” érdekek? Ahogy az egyik idézetből – sajnos szerzőjének nevét homály fedi – kihámozom, a kisebbségeknek mielőbb integrálódniuk kéne a többségi nemzetállamba. („A pályázati rendszerek olyan identitás-szerkezetet termelnek újra, amelyek lehetetlenné teszik a romániai magyarság hatékony integrálódását a román államba...” – állítja az anonim szerző.) Nem értem... Hát a két világháborút követő békeszerződések a magyar kisebbségeket még nem integrálták eléggé? Mi kellene még? A teljes és végérvényes asszimiláció? Azért ezt Törzsök sem egészen így gondolja, viszont javasolnia kéne valamit a dugába dőlt magyar nemzeti integráció (ketős állampolgárság) és a számára (és úgy tűnik, a magyar kormányzat számára is) vállalhatatlan korlátozott kisebbségi önrendelkezés (autonómia) helyett. Így jut el a határokon át-

nyúló regionalizmus gondolatáig, ebben látva azt a csodaszert, amely majd biztosítja a kölcsönös gazdasági felemelkedéssel együtt járó modernizációt, és a kisebbségek fennmaradását. Nem a régiót kell etnicizálni, hanem az etnikumot regionalizálni, így valahogyan mondja, ha jól emlékszem. Ez azonban kisebbségi politikai és kulturális autonómia nélkül – amelyen nem feltétlenül és nem minden esetben kell érteni területi önrendelkezést is – egyetlen kisebbségi közösséget sem fog megmenteni az asszimilációtól, sőt, egy-egy kistérségben akár még serkenetheti is a beolvadási folyamatot. A Kárpát-medence története mindehhez gazdag példatárral szolgál.

Nem baj, sőt egyenesen üdvös tehát, ha színes etnikai szőttesekekről álmodunk, azonban minden pillanatban és minden tettünkkel arra kell törekednünk, hogy a magyar kisebbségi közösségeket – mint ahogyan egyetlen más közösséget sem – soha, semmilyen körülmények között ne kárhoztathassa senki sem gazdasági, sem kulturális, sem pedig politikai lábtörő-szerepre. Esetünkben ennek a magyar nemzet határokon átnyúló politikai integrációja és a kisebbségi autonómia két egyenértékű alapfeltétele. A többi – így a régiók alakuló/alakítandó hálózata is – legfőlegbb csak fontos ráadás.

CSORBA BÉLA

Fennmaradás vagy asszimiláció?

Mind a Bécsi Naplóban, mind számos más kül- és belföldi magyar nyelvű lapban, valamint egyáltalán a közbeszédben a magyar kisebbségek fennmaradására, illetve asszimilációjára vonatkozó vélemények összességükben azt tükrözik, hogy a magyarság fennmaradása elsősorban érzelmi kérdés: az egyén döntése és a helyi és a magyar állami politika függvénye.

Ez természetesen igaz, de nem a teljes igazság. Ebben benne van, ha, úgy tetszik a turáni átok egyik eleme: a magyar közgondolkodás mindmáig sz-sz-jellegű (szavak-szólamok-szimbólumok), és nem áll az empirikus realitások talaján. Írásom célja ennek az egyoldalúságnak a korrekciója. Szeretnék tudományos munkákra, szociológiai felmérésekre hivatkozni. Jómagam is foglalkoztam a témával, elsősorban a Svájcban élő magyar, cseh és szlovák kisebbség sorsával (*Wohlstandsflüchtlinge*, Karger, Basel 1969 stb.). Ezzel kapcsolatban át kellett rágnom magamat idevágó svájci, amerikai, izraeli, ausztrál, német és osztrák, főleg szociológiai és szociálpszichológiai közleményekben, statisztikákon, életrajzokon.

Ennek alapján azt kellett felismernem, hogy a különböző etnikai kisebbségek sorsa bizonyos jól definiálható csoport-törvényszerűségeknek van alávetve. Ebben a tekintetben különbséget kell tenni összefüggő területeken élő őslakos és szórványokban élő, frissen bevándorolt populációk között. A nagyobb, összefüggő népcsoportok fennmaradására van kilátás, ha megvan a hozzá való akarat az ahhoz tartozó intézményekkel (nemzetiségi óvodák, elemi- és középiskolák, főiskolák, egyetemek, helyi sajtó, rádió, televízió, színház, kultúrkörök). Itt a nemzetiség maga tartja fenn önmagát. Veszélyeztetettsége persze fennáll a peremkerületeken, ahol a többség kisebbséggé és a kisebbség ritkasággá redukálódik. Itt mindennaposak a vegyes házasságok. Természetesen a többségi nemzet jó- vagy rosszindulata, az állam asszimilációs politikája is szerepet játszik. Jó példa erre Erdély. Három vármegyében a magyarság van többségben, ahol mindennapos tapasztalat a románság asszimilációja

magyar irányban. (2002-ben részt vettem az orvosírók bukaresti világkongresszusán, ahol számos erdélyi román kolléga magyarul üdvözölt. Nem magyarok voltak, hanem románok; nyelvünket a játszóterén sajátították el. Meghívtak, hogy román városokban tartsak előadást Petőfiről, Adyról és másokról. A felkérést elutasítottam, mert – szerintem – ez az erdélyi magyarok feladata). Hasonló a helyzet Szlovákiában, a Csallóközben, Szerbiában, Észak-Bácskában és New York egyes kerületeiben. Amerikában a magyarok csaknem őslakosoknak számítanak. Ellenpélda: tipikus szlovák lépés a vármegyék újrafelosztása, mégpedig azzal a céllal, hogy a magyarok sehol se legyenek többségben.

A szórványmagyarság helyzete gyökeresen más. Ott az asszimiláció elkerülhetetlen. Íratlan szabály, hogy az első nemzedék megmarad magyarnak, még akkor is, ha szeretne asszimilálódni. A második nemzedék ambivalens, szívesen megy bele vegyes házasságba, ha nem is annyira a helyiekkel, inkább más külföldiekkel. Ők még beszélnek magyarul, de nem írnak, nagyon ritkán olvasnak magyarul. Nyelvük konyhanyelv durva idegen beütésekkel. A harmadik nemzedék már nem beszél magyarul, de még tud eredetéről, néha még büszke is rá. Ez a helyzet Nyugat-Európában, Amerikában, a Tengerentúlon. A Svájci viszonyokat annak idején részletesen leírtam. Azóta persze sok minden történt. Svájcban kialakult egy második-harmadik generációs elit, amely jelen van a svájci parlamentben, hadseregben, sportban, kultúrában. (Saját fiam főhadnagy egy speciális egységben. Svájc ezidén Magyarországra küldött egy hivatalos képviselőt, hogy 1956-tal kapcsolatban mélyítse a helvét-magyar kapcsolatot. Ez a hölgy '56-os menekült leánya.) Azokról viszont, akik 50 éven át Trianonon sirángoztak, kommunizáltak és főleg egymással veszekedtek, nem vett tudomást a svájci társadalom.

Lehet, hogy ez pesszimistán hangzik. De mindennek van jó oldala is. A szórványmagyarság lassú eltűnésével szemben pozitívum lehet, hogy a trianoni Magyarországi időközben egységes nemzetállammá

formálódott. Ma nincs az országnak egyetlen polgára sem, aki ne beszélne magyarul. Trianon előtt ez nem volt így. (Jómagam Újpesten nőtem fel. Nagy- szüleim közül csak egy volt „ősmagyar”, a másik három szlováknak, németnek, illetve dalmátnak születt. Szüleim viszont már színmagyarok voltak. Az újpesti krónikák feljegyezték, hogy amikor Kossuth Újpesten toborzott, alig talált magyart – lengyelt, szlovákokat és svábot vett fel a hadseregébe). Ezért – és a más államokban tapasztaltak okán – nem vagyok pesszimista, csak realista. Lelkemben lemondtam a szórványmagyarságról, de hiszek a nagyobb őshonos, helyi többséget alkotó magyarság megmaradásában. És Magyarország jövőjében. Megint svájci tapasztalatok alapján azt gondolom, hogy egy országnak nem kell nagygnak, népességtudónak, katonailag erősnek lennie ahhoz, hogy nemzetközi rangja legyen. Elég, ha gazdag, kultúralt, életformájában elismert. Elég, ha vonzza a szomszédos államok polgárait a bevándorlásra, ami már Magyarországon is megindult: Győrben az ipari munkásság egyharmada már ma is szlovák. Ha kérdezik, azt szoktam mondani, hogy igenis nacionalista vagyok: *életmód-nacionalista*, és végre hagyjunk fel Muhi, Mohács és Trianon vég nélküli emlegetésével.

DR. PINTER EMIL, (BUDAPEST)

Magyar Politikai Foglyok Szövetsége

MUSZ 51-56 tagozata, 1051 Budapest, Nádor u. 36.

Tel/fax:311-6743

Bajtársakat keresünk!

Felkérjük mindazokat a bajtársainkat, sorstársainkat, akiket a kommunista diktatúra idején katonai behívóval **kényszermunkára (munkaszolgálatra)** vittek politikai okból, az alábbi címen jelentkezzenek érdekvédelmi szervünknel: személyesen szerdánként 14 órakor (ekkor tartjuk bajtársi találkozóinkat is, lift van) vagy levélben ugyanoda címezve POFOSZ MUSZ 51-56 Tagozata, 1051, Budapest, Nádor u. 36. IV. emelet. Egyben kérjük mindazon segítőkész olvasóinkat, akik ilyen személyről tudnak, értesítsék őt. Előre is köszönjük.

Kő kövön Brassóban A hajdani város

I. rész

Az erdélyi város történetéről mesélnék azok a fenti címet viselő kis könyvek, amelyek a Brassói Lapok támogatásával jelentek meg, illetve azok a kiadványok is, amelyek az *In memoriam* sorozat keretében két felejtethetetlen brassói tudóstárnak állítanak emléket.

Brassó a Kárpát-kanyarban fekvő Barcaság medence központja, amely Terra Borzaként szerepel először egy 1211-es oklevélben, amikor II. Endre király a német lovagrendet idetelepítette, hogy védje Magyarországot délkeleti határát a kunoktól. A lovagrend két várat alapított, Földvárat és Brassót, azonban önkényeskedésük miatt a lovagoknak 1225-ben el kellett hagyniuk az országot. A kutatások szerint a szász telepesek a mai Németország nyugati feléből, a Rajna völgyéből érkeztek, a szűk völgyben kialakult kezdeti várost magot 1235-ben Corona néven említi egy oklevél, később, a tatárbetörés elmúlta után, 1252-ben már Barasu-ként, 1288-ban Braso-ként említik. Hunyadi János kormányzósága idején Brassó, akárcsak Kolozsvár kerültet várossá fejlődött.

Brassó – németül Kronstadt, románul Brasov – címeréhez legenda fűződik. A város legdélibb pontján, a Salamonkőnek nevezett helyen barlang található. Itt rejtőzött az ellenségei elől bujkáló Salamon király – szól a város megalapításának legendája. Salamon király magyar király volt – ezért még mindig nem állítottak szobrot emlékére sehol a városban –, Árpád egyik kései utóda, 1052–1087 között élt, történelmi személy tehát, Szent Lászlót megelőzően uralkodott. Erdélyben is megfordult, harcolt az itt élő besenyők ellen, és egy alkalommal üldözői elől menekülve a mai Salamonkőnek nevezett helyen rúgtatott át paripájával a sziklaszoroson, imát mondott, erre meghasadt a szikla, és a szakadékba estek az őt üldözők. A koronáját elásta egy fagyókér alá, amelyet aztán a városalapítók megtaláltak. Innen Brassó címere, a koronás gyökér, ezért is emlegetik Korona városaként.

A középkori Brassó közigazgatásilag szász városnak számított, és itt működött a német reformáció vezetője, Honterus a város lutheránus lelkésze, akinek hu-

Folytatás a 10. oldalon

Kő kövön Brassóban A hajdani város

Folytatás a 9. oldalról

manista iskolájába magyar diákok is jártak. Mialatt Munténia és Moldva román iskoláiban ósláv nyelven folyt az oktatás, Brassóban román nyelven tanulhattak a diákok. Ekkor már román nyomda is működött, a Bolgárszegben a Coresi nyomda.

A XVIII. század végén Brassó leveti középkori béklyóit. Megkezdődik a várfalak lebontása. A leggazdagbb polgárok ekkor nem a szászok, hanem az ide nagy számban beköltözött magyar kereskedők. 1782-ben Batthyány Ignác püspök felszentelte a Szent Péter és Pál Belvárosi Római Katolikus Templomot, amelynek szomszédságában 1837-ben Felfalusi Kovács Antal apátplebános megalapította a Római Katolikus Főgimnáziumot, ahol görög katolikus tanárok is taníthattak, így Muresan Jakob. A románok számára 1851-ben alakult meg az Andrei Saguna Liceum. A reformátusok később alakítottak általános iskolát a református templom mellett, amely műemléket 1962-ben az akkori kommunista főtítkári parancsra lebontottak.

Márton Áron erdélyi püspök 1948 után, amikor az állam a görög katolikusoktól minden ingatlant elutaladonított, a templomaikat is, felhívással fordult papjaihoz, hogy a görög katolikusokat testvérként fogadják be templomaikba és vállalják azok lelki gondozását – gyakran zaklatásnak kitéve, vagy a hivatalból való felüggesztés árán is.

Ennek a városnak történetét lapozhatjuk fel a Brasói Lapok két munkatársa által kiadott könyv – *Kő kövön Brassóban* – segítségével: Balázs János helytörténeti tanulmányait Petki Judit remek fotói kísérik. Brassó városának szépsége nemcsak sajátos fekvésében kereshető – a 800 m. magas Cenk-hegy óriásként emelkedik a város fölé, szinte óvja-vedí a viharoktól, mai szóval élve az emberi szervezetet megviseelő frontoktól. A könyv elkalauzolja Brassó szerelmeseit a Cenk felőli várfalak mentén, bevisz a Takács-bástyába, mely vár a várbán, aztán a szemközi Warthe oldalában, a Köszörű (Graft)-patak völgyében sétálhatunk ódon várfalak, erdővel benőtt hegyoldal mentén – a fák közül elő-előtűnő bástyafalak, a lábunk alatt sziklák közt csobogó hegyi patak. Körbejárva a régi várost, Erdély egyik legszebb reneszánsz bástyája, a Katalin-kapu kaputornya mellett a Belvárosba érkezhetünk. Első pillantásunk a gótikus Fekete-templom karcsú pilléire esik – az egykor Szűz Mária tiszteletére szentelt nagytemplomot az 1689-es nagy tűzvész nyomán kezdték mai nevén nevezni. A Fekete-templomban – amelyet Hunyadi János kormányzó, Mátyás király és Beatrice címere is díszít – őrzik Európa legnagyobb régi keletiszőnyeg-gyűjteményét. Régi lakóházak, egykori fogadók közt sétálgatva elérkezünk Erdély legrégebbi céhes épületéhez, a belváros főterén álló, a város szimbólumává lett Tanács-házhoz. A Várutca, a Kapu utca, a Kolostor utca mind-mind a műtről mesélnek. Brassó belvárosának legcsendesebb utcája a Szent János utca, amely nevét az itt lévő nagyon régi, kicsiny ferencrendi templomáról kapta, amely napközben ritkán üres, pihenni, egy rövid imát mondani betérnek ide a különböző vallású emberek. Brassó sokszínűségét ez is jelzi: katolikusok, reformátusok, lutheránusok, unitáriusok, görögkeletiek, görög katolikusok, zsidók éltek itt. A brassói séta nem lenne teljes, ha a Fellegvárról nemoznánk, ahol már 1524-ben őrtorony állott. Brassó védőbástyájának épületébe Mária Terézia idején osztrák katonaság állomásozott be

1849 áprilisáig, amikor azt a Bem József vezette szabadságharcosok elfoglalták, és a tömösi csatavesztésről mit sem tudó várórség, mintegy 200 honvéd két napig állta a sarat a huszonnyolc ezer oroszsal szemben.

• *A hajdani Brassó* életre hívója Dobolyi István iskolagazgató-tanár, akinek képeslap-, grafika- és festménygyűjteményéből állt össze a magyar-román szöveggel kísért kötet, amelynek társszerzője az ismert újságíró, Balázs János. Először a bástyákat tekinthetjük meg, a hajdani városkapukat, a védelmi célokat is szolgáló Boszorkánytavat, sőt a reneszánsz épületek homlokzatának díszítését is – a Kolostor utcai városkapu Zsigmond királyt ábrázolta, aki hosszú uralkodása alatt többször és szívesen időzött Brassóban: 1427-ben kilenc hónapig vendégeskedett itt Cilley Borbálával, és akkor Brassónak ítélte a Pojána nevű havasi legelőt, amely ma kedvelt síparadicsom. A Graft-Köszörű-patak mentén, a városközponttól alig kőhajátánsyira, a Warthe oldalában épült a Fekete-torony és a patkó alakú Fehér-torony, mellette egy öreg fenyő, amelyet még I. FerencJózsefidelátogatásakor ültettek. Korabeli képeslapok őrzik a hetipiacok helyszíneit – Csergepiac, Búzasor, Gyümölcssor, Lensor, Halpiac, Lópiac –, valamennyi a Belváros főterén. Egyik fotó a berlini Brandenburgi-kapu stílusát idéző kapubástyát őrzi, egy másikon a város leghosszabb utcája látható – a Hosszú utcában állt a város szülöttének, Áprily Lajos költőnek szülőháza. A 2. világháború után egy régi téren állították fel Szálin hatalmas bronzszobrát, Brasóból Szálinváros lett, sőt a Cenk hely oldalában a lombhullató erdőbe a betűknek megfelelő alakzatban fenyőfákat ültettek. A grandiózus felirat eltüntetése még máig sem sikerült teljesen.

Brassó jellegzetes épületei közül kiemelkedik az 1893-ban, a párizsi Operaház mintájára neobarokk stílusban épült Redut, amely akár a város legszebb épülete is lehetne, ha egy tágas téren állna, és nem a főtér egy szűk mellékutcájába lenne szorítva – állapítja meg a szerző. Itt volt a város első koncertterme, az elegáns vendéglő és a két színházterem kulturális események színhelyeül szolgált, és szolgál ma is.

A századelőn Brassónak mintegy harmincezer lakosa volt, most tízszer annyian élnek itt. Az igazságszolgáltatásnak 1900-ban házat a budapesti műépítész, Kiss István tervei alapján építettek. Az Igazságügyi Palota a 60-as évek óta a megyei közigazgatás székháza s mint ilyen „vonult be az ország legújabb kori történelmébe: ez volt az az épület ugyanis, melyet a Tehergépkoocsigvár végsőikig elkeseredett munkásai Ceausescu-ellenes lázadásuk során, 1987. november 15-én megostromoltak, feldúltak.”

A képeslapok Brassó templomait, iskoláit, gyárait, sportpályáit, szórakozóhelyeit is felsorakoztatják, sőt őrzik emlékét az egykori taxiknak – a lovas kocsiknak, fiákereknek. 1892-ben indult be a tömegközlekedés, a „tramway”, majd négy év múlva a „csángó expressz”.

A várost őrző Cenk sziklás oldalán szédítő mélység fölött, a Bethlen-barlang előtt épült hangulatos kisenvedglő várta a brassóiakat. A hegy legmagasabb csúcán állt a Millenniumi emlékmű, amelyet 1896-ban azért állítottak itt fel, hogy jelölje az ország legdélekeletibb pontját. A szobor egy honfoglalás kori kőzítézt ábrázolt, aki balját egy Magyarország címérét viselő pajszon nyugtatta, jobbjaában leeresztve egy kardot markolt. A honfoglalási emlékmű talapzatát 1916-ban felrobbantották.

BOROS ERIKA

Folytatása következik

BÉCSI NAPLÓ

MI - HOL - MIKOR? Kulturális kaleidoszkóp

Az ausztriai „Múzeumok hosszú éjszakája”: október 7-én 18 órai kezdettel

•

Alsó-Ausztria

C. Monteverdi, Poppea koronázása, opera – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 2., 4.

H. Purcell, Dido és Aeneas, opera – St. Pölten, Festspielhaus; okt. 13., 14.

„Held” Australian Dance Theatre, vendégszereplés, tánc – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 11.

A melódia győzelme, klasszikus koncert – Baden, Casino; okt. 25.

Kamarazene **la Carte**, koncert – Grafenegg, Schloss, Gartensaal; okt. 14.

Angyal és ördög, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 30.

Giora Feidman „Nothing but Music”, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; okt. 20., 21.

Nour Ensemble „Nour - Licht”, koncert – St. Pölten, Bühne im Hof; nov. 21.

Manu Dibango & Soul Makossa Gang, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 18.

G. Sand, zenei és irodalmi est – St. Pölten, Landestheater; okt. 25.

Th. Bernhard, Am Ziel, próza – St. Pölten, Landestheater; okt. 21.

Erwin Steinhauer „Ganz im Ernst”, irodalmi est – St. Pölten, Landestheater; nov. 4.

A magyar lélek – romantika és realizmus a magyarok földjén, kiállítás - Krems, Kunsthalle; 2007. febr. 11-ig

Hangszínek és színhangok, kiállítás – St. Pölten, Klangturm; nov. 1-ig

Mozart és Baden, kiállítás – Baden bei Wien, Beethovenhaus; dec. 31-ig

„KurzWeil”, kiállítás – Grafenegg, Schloss; okt. 22.-ig
Charlie Chaplin, kiállítás – Krems, Österr. Filmgalerie; okt. 6.- 2007. feb. 25.

A mongolok világbirodalma, kiállítás – Schloss Schallaburg; nov. 11-ig

Carnuntum 2000 éves – Petronell; nov. 12-ig

Kult filmek: Viva Zappatero (olasz), **Factotum** (norvég), **Pe ndre ou faire l’amour** (francia), **Der rote Kakadu** (német), **Calling Hedy Lamarr** (osztrák), **Romana Apsa** (osztrák), **Urmel aus dem Eis** (német) és **Tsatsiki** (svéd) – Krems, Kesselhaus; okt. 1–29.

•

Bécs

W.A.Mozart, Requiem, koncert és tánc – St. Michael templom; dec. 5.
W.A.Mozart, Missa C-dur (KV 317, 222, 141) – Pfarrkirche Hl. Johannes v. Kapistran
Fantastique, klasszikus koncert – Musikverein, nov. 25., 26.
Pierre-Laurent Aimard, vendégszereplés, koncert – Konzerthaus; nov. 24.

Jeunesse Festival 2006, modern zene – Odeon; okt. 5–11.
„Salam.Orient”, fesztívál – Konzerthaus, Szene Wien, Theater Akzent, Kammeroper, Ost-Klub, Birdland, Sargfabrik; okt. 14-ig
Sin és Roia, ellentét és egység, modern koncert – RadioKulturhaus, Sendesaal; okt. 24.

Budapesti dzsessz – RadioKulturhaus, KulturCafe; okt. 24.
Afrika hangja, balladák – Weltladen (8. kerület); dec. 2.
Carole Alston: Billie Holiday - Tribute to a Blue Lady – Vienna’s English Theatre; okt.11-ig

J. Saunders, Ein Duft von Blumen, próza – stadt Theater Walfischgasse; szept. 24.

Pályaudvar - Bécs és a világ, kiállítás – Wien Museum; szept. 28. – 2007. feb. 11.
Americans, kiállítás – Kunsthalle, Halle 2; nov. 3. – 2007. feb. 4.
Raymond Pettibon, kiállítás – Kunsthalle, Halle 1; nov. 13. – 2007. feb. 25.
Főzés és étkezés Mozart idejében, kiállítás – Haus der Musik; okt. 31-ig
Papageno backstage. Madár és ember perspektívák, kiállítás – Österr. Museum für Volkskunde; okt. 29-ig
A láthatatlan felfedezése, amikor a vakok látnak, kiállítás – Stadthalle, Halle F; év végéig

A Sieber orgona, vezetés W. Sauseng-gel – Kirche St. Michael; okt. 21.
Kulturerbe ohne Schutz, szimpozium – Wien Museum; okt. 4–6.
Roncalli cirkusz – Rathausplatz; okt. 22-ig

•

Burgenland

Liszt Ferenc Fesztívál – Raiding; okt. 15–22.

Die Schätze der Neuen, az EU új tagjai – Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia, Csehország és Magyarország - Ausztria történelmi múltjában és kultúrájában valamint hogyan vélekednek ma az újak Ausztriáról – Halbturm, Schloss; okt. 29-ig

3 Generáció - 3 Régió, kiállítás – Schlaining, Burg; okt. 31-ig

Johann Michael Haydn, A püspökök házi zenésze, különkiállítás – Eisenstadt, Haydn-Haus; nov.11-ig

Fegyverkiállítás – Burg Forchtenstein; okt. 31-ig
Szél - mitosz és hajtőerő, kiállítás – Kittsee, Ethnographisches Museum Kittsee; nov. 1-ig

Vezetett kirándulások – Illmitz, Nationalpark Informationszentrum; év végéig

2006. szeptember–október

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

•

Felső-Ausztria

P.I. Csajkovszkij, A diótörő, balett – Linz, Landestheater; nov. 12.

W. Shakespeare, Maß für Maß, próza – Linz, Landestheater; okt. 25.

J. Herman, L. Newman, Hello Dolly, musical – Bad Hall, Stadttheater; okt. 14.– nov. 18.

Maurice-Durufle-Napok, orgona koncertek – Linz, Mariendom; okt. 11–18.

Szén és gőz, tartományi kiállítás – Ampflwang; nov. 5-ig

A Traunsee kincsei, kiállítás – Gmunden, Stadtmuseum; okt. 26.

Maximilian Liebenwein, kiállítás – Linz, Schlossmuseum; okt. 19-ig

Kubinkabinett, kiállítás Alfred Kubin műveiből – Linz Landesgalerie am Oberösterr. Landesmuseum; dec. 31-ig

•

Karintia

Operett est – Aflitz am See, Kulturhaus; okt. 21.
Guitarena, Sir Oliver Malley – Spittal a. d. Drau, Schloss Porcia; okt. 20.

Spider Murphy Gang – Villach, Congress Center; nov. 1.
Das Dschunglbuch – Villach, Congress Center; nov. 13.

Maria Schuster-Pletz - Az agyag, kiállítás – Reichenfels; dec. 29-ig

•

Salzburg

W.A.Mozart, A varázsfuvola – Salzburg, Landestheater; okt. 17., 20., 29., nov. 7., 15.

G. Verdi, S. Onsoff, balett – Salzburg, Festspielhaus; okt. 24.

Salzburgi Kultúrnapok – Salzburg, Festspielhaus; okt. 13–24.

Dzsessz ősz – Salzburg; okt. 26. – nov. 5.
Zene Ünnepe Salzburg – Salzburg; nov. 18–20.
Mozart szonáták, koncert – Salzburg, Erzabtei St. Peter; okt., minden P. Sz.

Ég és föld, Mozart kiállítás – Salzburg, Dommuseum; nov. 5-ig

Édes álom, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; nov. 1-ig

•

Stájerország

F. Lehár, Der Zarewitsch, operett – Bad Waltersdorf, Kulturhaus; nov. 4., 5., 10., 12., 13.

Buena Vista, dzsesszkoncert – Graz, Orpheum; nov. 5.
Japán Kultúr fesztívál – Graz; nov. 1., 2.

Grappellissimo!, dzsesszkoncert – Graz, Die Brücke; okt. 13.

Intermusica – Birkfeld; okt. 4–8.

A paradicsom, kígyóknak a belépés tilos!, kiállítás - Admont, Benediktinerstift; nov. 5-ig

Gyógyító – tapasztalat és hit között, népi orvoslás, kiállítás – Graz, Joanneum, Volkskundemuseum; okt. 29-ig

Az orient világa, az iszlám kultúra és művészet világa, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; nov. 1-ig

Üveg – a parfüm nemes adjusztálása, kiállítás – Bärnbach, Stölzle-Glas Center; dec. 30-ig

Todo Ecuador, kiállítás – St. Florian, Steirisches Feuerwehrmuseum ; okt. 31-ig

Utak az egészséghez, tartományi kiállítás - Bruck an der Mur, Landesausstellungsgebäude; okt. 29-ig

Stübing Szabadtéri Múzeum – Stübing bei Graz; okt. 31-ig

Sőrfőző Múzeum – Leoben; csak vezetéssel látogatható – Gösser Braumuseum, Brauhausgasse 1, 8700 Leoben – Göss

•

Tirol

C.M.v.Weber, Der Freischütz,opera – Innsbruck, Landestheater; okt. 1., 7., 12., 13., 15., 22., 29., nov. 8., 10., 23., 30.

B. Scherzer, Requiem, tánc – Innsbruck, Landestheater; okt. 14., 16., 21., 27., 28., nov. 2., 9., 12., 13.

Jammin, dzsesszkoncert – Innsbruck, Treibhaus; okt. 24.

The Michelles, modern zene – Innsbruck, Weekender; nov. 10.

G. E. Lessing, Minna von Barnhelm, próza – Innsbruck, Kammerspiele; okt. 1., 7., 11., 18., 20., 21., 22., 24., 27., nov. 4., 17., 18., 23.

Sok Határ - Sok Úr, kiállítás – Lienz, Schloss Bruck; nov. 27-ig

A természet felfedezése, kiállítás – Innsbruck, Schloss Ambras; okt. 31-ig

Christian Egger, kiállítás – Landeck, Schloss; okt. 5–26.

Helmut Häusle, kiállítás – Galtür, Alpinarium; okt. 15-ig

•

Vorarlberg

Mesterkoncertek – Bregenz, Festspielhaus; nov. 11.
Dzsesszkoncert – Feldkirch, Saumarkt; okt. 19.

Euripides, Medea, próza – Bregenz, Kommarkt, Theater; okt. 17., 20.

D. Harrower, Blackbird, próza – Bregenz, Kommarkt, Probebühne; okt. 20.

Bregenzerwald Múzeum – Schwarzenberg, Kleberhaus; egész évben

Walser Múzeum – Riezlern; egész évben

•

Válogatta Homonnay Lea

A nándorfehérvári diadal 550. évfordulójára

Miután 1453-ban II. Mohamed szultán elfoglalta Konstantinápolyt, megszűnt az ezeréves bizánci birodalom. Feltételezhető volt, hogy a török – mintegy kétszázezer fős, jól felszerelt sereggel – hamarosan Magyarország ellen indul. Bár többféle elgondolás is született, a közvetlen veszedelem azonban csak két embert sarkallt közvetlen tetre. Hunyadi János, Magyarország kormányzója magánhadsereget, és Kapisztrán János, ferencdi szerzeteseket toborzott. A muzulmán sereg 1456. június elején körülfogta Nándorfehérvár (a mai Belgrád) várát, melyet Hunyadi sógora, Szilágyi Mihály védelmezett hétezer főnyi őrség élén. Tíz nappal az ostrom kezdete után Hunyadi lángra borította a török hajóhadat és bejutott a várba. A szultán július 21-én általános támadást indított a vár ellen, bevenni azonban nem tudta. Az ütközetben a török sereg olyan súlyos veszteséget szenvedett, hogy az éj leple alatt – minden felszerelését hátrahagyva – elmenekült.

Hunyadi 1456-ban aratott nándorfehérvári fényes diadala hatalmas jelentőségű a kereszténység történetében. *„Kicsiny lesz e hon tündöklő nevének: A fél világ fog róla zengeni”* – írta róla Vörösmarty – és így is lett. A győzelmet megelőző napokban III. Calixtus pápa Imabullát bocsátott ki, melyben elrendelte, hogy kongassák meg délben a harangokat, és imáikkal segítsék azokat a népeket, akik a pogányok ellen harcolnak. A pápa felszólítása és Hunyadi győzelmének híre egyszerre érkezett meg Európa városaiba – így e két esemény összefonódott az emberek tudatában. III. Calixtus Urunk színeváltozásának napján, augusztus 6-án értesült a diadalról – s e napot ünnepé nyilvánította. Magyarország tekintélye azóta sem látott mértékben megnőtt a külföld előtt. *„Európának egy szeglete sincs, mely a mi eleinkről dicsőséggel ne szóлана”* – hirdeti Zrínyi Miklós az Áfiumban. Ma is megkondulnak a világ templomaiban délben a harangok, s a katolikus keresztények az Úr angyalát imádozzák.

RADICS ÉVA

HOMONNAY LEA

Miről mesélnek a földrajzi nevek?

Földrajzi neveink a leghosszabb életű magyar szavak közé tartoznak, ebből következően gazdag művelődéstörténeti emléket hordoznak.

A ma Szlovákiához tartozó Csallóköz sok különösen érdekes nevet őrzött meg. Számomra egyik legkedvesebb a „Karcásák” nevének változása.

A mai *Egyházkarcsa* és *Királyfiakarcsa* is hat-hat Karcsa nevű faluból jött létre, amelyek közül többnek a neve a történelem során változott is.

Egyházkarcsa „templomos” hely volt, erre utal neve és földrajzi fekvése is: István király törvénye szerint tíz falunak kellett egy templomot, illetve plébániát létrehoznia. Neve ugyanilyen formában szerepel egy 1260-as oklevélben. Hozzá tartozik *Amadékarcsa*, amely 1355-ben került az Omode család birtokába, s innen kapta nevét. Ezt megelőzően *Népekarcának* nevezték, vagyis a „pozsonyi várnépek Karcásája” volt. *Göncölkarcsa* neve 1248-ban fordul elő először, mint Kencz várszolgá földje, de egy 1394-es oklevél már Kencelkarcha-ként említi. Ide tartozik még *Móroczkarcsa* és *Pinkekarcsa* (családnevekről), de 1355-ben még mindkettő Karcha Archiepiscopus (Érsekség Karcásája) néven szerepelt. *Siposkarcsa* a 13. században még *Igriczkarcsaként* ismert, és a pozsonyi vár igricei (regösök, muzsikuskok, tréfacsinálók) lakták. Nevének változására legvalószínűbb az a magyarázat, hogy az igricek az idő múlásával mindinkább zenészekké, és főként sípon játszó zenészekké lettek, így a lassan feledésbe menő igrice nevet is a sipos váltotta fel.

Királyfiakarcsa ugyancsak hat – egymással szinte összenőtt – településből áll: *Damazékarcsa*, *Erdőhátkarcsa*, *Etrekarcsa*, *Kulcsárkarcsa* és *Sólymoskarcsa*.

Sólymoskarcsa egy 1288. évi oklevél szerint

„Törökellenes” harangszó

Nándorfehérvár ostrománál 550. évfordulóján akarva-akaratlanul foglalkoztat bennünket a történelmi csata, híres résztvevői, de adott esetben mindenekelőtt a mindenki által közismert déli harangszó. III. Calixtus pápa a Nándorfehérvár elleni török támadás kivédésére irányuló könyörgésként, 1456. június 29-én, az ütközet előtt, elrendelte a déli harangozást.

Sok emberben, így természetesen EU-politikusban is felvetődött az idén a hagyomány beszűntetése, mint ma már elavult, „baráti” nép ellen vezetett hadviselés szimbóluma. A válasz erre a kérdésre nem egyszerű. Az ifjú szultán, II. Mohamed, 1456. július 4-én indított ostromot a nagyon jól felszerelt, ütőképés, emberben és anyagban nagy fölényrel rendelkező, egységes és kitűnően szervezett török hadsereg élén Magyarország ellen. A török hadsereg százezer fővel, ebből tízezer janicsárral, és kétszáz egységből álló flottával jelent meg a hadszíntéren.

Velük szemben a Kapisztrán János áldozatos, ferencesrendi barát által Európában toborzott védők álltak. A közönyös vagy a huszita háborúval elfoglalt magyar főurakra nem számíthattak. A Hunyadi János és Szilágyi Mihály vezette magyar sereg tizen-nyolcezer kereszties vitézzel egészült ki, hatszáz fő bécsi diákkal és kis számú lengyel kereszties csapattal rendelkezett. A védők oldalán bátor magyar és szerb asszonyok kis csapata is harcolt.

A hadjáratall szoros összefüggésben áll a vallási elentét is. A középkorban nem létezett szabad vallás-gyakorlás, kötve volt politikai és gazdasági tényezők-höz. A középkori ember hite, ellentétben a mai hitfelfogással, nem volt magánügy. A haza, az ország, az állam vagy az uralkodó felett állt a vallás; szerves egységet képezett a kor emberének életében. A mai ember differenciáltabban látja a történelmi eseményeket és hitvilága, egzisztenciális körülményei mások. A harang ma is a keresztényeknek szól, de régen nem a török elleni csata emlékét idézte fel, hanem a reményt az isteni segítségben, amiért a harang szól. A harangszó a keresztény vallás egyik külső jele, nem társadalmi tolerancia vagy politikai kérdés. A déli harangszó hitre, imára szólít és azt a toleranciát hozza létre, amiért ma egyesek meg akarják szüntetni.

HOMONNAY LEA

Oszták segélyszállítmány érkezése Hegyeshalomnál

„Nemzeti ereklje”

(Az Országos Széchényi Könyvtár új kiállításorozata)

Az elmúlt években egyre fokozottabb társadalmi igény jelentkezett arra, hogy a magyar kulturális műkincseket a nagyközönség számára is láthatóvá tegyék. Ez a kívánság az Országos Széchényi Könyvtárral szemben is megmutatkozott, hiszen ez a nemzeti kulturális intézmény nemcsak Magyarország legnagyobb könyvtára, hanem egy felbecsülhetetlen értékű kiadványokkal rendelkező „könyvmúzeum” is. Ennek anyaga méltán tarthatna igényt ugyanolyan közérdeklődésre, mint például más hazai közművelődési intézmények kiállításai, de állományvédelmi okok miatt nem lehet egykönnyen eleget tenni ennek az igénynek. Ugyanakkor a sárospataki református kollégium elrabolt könyveit bemutató kiállítás sikere után még komolyabb érvek szóltak amellett, hogy az Országos Széchényi Könyvtár is bemutassa a maga kincseit, amire most “Nemzeti ereklje” címmel kerül sor. Ez az új kiállításorozat háromhavonta más és más darabját fogja bemutatni a magyar nemzeti könyvtár páratlan gyűjteményének, mint például a világörökség részének számító Corvinákat Hunyadi Mátyás egykori budai könyvtárából, a legrégebbi magyar nyelvemléket, a Halotti beszédet, az Ómagyar Mária siralmat, a Himnuszot vagy a Szózatot.

A kiállításoknak zöld utat adó vezetőségi döntés természetesen rendkívül komoly előkészületekkel járt. Ennek első lépéseként külön kiállítóhelyiséget alakítottak ki a Könyvtár ötödik emeletén, melyet a Magyar Képzőművészek Szövetségének ajándék falikárpitjaival díszítettek. Ide egy különleges, hermetikusan zárt tárolót állítottak be, mely a maga állandó hőmérsékletével és páratartalmával, valamint speciális, úgynevezett hideg fénnel való megvilágításával minden szempontból megfelel az állományvédelmi követelményeiknek. Mindezen felül pedig az is a több száz éves kiadványok védelmét szolgálja, hogy egy-egy kiadvány csak három hónapra kerül a tárlóba, mivel a régi könyvek ennél hosszabb időt károsodás nélkül nem bírnak ki nyitott állapotban.

Könyvek esetében óhatatlanul felmerül az az igény is, hogy azt kézbe lehessen venni, és bele lehessen lapozni. Ha az előbbi nem is, de az utóbbit számítógépek segítségével virtuálisan biztosították látogatók részére, mivel a kiállított könyvek digitalizált formában is megtekinthetők, és ha valóságosan nem is, de virtuálisan valóban végiglapozhatók. A sorozat első kiállított darabja az úgynevezett Philostratus-kódex, Hunyadi Mátyás egykori könyvtárának az egyik féltve őrzött kincse, mely sok viszontagság után éppen Ausztriából került haza több mint négy évszázad után 1932-ben a velenicei egyezmény keretében.

VESZTRÓCZY ZSOLT

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Ebinger Endre (Bp.) magángyűjteményéből válogattunk néhányat e számunk illusztrálására. Ebinger 1956-ban mosonmagyaróvári gimnáziumi tanár volt, a véres sortűz után beválasztották a nemzeti tanácsba. A megtorlaskor hat évre ítélték, s ebből több, mint három évet letöltött. A forradalom dokumentumait 1984-től gyűjti tudatosan: fényképek, jelvények, könyvek, rölapok, újságok képezik a hatalmas gyűjtemény zömét. Ebből az anyagból állított ki ez év szeptemberében két tárlatnyit a mosonmagyaróvári Flesch Károly Kulturális Központban. Jelen képeinket a kiállított anyagból válogattuk.

Szlaflkay Attila

TRIALÓG-KOR

*A fiatalság
nagy reménység
ha lelkében
nincs keménység*

*céltudatos
tudatos cél
nem szennyezi
érdek-acél*

*A középkor
mórleelő
kevesebb álom
megbecsült erő*

*Az öregkor
bölcsségre tör
leltár,- számla
játék zárul
végtelenre
véges
táru*

Putnoki A. Dávid

Ne aggódj!

*Amíg egyenesedik az út lépteink előtt,
amíg hátunk mögöl fúj a szél,
amíg a Nap melengeti arcunkat,
amíg a földre lágy eső hull,
amíg veled mindennap találkozom,
addig minket az Úr a tenyerén tart.*

Szenteleky Kornél

Ákácok az őszben

*Állnak az ákácok bús, bácskai őszben
kopaszul, szegényen s türelmesen állnak,
szél rázza fejüket, fejsze csap hasukba.
Nincsen épp jó sora az ákácfa*

*Állnak csendben árván a csatorna mentén,
állnak szerteszórva a Tisza vidékén,
ákác, bánatokról sír zörgő harasztjuk...
Fanyar ákácfüstöt fúj a zsellérkémény.*

*Tölgybe, cserbe, hársba villám csap néha,
de az erdei fa már tündért is látott!
Ti csak sivár síkot s sáros embert láttok,
aki tépi, töri az árva ákácot.*

*Vártok valamire, bús, árva ákácok?
Álmodtok-e néha nagy, zúgó erdőről?
Vágy belenyugodtok a mostoha sorsba
s nem törődtek véle, a holnap mi öröl?*

*Mennyi árva ákác áll nagyvilágban!...
Nagy testvéri vággyal gondoltok-e rájuk?
Rosszabb, jobb-e sorsuk? Milyen az ősz arra?
Tépi őket ott is ember, vihar, átok?*

*Ne nyögjete, tarlott bácskai ákácok!
Sáros világtoknak ha nincs fénye, pírja,
lesz azonban ünnep, lesz még egyszer május
s a sok ákácillat összeborul sírva!*

Zsirai László

Egyensúly

*A sebesség ritkán biztató:
sorsunkkal vágtat egy-egy hintaló.
Olyan vagy, akár a tiszta tó:
egyszerre nyugtató és izgató.*

Költészet

*Betűi égnak a mezőkön,
lángjuknál melegszik a holnap.
Érett természéll gazdag ősz jön,
még bírja erővel a jó Nap*

56 GYEREKSZEMMEL

Ahogy a félszázados évforduló közeledik egyre több könyv, elemzés, emlékezés lát napvilágot. Aligha tarthat számot bármelyik is nagyobb érdeklődésre, mint az a NAPLÓ, amelyet egy 14 éves gyerek, Kovács Jancsi írt azokról a napokról.

„A MAGYAR FORRADALOM, 1956” írta a címlapra és folyamatosan beszámolt az eseményekről 1956. október 23-tól 1957. május 13-ig. Ekkor „megszűnt a Kossuth címer, és helyette új, csillagos, piros szalaggal átfont címer lett” - fejezi be az események leírását Kovács Jancsi.

A 200 oldalas napló az idők során elveszett, csak néhány évvel ezelőtt került elő. Az Ecséri piacon talált rá Molnos Péter művészettörténész. Ő juttatta el Kieselbach Tamáshoz, a hasonló nevű művészeti galéria tulajdonosához, aki hasonló kiadásban, az eredetihez hűen tette közzé. „Mindig szerettem volna, hogy igazán közöm legyen 56-hoz” - írja a bevezetőben Kieselbach, aki két évvel volt fiatalabb a Napló írójánál. „Nagyon fontos, hogy átélhetővé tegyük a 20-ik század nagy motívumait: 1919-et, 1944-et, 1945-öt és 1956-ot. Szerintem ez a napló alkalmas erre.”

Kovács Jancsi hányatott sorsa hasonló a naplóéhoz. Nemrégén 64 éves korában találtak rá egy budapesti idősoththonban. Gyermekkorának kék tintával, egy pénztári könyvelői kötetben megörökített írása azonban már mindannyiunk kincse.

1956. X. 23., kedd: KITÖRT A FORRADALOM - kezdi. „Mikivel egy Dohány utcai trafikban rágógumit akartunk venni, de nem volt... A tanár egy érdekes történetet mesélt el. Akkor még senki sem gondolta, hogy másnap csaknem ugyanaz meg fog ismétlődni.” A leírásban megható egyszerűséggel keverednek a mindennapi apróságai, a történelem eseményeivel. Szabadidejében az Egri Csillagokat, Huckleberry Finnt, Töm Sawyert olvassa, közben az alkotmánytan órán “a könyvünkből kiteptük a címereket, és a táblára óriási Kossuth címert rajzoltunk.” Az utcai röpecdülákat gondosan összegyűjti és beragasztja az albumba. „...egyszer egy 16 év körüli fiúnak láttam, hogy három röpecdülája van. Kértem, hogy a másikat adja nekem. Nekem is adta.”

Feljegyzi, hogy apukája, anyukája, a péknél sorban állók miket mondtak. „Lőnek, mondja anyukám. Apukám azt mondta, hogy azért barság ilyen kis népre ilyen nagy tüzérsséggel lövetni.” „Szovjet csapat menjen haza, Sztálin szobrát vigye haza” - kiabálják az utcán. „Öcsi

azt mondta, hogy iskolába se megyünk egyharmar, mert az összes ablakai kitörték.”

Helyszíni közvetítés a város különböző helyeiről, egyszerű rajzokkal megörökítve. „A Rókus kórházra hiába tették ki a vörös keresztet, mégis sok belővést kapott, A kápolna kupolája a földön hever... A Múzeum Körút sarkán levő óra is elromlott... Az utat töltényhüvelyek, villanydrótok, téglák torlaszolják el...

A 32-esek terén egy ház egy része jól le van romolva. Később kiderült, hogy ez azért van, mert az oroszok a 32-esek emlékművét, a gránátdobó katona szobrát, le akarták lőni. Azonban ezt nem sikerült eltalálniuk, míg végül megunták... A Petőfi híd aluljárójának lejárójába egy szovjet tank befordult... Az Üllői út 84. számú házban volt Csemege bolt, ahol apu és anyu először dolgozott, a ház többi részével együtt egyenlő lett a föld színével... A Szabadság hídon láttuk, hogy a hídról a régi kerekre le vannak szedve...”

A fontos események mellett a gyerekeket érdeklő hírek: „Este a rádióban megismételték Kádár János beszédét, ebben az állt, hogy az 5-ös helyett ismét az egyes lesz a legjobb osztályzat...”

November 23-i keltezéssel: II. Rész, Magyarország a forradalom után. „A Népszabadság mai száma képeket közöl arról, hogy a felkelők az ávosokat hogyan gyilkolták meg. 2–3-ig az esetek emlékére néma tüntetést rendeznek, írja továbbá a lap. Ez idő alatt senki se menjen ki az utcára. Azonban ez nem így van, mert a felkelők találták ezt ki, mégpedig úgy, hogy 2-3-ig csak az tartózkodik az utcán, aki a Kádár kormány mellett van.... Reggel a hó esni kezdett. Elhatároztuk, hogy a lányok és a fiúk hőcsatát vívnak. Mi gyorsan lestopoltuk, hogy mi vagyunk a magyarok, a lányok meg az oroszok.”

„A November elejei napokban rengetegen nyugatra vándoroltak...Az osztályból ketten mentek ki... A Szabad Európa Rádió ad üzeneteket... Hírt hallottam arról, hogy a Kilián Lakanya volt parancsnoka, Maléter 200,000 fegyveres felkelőkkel a Bükk hegységben van. Atállt hozzá 2 hadosztály szovjet katona is... Kádár János rádióbeszédet mondott. Ebben azt is mondta, hogy nem igaz az, hogy Nagy Imrét az oroszok letartóztatták, mert a Parlament egyik csigalépcsőjén kis csomagjával megszökött... Az ifjúság mozgalmat indított a főváros újjáépítéséről Újra szép lesz Budapest címmel... Az Egy biciklifék története c. könyvet olvastam... Józsi bácsi azt mondta, hogy Miskolcon is nagy harc volt. A város külön köztársaság akar lenni... Éj-

szaka tankok jártak... Anyu azt mondta, hogy a Parlamentnél és a város több pontján nőtüntetést rendeztek. Tiltakoztak az ellen, hogy az oroszokat díszsírhelyre temetik, a magyarokat pedig csak közös sírba teszik... A Parlamentnél valaki énekelni kezdte a Himnusz, és a tömeg rákapott. Ekkor az ott állomásozó orosz tankok és páncélosok a tömeg közé lőttek... Látam, hogy álcázott rendőrök részegen a levegőben kaszával lövöldöznek. Ezek a „rendőrök” régen ávosok voltak, és azért lőttek, mert az összegyűlt tömeg röpecdülát olvasott. A tömeg szétesztlott... Magyarország negyedik lett az Olimpian.”

Március 15-én: „A rádió mindig azt hangoztatja mostanában, hogy a Kádár kormány nemzeti ünnepé nyilvánította e napot, pedig mindig is az volt. Ifjúságunk október 23-i 14. pontjában benne volt, hogy március 15-ét munkaszüneti nappá nyilvánítsák, ennek azonban nem tettek eleget.

De afelől biztos vagyok, hogy az orosz forradalom kitörésén, November 7-én munkaszünetet tartanak. A körüton fegyveres karhatalmistaikkal megrakott autók cirkálnak, mindez azért, hogy a felkelők a MUK jelszót valóra ne válthassák...

Megalakult a rémhírterjesztők szövetsége.”

Anna Frank világsikerű naplója óta ugyancsak divatba jöttek a gyermekek írásai.

A 11 éves Zlata Filipovic a szerb-horvát háború alatt számolt be élményeiről. Galya Daube 15 éves izraeli lány E-mailen tudósít a körülötte dúló háborúról: „Igazából nincs módunkban, hogy a TV, vagy az újságokon keresztül mondassuk el a véleményünket” - írja. Egy libanoni fiatal Finkployd néven másfél éve rendszeresen beszámol az ottani helyzetéről, amit a mostani harcok során képekkel egészít ki a Világhálón. Néhány mérfölddel délre a 23 éves Yuval Kantor és 12 éves öccse, Eyal közvetíti a Haifát érő bombázás eseményeit. „Igazán, elvesztettem a reményt. – írja - talán hozzá kell szoknunk ahhoz, hogy háborúban kell élnünk.”

Igen, olyan világban kell élnünk, ahol a felnőttek felelőtlen, gonosz háborúit a gyermekek szenvedik meg. Kovács Jancsi kedves közvetlenséggel leírt élményei, gondolatai, pontos megfigyeléssel, tiszta feülzetben remek rajzokkal írott naplója arra a feladatra figyelmet bennünket, amit a gyermekeink jövőjéért kellene vállalnunk. Köszönet illeti Kieselbach Tamást, hogy ezt a naplót megismerhettük.

PAPP LÁSZLÓ

1956 a BBC magyar adásainak tükrében

Tudom, nem illik olyan könyvről recenziót, vagy akár ismertetést írni, amiben a kritikus maga is szerepel. Most mégis kénytelen vagyok erre, főként azért, mert mint szem- és hangtanúnak sokkal több közöm van az ötvenhatos forradalmat megelőző eseményekhez és magához a forradalomhoz, mint sok más elemzőnek. Ebben az évfordulás évben, amikor „még a csapból is ötvenhat folyik”, meg-megjelennek azért korabeli élmények alapján összeállított gyűjtemények, amelyeket botorság lenne nem figyelembe venni. Persze csak olyanoknak, akiket érdekel az újabkori magyar történelem és nem hiszik azt, hogy az Lakiteleken, vagy éppen Münchenben kezdődött.

A Szabad Európa rádióról ugyan elég sokan tudnak Magyarországon (szüleiktől, nagyszüleiktől), de ma, amikor az angol rádió magyar nyelvű adásai már meg is szűntek, különösen fontos olyan könyvet kézbe venni, mint amilyen a Pallai Péter és Sárközi Mátyás szerkesztésében megjelent *A szabadság hullámhosszán* (alcíme: Az 1956-os magyar forradalom története a BBC elmondásában). Az ötven év előtti Magyarországon ugyan nem készültek statisztikák a tiltott rádiók hallgatásáról, de nagyjából azt mondhatjuk, míg a Szabad Európát igen sokan hallgatták szerte az országban, a BBC magyar adásának hallgatósága inkább Budapestről és a nagyvárosokból verbuválódott, az igazi értelemben vett „polgárok” inkább a BBC-re, mint a SzER-re csavarták rá rádiócsatlakozójukat. Ugyan is bár a Szabad Európa többet és részletesebben sugárzott, a BBC adásainak objektivitását a nagy múltú rádió brit állami támogatottsága szavatolta. A BBC nem uszított a nehéz helyzetben lévő Nagy Imre ellen és nem keltett vérmes reményeket az ENSZ-csapatok beavatkozását, illetve a várható nyugati segítséget illetően. Híreit és kommentárjait mindvégig a józan helyzetmegítélés és a magyarokkal rokonszenvező, de őket kilátástalan tervekkel nem kecsegtető, vagy biztató szemlélet jellemezte.

Ezt azért kell bevezetőben elmondanunk, mert *A szabadság hullámhosszán* nem csak olyan szövegeket tartalmaz, amelyek elhangzottak az angol rádióban, hanem olyanokat is, amelyek a rádió archívuma számára, mintegy háttéranyagként készültek. Ezek most, ötven évvel később, azért érdekesek, mert a még élő szereplők sok mindent elfelejtettek, sok részletre, lehet, ma már másképp emlékeznek, de valószínűbb, hogy amit akkor mondtak hangszalagra, közelebb állt a valósághoz, mint az, amit esetleg ma gondolnak. A könyv egyik leghosszabb szövege éppen ilyen: ebben 1956 decemberében Cs. Szabó László beszélget négy fiatal íróval, akik közül kettő ma is Magyarországon él (az András Sándor néven író Sándor András, a „párizsi” Márton László), egyikből pszichiáter lett (Ormay Antal), másik pedig felváltva koptatja London és Budapest közevét - ez lennék én. Cs. Szabó különösen érdekelte a magyar írók viselkedése és szerepe a forradalmi események előkészítésében. Erről tájékoztattuk őt akkoriban, lelkes bőbeszédűséggel. Déry Tibor, Benjámin László az *Irodalmi Újság* szerepe mind szóba került, de beszélünk az írók forradalom utáni helytállásáról is.

Magáról a forradalom napjainak eseményeiről Pallaiék számos Magyarországon tartózkodó angolt is megszólaltattak Sir Leslie Fry akkori brit nagykövettől a két oxfordi diáki (Roger Cooper és Christopher Lord), akik Budapest szemtanúi voltak a második szovjet beavatkozásnak. De a könyvben olyan, a forradalom szempontjából fontos magyar személyiségek is beszélnek, mint Király Béla, Kopácsi Sándor, Heltai György, Pongrátz Gergely vagy Rác Sándor és hosszabb interjú ad a rádióknak a fiatalon elhunyt Krassó György. Más szóval 1956 október-novembere más-más megvilágításban, de általában hiteles élmények és adatok alapján tárul elénk ebben a könyvben, amit számos korabeli fénykép egészít ki.

A régi hangszalagok leolvasása nem volt mindig könnyű feladat, s így hibák is csúsztak a könyvbe. A 24. oldalon például egy mondat úgy hangzik, mintha a Petőfi Kör híres ötvenhatos sajtóvitáját a tudományegyetem aulájában rendezték volna meg. De ez csak egy korábbi petőfiköri vitára vonatkozhat, hiszen magára a sajtóvitára a Néphadsereg Tiszti Házában került sor. A 67. oldalon tizenhárom soros bekezdést október huszonegyedikével kapcsolatban nekem tulajdonítanak a szerkesztők, noha azt nyilvánvalóan Márton László barátom mondotta. Az a bizonyos elnökségi ülés az Írószövetségben, amiről a 210. oldalon én beszélek, nem november másodikán, hanem 12-én történt, mint ahogy az néhány sorral lejjebb Sándor András szövegéből ki is derül. Hiányolom, hogy az október huszonharmadiki tüntetés leírásakor nem hangzik el annak egyik legfontosabb jelszava, ami egyszerre szólt a lengyel demokratizálás támogatásáról és az esedékes magyar reformokról: „Lengyelország utat mutat – Kövessük a magyar utat!” A könyv végén összeállított életrajzi jegyzetből kimaradt Márton László és az 1960-ban elhunyt Zádor István, illetve utóbbit összekeverték testvérével, Zádor Pál matematikussal, aki nem lett öngyilkos, hanem ma is él az Egyesült Államokban. És persze annak is örültünk volna, ha a Helikon könyvkiadó, amelyik kemény kötésben és szép kiállításban hozta ki ezt a könyvet, életrajzi jegyzetet közölt volna a két szerkesztőről, Pallai Péterről és Sárközi Mátyásról. Nem árt ugyan, ha tudjuk, ki volt Szuszlov és Sepilov, de ha már a BBC magyar osztályának két hajdani munkatársa ennyit dolgozott ezen a kutatás számára alighanem nélkülözhetetlen könyvön, róluk is be kellett volna röviden számolni, hátha valakit érdekeltek volna személyes adataik.

Pallai Péter- Sárközi Mátyás, *A szabadság hullámhosszán*, Helikon, Budapest, 2006, 287 oldal és fényképek, 4490 Ft.

GÖMÖRI GYÖRGY

Ismét kapható

PIKKELYSÖMÖR (psoriasis) ellen
a **Dr Michaels** ausztráliai bőrápoló termékcsalád!

A bőrápoló termékeket elsősorban azoknak ajánljuk, akik bőrproblémával küzdenek.

A termékeket speciálisan pikkelysömörös bőrbetegségre fejlesztette ki Dr. Michael Tirant kutató orvos-bőrgyógyász Ausztráliában, melyeket ott már 16 psoriasis bőrklinikán sikerrel alkalmaznak. Továbbá nagyon kedvezően hat más bőrpanaszok esetén is, mint pl. a száraz, viszkető bőr, vörösödés, ekcéma, korpásodás a fejbőrön, vagy a lábujjak közötti szétnyílás stb. A termékcsalád 3 alkotó részből áll, amely összehangolva és egymásra felépítve fejt ki legoptimálisabban hatását. Természetesen egyéni igényeknek megfelelően külön külön is lehet eredményesen alkalmazni. Az első termék a tisztítószel, ami elsősorban önmagában mint sampon alkalmazható, kombinációban pedig a bőr előzetes tisztítására. A következő a krém, mely önmagában is teljes értékűen fel lehet használni a problémás bőrfelületre, majd ezt követi a bőrápoló olaj, mely szintén kombinációban az első kettővel, de önmagában is felhasználható. Olajfürdőnek kifejezetten ajánlatos, mert az egész bőrfelületet egységesen befedi jótékony hatóanyagaival. Fontos tudni, hogy mindhárom termék kortizontól és kátránytól mentes, kizárólag természetes növényi olajakat, és kivonatokat, valamint EMU-olajat tartalmaz.

A termékeket a Bécsi Egyetemi Klinika Dermatológiai osztályán rendkívül jó eredménnyel tesztelték. Bővebb információ: Nagy Julia, tel.: 02635-61527 , vagy www.dr-michaels.at ++

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.fkkk.tvn.hu/beansnaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller
und Verleger: Zentralverband Ungarischer
Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010
Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zolt (München), Monoszlőy Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Kántás János, Radics Éva, Szemerédi Tibor, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft, Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22,- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22.- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: ANTON-Verlag, Szutrély Beatrix, Grünewalder Str. 55, D-42657 Solingen, Stadtpark Solingen, BLZ 342 50000, Kt 515 8886.
Svájcban: Laczkó Zsuzsanna Éva, Höglstr. 53, CH-R600 Dübendorf. Bank folyószámla: Züricher Kantonalbank 8600 Dübendorf, Konto: 1140-0043.177
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postgiro Nr.: 756987-4.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Lapunkat támogatja az Illyés Közalapítvány

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturgasse 1a